

شنبه

۲۸ مرداد ۱۴۰۲
۲ صفر ۱۴۴۵
۱۹ اوت ۲۰۲۳

مدیر عامل فولاد هرمزگان در جلسه مشترک با مدیر عامل منطقه ویژه خلیج فارس عنوان کرد:

فولاد هرمزگان، مصمم به تحقق تولید ۱۰ میلیون تن فولاد در استان هرمزگان

www.smtnews.ir - http://Telegram.me/smtnews

سال سی و پنجم شماره پیاپی ۳۷۰۳ • دوره جدید سال نهم شماره ۲۳۸۵ • ۱۶ صفحه • قیمت: ۱۰۰۰۰ تومان

گفت و گوها

یک سوم اقتصاد ایران
غیر رسمی استرشد اقتصاد پنهان
در سایه موازی کاریچرا بازار قاچاق
جذاب استمعدن
علیه معدنقاچاق و بازار سیاه
در صنعت خودروافزایش فساد
با وجود تورم قوانین

رشد خزننده اقتصاد غیر رسمی

۱ زیان صنعت از اقتصاد پنهان

۲ آشفته بازار تولیدات زیر پله‌ای

۳ رد پای قاچاق در اقتصاد ایران

۴ اسب سرکش قاچاق رام‌شدنی نیست

۵ بنزین در چاه ناترازی

۶ جنگ و کرون فساد اقتصادی را بیشتر کرد

۷ سایه اقتصاد زیرزمینی بر اقتصاد رسمی

۸ دانش بنیان، بازنده همیشگی بازی مافیا

۹ اقتصاد پنهان محصول جامعه تورم زده

طرح: صنایع

پرونده

مناقشه عمومی شماره ۱۹۷۷/۰۰۲/۰۲

با موضوع تامین تجهیزات و اجرای شبکه برق به مترای ۳۵۰۰۰ متر با لوازم

مورد نیاز جهت برق رسانی به کارخانه کنسانتره معدن سنگ آهن استندار

شرکت راهبران فولاد اصفهان جهت کارخانه کنسانتره معدن سنگ آهن خود واقع در ۶۰ کیلومتری شهرستان ابرکوه استان یزد، تصمیم به تامین تجهیزات و اجرای شبکه برق به مترای ۳۵۰۰۰ متر با لوازم مورد نیاز جهت برق رسانی به کارخانه کنسانتره از طریق برگزاری مناقشه عمومی دارد. لذا از کلیه متقاضیان دعوت به عمل می‌آید با مراجعه به پایگاه اینترنتی این شرکت به آدرس www.raahbaran.com از بخش مناقصات اسناد مناقشه را دریافت و پس از بررسی در صورت تمایل نسبت به اعلام بهترین پیشنهاد قیمت با رعایت شرایط اقدام مقتضی مبذول فرمایند. شایان ذکر است مهلت شرکت در مناقشه از تاریخ نشر آگهی لغایت پایان ساعت اداری مورخ ۱۴۰۲/۰۶/۰۵ می‌باشد. کلیه متقاضیان می‌توانند جهت کسب اطلاعات بیشتر با شماره تلفن ۰۳۱-۳۶۲۴۰۸۳۵ داخلی ۳۱۰ تماس حاصل نمایند.

واحد بازرگانی و امور قراردادها - شرکت راهبران فولاد اصفهان

وزارت راه و شهرسازی

اداره کل راه و شهرسازی استان تهران

آگهی مناقشه عمومی شماره ۱۴۰۲/۰۹

اداره کل راه و شهرسازی استان تهران در نظر دارد پروژه ذیل را از طریق برگزاری مناقشه عمومی یک مرحله‌ای با ارزیابی کیفی از طریق سامانه تدارکات الکترونیک دولت واگذار نماید.

ردیف	موضوع	شماره مناقشه در سامانه ستاد	تضمین شرکت در فرایند ارجاع کار (ریال)	برآورد اولیه (ریال)
۱	تخریب، آواربرداری، طراحی ایمن‌سازی گود و اجرای گود و خاکبرداری پروژه ثبت احوال بخش مرکزی تهران	۲۰۰۲۰۳۰۲۹۰۰۰۱۳	۱.۵۷۰.۴۴۷.۲۸۸	۳۱.۴۰۸.۹۴۵.۷۵۰

کلیه مراحل برگزاری مناقشه از دریافت اسناد مناقشه تا ارائه پیشنهاد مناقشه گران و بازگشایی پاکت‌ها از طریق درگاه سامانه تدارکات الکترونیک دولت (ستاد) به آدرس www.setadiran.ir انجام خواهد شد. همچنین ارسال فیزیکی پاکت الف مطابق برنامه زمانی زیر به آدرس مناقشه گزار الزامی است. (نوع تضمین یکی از تضمین معتبر در آیین‌نامه تضمین به شماره ۱۳۳۴۰۲ مورخ ۹۴/۹/۲۲ می‌باشد).

آخرین مهلت زمانی ثبت نام و دریافت اسناد: از تاریخ درج آگهی تا ساعت ۰۹:۰۰ مورخ: ۱۴۰۲/۰۶/۰۴

آخرین مهلت زمانی ارسال پیشنهاد در سامانه ستاد و تحویل فیزیکی پاکت الف به دبیرخانه مناقشه گزار:

ساعت ۰۹:۰۰ صبح مورخ: ۱۴۰۲/۰۶/۱۸

زمان بازگشایی پاکت مناقشه: راس ساعت ۰۹:۳۰ صبح روز شنبه مورخ ۱۴۰۲/۰۶/۱۸

آدرس مناقشه گزار: تهران، خیابان سپید قرنی، خیابان کلاکتری، پلاک ۸۰، ساختمان شماره ۱ اداره کل راه و شهرسازی

استان تهران، تلفن تماس: ۸۸۹۲۱۵۰۵ داخلی ۲۲۰۶

اداره کل راه و شهرسازی استان تهران

تاریخ انتشار نوبت اول: ۱۴۰۲/۰۵/۲۸ تاریخ انتشار نوبت دوم: ۱۴۰۲/۰۵/۲۹

۱۴۰۲

سومین کنفرانس بین‌المللی

فولاد سازی و

ریخته‌گری مداوم

3rd

International Conference on
Steelmaking & Continuous
Casting (ICSC2024)۳ و ۴ بهمن ماه ۱۴۰۲
هرمزگان، بندرعباس،
شرکت فولاد هرمزگان

ICSC 2024

محورهای کنفرانس

- فرآیندهای کوره قوس الکتریکی
- فرآیندهای متالورژی ثانویه
- ریخته‌گری و انجماد محصولات ریخته‌گری مداوم
- بازیافت حرارت
- افزایش بهره‌وری و بهینه‌سازی فرآیندهای فولادسازی و ریخته‌گری مداوم
- شبیه‌سازی و کنترل فرآیندها
- انقلاب صنعتی چهارم
- تکنولوژی‌های نوظهور در فولاد سازی و ریخته‌گری مداوم
- محیط زیست و پایداری

وبسایت: www.hosco.ir
ایمیل: icsc@hosco.ir
شماره دبیرخانه: ۰۷۶-۳۱۰۱۶۰۰۲
آدرس دبیرخانه: بندرعباس، پارک
علم و فناوری هرمزگان، طبقه ۶
کسب اطلاعات بیشتر
۰۹۳۷۷۳۱۷۳۹۷

افزایش فساد باوجود تورم قوانین
منوچهر محمدشمیرانی
کارشناس ارتباطات

براساس برخی شواهد، «فساد» در کشورمان می‌رود تا ابعاد ترسناکی پیدا کند. اما سال‌هاست کلیدواژه حرف‌های بسیاری از مسئولان، درباب مذمت و نکوهش فساد، صفحات روزنامه‌ها و صفحه تلویزیون و فضای مجازی را پر می‌کند. اما به‌جای کاهش فساد، بیشتر شاهد خالی شدن جیب‌های مردم و پر شدن بیش از پیش جیب و کیسه فاسدان هستیم. پرونده‌های اعلام‌حاکم قضایی؛ دلیلی روشن بر این مدعاست. آخرین آمار گزارش سالانه سازمان شفافیت‌بین‌المللی نشان می‌دهد که کشور ما، از حیث فساد مالی، در میان ۱۸۰ کشور جهان، رتبه ۱۲۶ را به خود اختصاص داده و تازه، نسبت به سال گذشته‌اش، ۸ پله هم سقوط کرده است. نمونه‌های اعلام‌شده فساد کشور در چند دهه اخیر، به‌حدی زیاد است که خود، به‌تنهایی یک مثنوی هفتاد من است. اختلاس ۱۲۳ میلیارد تومانی، اختلاس ۴.۷ میلیون دلار توسط یک فرد به‌تنهایی، اختلاس هزار میلیاردی در سازمان بانئستسگی و شستا، رانت‌خواری ۶۵۰ میلیون یورویی یک شرکت از بانک مرکزی ایران، برداشت ۱۶میلیارد تومان از حساب دولت، اختلاس ۸ هزار میلیارد تومانی از صندوق ذخیره فرهنگیان، کلاهبرداری هزار و ۴۰۰میلیارد تومانی یک کلاهبردار! از ۸ بانک و فرار به خارج از کشور، فساد در پتروشیمی با رقم بیش از ۳۱۸میلیارد تومان و بیش از ۷ میلیون یورو، اختلاس ۳ هزار میلیاردی و فرار مدیرعامل وقت بانک ملی، فساد ۱۷۰ میلیارد تومانی در بنیاد شهید و امور ایثارگران و... از نمونه‌های فساد در این سال‌ها است و شاید گشت‌وگذار در اخبار این فهرست را بلند بالاتر کند. موارد یادشده، نمونه‌هایی از فسادهایی است که عیان شده و در خبرها منتشر و اطلاع‌رسانی شده است.

در تعریف، اختلاس به برداشت غیرقانونی اموال دولتی یا غیردولتی گفته می‌شود که توسط کارمندان و کارکنان دولت یا وابسته به دولت انجام می‌گیرد. به‌عبارت‌دیگر، اختلاس گونه‌ای از کلاهبرداری محسوب می‌شود که بیشتر به‌صورت برنامه‌ریزی‌شده، منظم، پنهان و بدون رضایت و آگاهی دیگران انجام می‌پذیرد.

■ **عوارض فساد**

باتوجه به گستردگی فساد و لزوم برخورد جدی با آن، به‌تازگی دولت، اقدام به اعلام یک شماره تلفن برای اعلام موارد تخلف و فساد کرده است. اما باتوجه به حجم فساد سیستماتیک موجود و ابعاد مختلف آن باید پذیرفت که فساد، یک مشکل بسیار جدی در ایران است و اکتفا کردن به اعلام یک شماره تلفن، به‌تنهایی نمی‌تواند هیچ تغییری در شرایط کنونی ایجاد یا مقدسان را از ادامه مبادرت فساد منصرف کند. مسئله این است در این چند دهه، گستردگی فساد ضربه سنگینی به اخلاق اجتماعی زده و منجر به افزایش بی‌عدالتی و فقر شده است. گاهی مشاهده می‌شود که برخی بدون داشتن شایستگی و تخصص و تعهد کاری، به منصب‌ها و پست‌هایی می‌رسند و حتی پس از سوءاستفاده و بروز مشکلاتی، بدون هیچ عقوبتی، در جایگاه دیگری قرار می‌گیرند و نوبت، به گروه و افراد جدید می‌رسد که به‌قولی، بیایند و انبان خویش پر سازند. باید گفت متأسفانه چیزی که در این میان، از بین می‌رود علاوه بر امکانات عمومی و بیت‌المال – که حق همه مردم است- اعتمادی است که سرمایه مهم اجتماعی بوده و باید در حفظ و افزایش آن کوشید.

■ **انواع فساد**

مردم می‌گویند فساد، فقط دست کردن در جیب دیگران نیست بلکه سوءاستفاده از امکانات دولتی و عمومی هم هست. مردم می‌گویند همین که تصدی جایگاه‌های شغلی، برای همگان میسر نبوده و براساس شایستگی نیست هم، نوعی فساد است. همین که برخی از رانت اطلاعاتی و امکانات خاص بهره می‌برند و می‌توانند بدون زحمت، به سوده‌های کلان برسند هم، نوعی فساد به‌حساب می‌آید. همین که یک شخص درمanned برای دریافت یک وام بانکی اندک، باید ماه‌ها بدود و هفت‌خوان رستم را پشت‌سر بگذارد، اما برخی بدون مدارک لازم و خارج از ضوابط و به‌فوریت، وام‌های کلان دریافت می‌کنند و اقساط آن را هم نمی‌پردازند، نوعی فساد محسوب می‌شود.

مردم می‌گویند حتی تولیدکننده‌ای که از کمیت و کیفیت تولید خود می‌کاهد تا سود بیشتری به‌دست آورد، مرتکب نوعی فساد می‌شود که معلوم نیست چه کسی یا چه نهادی، چه زمانی به‌صرافت خواهد افتاد تا با چنین فسادهایی برخورد کند.

■ **مبارزه با فساد**

پس از گذشت بیش از ۱۱۰ سال از تشکیل نهاد قانون‌گذاری در ایران، حدود ۱۱ هزار قانون در این مدت به‌تصویب رسیده است. در حالی که اگر بخواهیم تعداد قوانین کشورمان را با کشوری مانند فرانسه مقایسه کنیم، درمی‌یابیم فرانسه، باوجود پیشینه ۲۰۰ ساله نهاد قانون‌گذاری، تاکنون چیزی حدود ۳ هزار و ۸۰۰ قانون را به‌تصویب رسانده، به‌عبارتی می‌توان گفت در ایران، از حیث تعداد قانون، حتی دچار تورم هم هستیم، اما چیزی که کم داریم، اجرای دقیق این قانون‌هاست.

کارشناسان، عقیده دارند برای محدود کردن ظرفیت فسادآفرینی قوانین، راهی جز پناه بردن به شفافیت تمام‌عیار نداریم. آنها می‌گویند برای ریشه‌کن کردن فساد، لازم نیست سیاست‌گذار نواوری ویژه‌ای در قانون‌گذاری پیدا کند. اگر قرار بود وضع قوانین بیشتر، جلوی فساد را بگیرد، با این تورم قوانین، تا به حال فساد ریشه‌کن شده بود. در حالی برای موفقیت در این مسیر باید برخی قوانین حمایتی که زاینده فساد هستند، برداشته شود. کارشناسان می‌گویند هر چه، اصطکاک بین مردم با سیستم دولتی و بروکراسی حاکم بر سازمان‌هایی از قبیل امور مالیاتی، شهرداری و تامین‌اجتماعی کمتر شود، از بروز فساد و ناراضیانی در میان مردم جلوگیری خواهد شد و در آن صورت، می‌توان شاهد خشکیده شدن ریشه‌ها و عوامل و دلایل فساد بود.

اقتصاد و توسعه

editor@smtnews.ir

رشد خزنده اقتصاد غیر رسمی

با استانداردهای بازار کار، از دید مقامات عمومی پنهان می‌شوند. همچنین، تحلیلگران بر این باور هستند که پدیده اقتصاد زیرزمینی به تمام فعالیت‌هایی گفته می‌شود که به عللی در حساب‌های ملی ثبت نمی‌شوند.

باتوجه به آثار زیانبار این پدیده در اقتصاد، در این پرونده صمت به دلایل بروز این نوع فعالیت در هر یک از بخش‌های اقتصادی و از نگاه فعالان هر بخش به راهکارهای رفع این پدیده در ساختار اقتصاد ایران پرداخته‌ایم.

به‌گفته کارشناسان، اقتصاد غیررسمی و پنهان دربرگیرنده انواع بسیاری از فعالیت‌ها است که در محاسبات ملی وارد نمی‌شوند یا از حیطه نظارت دولت می‌گریزند. این مسئله به‌دلیل تأثیری که بر امنیت اقتصادی کشور می‌گذارد، موجب ایجاد عدم‌تعادل در اقتصاد می‌شود و بی‌توجهی به این عدم‌تعادل، امنیت اقتصادی را به‌چالش می‌کشد. بنابراین، داشتن اطلاعات از اندازه اقتصاد پنهان از جمله فرار مالیاتی ناشی از قاچاق، اهمیت فراوانی از جنبه شکاف مالیاتی، اثربخشی سیاست‌های پولی و مالی، رشد اقتصادی و توزیع درآمد دارد.

برای آشنایی بیشتر با این پدیده و جایگاه آن در اقتصاد ایران و بررسی پیشنهاد کارشناسان برای رفع آن، با این پرونده **همراه** باشید.

خلال توسعه اقتصادی شود. این مسئله برای کشوری مانند ایران که وابستگی بالایی به نفت داشته و مدت‌ها در معرض انواع تحریم‌های اقتصادی بوده، از پیچیدگی بیشتری برخوردار است. آنچه مسلم است در شرایط تحریم یکی از تهدیدهای جدی کشور، گسترش اقتصاد پنهان است که عوارض نامطلوب کوتاه‌مدت و بلندمدت بسیار مخربی به‌همراه دارد. برای مقابله با گسترش اقتصاد پنهان، مهم‌ترین گام، از بین بردن زمینه‌های اقتصادی این‌گونه فعالیت‌ها است.

در اصل، اقتصاد پنهان یکی از سیاه‌چاله‌هایی است که اقتصاد برخی کشورها را می‌بلعد و اگر دولتمردان توجه ویژه به مقابله با این پدیده نداشته باشند، کشور می‌تواند با بحران‌های جدی در اقتصاد مواجه شود.

درباره اقتصاد پنهان که از آن با تعبیری نظیر اقتصاد غیررسمی، نامشهود، سایه، زیرزمینی و سیاه نیز یاد می‌شود، تعاریف و طبقه‌بندی‌های مختلفی ارائه شده است.

در این تعاریف و طبقه‌بندی‌ها، اقتصاد پنهان باتوجه به معیارهایی نظیر ماهیت مبادلاتی فعالیت‌ها، ثبت در مراجع قانونی، پرداخت یا فرار مالیاتی، از سایر فعالیت‌ها متمایز می‌شود.

بانک‌جهانی، اقتصاد زیرزمینی را شامل تمامی فعالیت‌های تولیدی می‌داند که ممکن است هم از جنبه اقتصادی مولد بوده و هم کاملاً قانونی باشند، اما به دلایلی مانند فرار از مالیات و اجتناب از مواجهه

زمینه‌ها و راه‌های مقابله با اقتصاد پنهان

نرخ تمام‌شده، تقاضا برای واردات آن وجود خواهد داشت.

منوعیت واردات اقلام مصرفی، زمینه قاچاق بسیاری از این اقلام به کشور را فراهم می‌کند. علاوه بر آن، در شرایط تحریم، ممکن است واردات برخی اقلام ضروری به‌ویژه اقلام دارویی، با محدودیت مواجه شود که در این شرایط بازار قاچاق دارو و نظایر آن نیز رونق می‌گیرد.

حوزه آسیب‌پذیر بعدی، بازاریابی و فروش نفت است. در دور قبل تحریم‌ها، با کاهش صادرات نفت، اقداماتی برای صدور نفت از مسیرهای جایگزین اتخاذ شد که منجر به ظهور پدیده قاچاقچیان نفتی شد که به پنهان فروش نفت، سرمایه‌های کشور را به یغما بردند. عدم‌شفافیت در بازاریابی و فروش نفت و اتکا بر افراد سودجو و فرصت‌طلب، ممکن است حوزه‌های یادشده، گام نخست، شناسایی حوزه دیگر، حوزه مبادلات بانکی و مالی است. با تشدید تحریم‌ها احتمال دارد محدودیت‌های بسیاری در مسیر مبادلات بانکی به‌وجود آید.

این مسئله زمینه ظهور واسطه‌هایی از جنس وطنی و بیگانه را برای نقل و انتقالات مالی با خارج از کشور فراهم خواهد کرد که منجر به گسترش فساد و اتلاف منابع ملی خواهد شد. برای مقابله با فساد در حوزه‌های یادشده، گام نخست، شناسایی گلوگاه‌های فساد است. در اصل شناسایی گلوگاه‌های فساد یکی از مهم‌ترین ابزار کنترل این پدیده در اقتصاد هر کشوری است. پس از شناسایی نیز می‌توان با بکارگیری ابزارهایی مانند اجرای دولت الکترونیک، تصویب قانون مدیریت تعارض منافع و کاهش تورم قوانین در این مسیر گام برداشت.

پرواضح است که شفافیت‌گذاری، روی دیگر سکه فساد است. بنابراین می‌توان گفت قدم اول در مبارزه با فساد، شفافیت است. شفافیتی که برای همگان قابل‌سنجش باشد.

یکی دیگر از زمینه‌های فساد، امضاهای طلاایی و واگذاری‌های غیرقانونی چه از نوع خصوصی‌سازی شرکت‌های دولتی، چه از نوع واگذاری طرح‌ها و پروژه‌های عمرانی، چه از نوع مزایده‌ها و مناقصات دولتی و از این قبیل است.

نکته قابل‌تامل این است که باوجود تجربیات جهانی حتی در کشورهای منطقه از جمله افغانستان و کشورهای عربی، در کشورمان پرتال شفافیت واگذاری طرح‌های عمرانی و مراحل پیشرفت آنها هنوز اجرایی نشده و در اختیار عموم مردم قرار نگرفته است.

همچنین، توجه مجلس و دولت به موضوع تعارض منافع از دیگر راهکارهای جلوگیری از فساد در اقتصاد است. تعارض منافع (منفعت) به موقعیتی اطلاق می‌شود که منفعت شخصی افراد در قبال انجام وظایف و اختیارات قانونی آنان در تعارض با منافع عمومی قرار گیرد و می‌تواند انجام بی‌طرفانه و بدون تبعیض وظایف‌شان را مانع

در حال حاضر باوجود قوانین و مقررات سختگیرانه، ضوابط مربوط به اداره دارایی، تامین‌اجتماعی و وزارت کار و... این‌گونه فعالیت‌های پنهان و مخرب بسیار کم شده، اما همچنان وجود دارد.

به هر حال، در هر سطحی از فعالیت صنعتی که با این پدیده منفی مواجه باشیم، آسیب‌هایی دارد و از آنجایی که بخش تولید بسیار حساس است و به‌سرعت از مولفه‌های گوناگون اقتصادی تأثیر می‌پذیرد، آسیب اصلی فعالیت‌های پنهان اقتصادی هم به بخش تولید وارد می‌شود و جایگاه واقعی تولیدکننده را تحت‌الشعاع قرار می‌دهد.

این شرایط در برخی صنایع کمتر بروز و ظهور دارد. به‌عنوان‌نمونه،

مدیریت تعارض منافع کلیه اقدامات و تدابیر اداری، نظارتی، قضایی و شبه‌قضایی لازم برای پیشگیری از تعارض منافع، رفع یا کاهش حداکثری تأثیرات ناشی از این موقعیت است. به‌فعلیت‌رسیدن تعارض منافع معمولاً ناشی از ۲ خصیصه است.

خصیصه اول مربوط به ویژگی‌های ذاتی جایگاهی است که افراد در آن قرار می‌گیرند. تصمیم‌گیری، تباییر اعتبار، اعطای مجوز، برنامه‌ریزی شهری، معاملات دولتی و... اما خصیصه دوم ویژگی شخصی افراد قرار گرفته در جایگاه است، مانند شغل همزمان، مالکیت دارایی، شرکت‌داری یا سهامداری، اشتغال پسادولتی و... که با قواعد ناظر بر آن جایگاه، موجب بروز تعارض منافع در افراد می‌شود.

در واقع تعارض منافع زمانی وجود دارد که کارکنان می‌توانند از موقعیت خود سوءاستفاده کنند و بنابراین مدیریت تعارض منافع، مشمول تدابیر و اقدامات نظارتی لازم برای پیشگیری و کاهش تأثیرات سوءموقعیت‌های تعارض منافع است.

از مصادیق بارز تعارض منافع می‌توان به تصدی همزمان ۲ یا چند شغل، رانت اطلاعاتی، تصمیم‌گیری در شرایط نفع شخصی، حق رأی در شرایط نفع شخصی، تبانی ناظر و نظارت‌شونده و... اشاره کرد. نمونه‌های زیادی از تعارض منافع در کشور وجود دارد. برای مثال، شهرداری‌ها و شورای شهر که در کشور از جمله نهادهایی با بیشترین تخلفات و فساد اداری هستند، در موضوع ساخت‌وساز هم تخلفات را شناسایی و گزارش می‌کنند و هم مجری تخریب ساخت‌وساز غیرقانونی هستند. در اینجا شهرداری و شورای شهر می‌تواند با دریافت رشوه یا فروش تراکم، ساخت‌وساز غیرقانونی را قلع و قمع نکند.

در این بین، نباید از اهمیت کاهش تورم قوانین به‌راحتی گذشت. طبق بررسی‌های مرکز پژوهش‌های مجلس، از مجموع ۱۷هزار و ۶۷۳ احکام وضع‌شده در حوزه‌های صنعت، معدن و تجارت، بیش از ۷ هزار و ۴۱۳ احکام بی‌اعتبار و غیرضروری شناسایی شده‌اند. از ۲هزار و ۳۵۱ قانون وضع‌شده در این ۳ حوزه نیز، ۹۷۳ مورد آن بدون اعتبار تعیین شده است. به‌صورت جزئی‌تر در بخش صنعت حدود ۵۹۳ عنوان قانون و ۶۳۷۸ احکام بی‌اعتبار و دست‌وپاگیر وجود دارد که این تعداد در بخش معدن به ۱۰۸۳ قانون و احکام می‌رسد.

در بخش تجارت نیز ۲۸۷ قانون و احکام با ارائه مستندات، غیرضروری شناخته شده است.

به‌نظر می‌رسد این تورم قوانین و تفسیرهای مختلف از آن، علاوه‌بر آنکه دست‌وپای تولید و اشتغال و فعالیت‌های مولد را بسته، خود موجب افزایش فساد اداری نیز شده است؛ چراکه طولانی‌شدن اعطای مجوز فعالیت می‌تواند راه میانبر برای مراجعان و زمینه درآمدزایی و سوءاستفاده از موقعیت را برای کارکنان اداری فراهم سازد.

گسترش اقتصاد زیرزمینی با نبود تعادل در عرضه و تقاضا

گرفته، اما هنوز جای کار دارد تا به‌طورواقعی و قانونمند فعالیت کند. در این میان، مشتری هم هوشمند شده و برای هر کالایی هزینه نمی‌کند.

واقعیت این است که اقتصاد پنهان، آسیب چشمگیری به بخشی از صنعت کشور که به‌صورت‌واقعی و در چارچوب استانداردها و ضوابط فعالیت می‌کند، می‌زند و باید نقش این فعالیت‌های مخرب را کم کرد. اتحادیه‌ها در این زمینه می‌توانند نقش بسیار پررنگی داشته باشند و اگر متعهدانه به این موضوع توجه کنند، بخش زیادی از نموده‌ای اقتصاد پنهان در کشور کمرنگ و حتی محو خواهد شد.

برخی صنایع مانند قطعه‌سازان، به‌واسطه سال‌های فعالیت، تجربه ارزشمندی در بخش تولید و صنعت دارند که می‌توان در سطح کلان برای مقابله با فعالیت‌های پنهان و مخرب ناشی از اقتصاد پنهان از این ظرفیت‌ها استفاده کرد. اتحادیه‌ها و وزارت صنعت، معدن و تجارت، سازمان استاندارد و نهادهای نظارتی هم می‌توانند کمک کنند تا صنعت و بخش تولید کشور از فشار اقتصاد پنهان خلاص شود و دست‌کم با کنترل و نظارت درست و وضع قوانین قابل‌اجرا از پیامدهای این نوع از فعالیت‌های مخرب بکاهد که قطعاً تأثیر خوبی هم بر اقتصاد کشور خواهد داشت.

قاچاق و بازار سیاه در صنعت خودرو

امیرحسن کاکایی - عضو هیات علمی دانشگاه علم و صنعت

صنعت خودرو، صنعت گسترده‌ای است که از مواد اولیه و قطعات و مجموعه‌های مورداستفاده در تولید خودرو تا قطعات مورداستفاده در خدمات پس از فروش و حتی انواع خدماتی که به صنعت خودرو و مصرف‌کننده خودرو ارائه می‌شود را در برمی‌گیرد. در صنعت خودرو انواع خدمات مانند خدمات آزمایشگاهی و طراحی و آزمون‌های گسترده، لجستیک، فروش، مالی و حقوقی... در خود مسیر تولید محصول و همچنین خدمات فروش قطعات یدکی و مصرفی، خدمات نگاهداشت و تعمیر خودرو و خدمات اضافی مانند نصب انواع چندرسانه‌ای و ارائه خدمات مدرن تر مبتنی بر فناوری اطلاعات، فناوری‌های مالی مانند لیزینگ و بیمه، خدمات معاملاتی و در نهایت خدمات بازافت ارائه می‌شود. خوشبختانه قاچاق خودرو در کشورهای باثبات و قانون‌مداری مانند ما غیرممکن است و از این منظر، صنعت خودرو یک صنعت حفاظت‌شده دولت‌هاست و به لحاظ تاریخی صنعتی است که محرک اصلی بسیاری از صنایع و اقتصاد کشورها می‌شود؛ اما موضوع قطعات و مواد مصرفی خودرو، موضوع بسیار داغی است که هم‌زمان هم قابلیت قاچاق دارد و هم قابلیت بالای تقلب و در کنار آن توسعه بازارهای خاکستری و حتی سیاه، البته در زنجیره تولید، چون کنترل قطعات برعهده شرکت‌های بزرگ تولیدکننده و رسمی خودروساز قرار دارد، معمولاً تقلب و قاچاق قابل کنترل است. هرچند آنجا هم ظرفیت‌های بالای قاچاق و تقلب هست، اما در مواد مصرفی و قطعات در بازار خدمات پس از فروش قطعاً هم قاچاق و هم تقلب به‌راحتی قابل انجام است. البته دولت در سال‌های اخیر به کمک فناوری اطلاعات تا حد زیادی به جنگ این دو معضل رفته و تا حدی هم موفق بوده است. حال این پرسش مطرح است که اصولاً چرا قاچاق و تقلب رخ می‌دهد؟ یک مثال بد می‌زنم، چرا یک قاچاقچی مواد مخدر با اینکه می‌داند اگر دستگیر شود، اعدام می‌شود، این ریسک را می‌پذیرد؟ قطعاً همه می‌دانند سود تنها دلیل این کار است. اما آیا مگر سودجویی ذاتاً بد است؟ قطعاً نه. اما چرا برخی برای کسب سود خود، جان و مال دیگران را به خطر می‌اندازند؟ آن‌طور که خوانده‌ایم، فطرت انسان‌ها پاک است و به‌طور طبیعی هیچ‌کس دوست ندارد مزاحم دیگری شود. این شرایط محیطی و لزوم ارضای نیازهای بدیهی انسان‌هاست که باعث مزاحمت برای دیگر انسان‌ها می‌شود و می‌تواند فرد را تا جایی پیش برد که آماده خونریزی بر ارضی خواسته‌های خود شود. این تبدیل شدن انسان پاک‌فطرت به یک انسان خون‌آشام، فرآیندی چند ساله بوده و عوامل متعددی از جمله زن، تربیت خانوادگی، آموزش و البته شرایط اقتصادی و بقای هر انسانی در آن دخیل است. حال در قرن ۲۱ در کشوری مانند ایران که خدا را شرکۀ ثبات سیاسی و امنیتی دارد، مشکل اصل انسان‌ها دیگر شبیه افریقای‌های قرن ۱۷ و ۱۹ نیست که به‌نوعان‌شان را به بردگی می‌گرفتند و به استعمارگران می‌فروختند و در این راه به‌راحتی به‌نوع خود را می‌کشند. پس مشکل کجاست که یک نفر حاضر می‌شود ترمز تقلبی وارد بازار و با جان انسان‌های دیگر بازی کند؟ دو علت اساسی به غیر از عوامل تربیتی در این موضوع دخیل هستند که دست دولت‌هاست و این دولت‌ها هستند که با تنظیم‌گری درست، انگیزه افراد برای قاچاق یا تقلب را پایین می‌آورند. علت اول وجود روشی درست برای کسب درآمد حلال است و دومی که هم‌راستا با اولی است، سودآور بودن کارهای حلال نسبت به کارهای حرام مانند قاچاق و تقلب. شاید متخصصان امر از من ایراد بگیرند و کلمه حرام را برای این نوع کارهای مجنون خود را می‌دانند. خدایم بگویم قاچاق و تقلب، هر دو از کارهایی ضداجتماع و توسعه هستند که امیدوارم مجتهدان هم به آن ورود و احکام آن را برای ما ملت مسلمان تبیین کنند تا شاید کمی جلوی این دو پدیده شوم گرفته شود. مع‌ذاک موضوع اول که اشتغال و فرصت کسب درآمد حلال است را دولت‌هاست که باید با تلاش و تشویق کارآفرینان و توسعه بازارهای شفاف دنبال و همیشه شرایط را برای یک جوان در بدو ورود به بازار کار تا پایان عمر مفید کاری فراهم می‌کنند. متأسفانه دولت‌های ما در دست‌کم دو دهه اخیر با تمامی تلاشی که کرده‌اند، درباره صنعت خودرو، به‌عنوان اشتغال‌آترین صنعت نسبت به حجم سرمایه‌ای، بسیار بد عمل و معلا صنعت خودرو را سرکوب کرده‌اند. البته این موضوع فقط منحصر به صنعت خودرو نیست و بسیاری از صنایع در این سال‌ها سرکوب شده‌اند و باوجود اینکه به‌ظاهر اشتغال افزایش یافته، درآمد واقعی افراد پایین آمده است. البته یک اتفاق خیلی بدتر در این ۵ سال افتاد و آن سرکوب صنعت و بازار سفید خودرو با قیمت‌گذاری دستوری و توسعه بازار آزاد و رانتی خودرو بود. بدین ترتیب هم درآمد واقعی خودروسازان و زیرمجموعه‌های آنها کاهش پیدا کرد و هم فرصت‌های طلایی برای مردم برای رانت‌خواری و دلالی و کسب درآمدهای غیرمولد ایجاد شد. علت عدم قاچاق که نتیجه همان روند است، سودآوری کم کارهای صنعتی و حضور در بازار سفید و سودآوری بالای حضور در بازارهای خاکستری و سیاه است. در چنین شرایطی در کنار دلالی خودرو، فعالیت‌هایی مانند قاچاق و تقلب به‌شدت به‌صرفه می‌شود. البته قاچاقچیان در قبال جان انسان‌ها به‌ظاهر کمتر از متقلبان مسئولند. یک متقلب از طریق ارائه قطعه تقلبی با سلامت هر انسانی که از آن قطعه تقلبی استفاده می‌کند، بازی می‌کند، اما یک قاچاقچی با سلامت اقتصادی یک جامعه که منجر به کاهش رشد اقتصاد و توسعه فقر در کشور می‌شود، بازی می‌کند. از نظر من فرق چندانی بین قاچاقچی و متقلب نیست، حتی کسانی که بدون دانش و مهارت یک مغازه باز می‌کنند و خدمات بی‌کیفیت ارائه می‌کنند با جان انسان‌ها بازی می‌کنند. ما انسان‌ها تمایل به خوب بودن داریم و اگر به چنین شغل‌هایی روی می‌آوریم، مقصود ما دولت‌ها و سیاست‌گذاران هستند. سیاست‌گذاران مسئولیتی پس خطیر دارند که سعادت و شقاوت یک ملت را رقم می‌زند. متأسفانه می‌توانم با خاطری آسوده درباره کل صنعت خودرو بگویم که این عزیزان به‌هیچ عنوان به مسئولیت‌های خطیر خود در این زمینه حداقل در دو دهه اخیر عمل نکرده‌اند و امروز ما با وضع اسفباری رویه‌ر و هستیم و با ایجاد سامانه و بگیر و ببند، فقط هزینه‌های جامعه را بالا می‌بریم. این کارها در کنار اقدامات ریشه‌ای مانند رفع موانع تولید و حرکت به سمت توسعه صنعتی و فرایضتی باعث رشد می‌شود و وقتی به‌تنهایی بدون توجه به ریشه‌ها انجام می‌شوند، تأثیرشان بسیار کم خواهد بود و در نهایت باعث گسترش راه‌های تقلب و دور زدن قانون و مجریان قانون خواهد شد، نه توسعه اقتصادی.

خودرو و قطعه

کارشناسان در آسیب‌شناسی اقتصاد صنعت قطعه مطرح کردند

آشفته‌بازار تولیدات زیرپله‌ای

از آنجایی که تولیدات زیرپله‌ای اثرات مخربی بر صنعت قطعه دارد، طرح تشدید نظارت بر شناسه کالاهایی مانند لوازم خانگی و قطعات خودرو فروردین سال گذشته آغاز شد تا به‌واسطه آن بتوان علاوه بر شناسایی کالاهای اصلی از فرع و قاچاق، از مصرف‌کننده و تولیدکنندگان حمایت کرد. هدف این طرح حذف کالاهای قاچاق و تقلبی از بازار بود، اما به‌ظاهر مافیایی که در این بخش فعال است از تمام ابزارهای خود استفاده می‌کند تا این طرح اجرایی نشود و بتوانند مانند گذشته کالاهای تقلبی و قاچاق را به مردم عرضه کنند. آسیب بزرگ این وضعیت در درجه نخست تولید را نشانه می‌گیرد و بخش بزرگی از صنعت کشور را دچار ضرر و زیان‌های مستقیم و غیرمستقیم می‌کند.

در این گزارش به بررسی مشکلاتی که تولیدات زیرپله‌ای و تقلبی برای صنعت قطعه ایجاد کرده پرداخته و نظر کارشناسان را در این زمینه جویا شده است.

وجود لوازم یدکی قاچاق و تقلبی در بازار، در سال‌های گذشته به یکی از معضلات بازار لوازم یدکی بدل شده است؛ بازاری که البته حجم کوچکی ندارد و طبق سند تحول صنعت خودرو، حجم تجارت و تولید این قطعات ۱۰ میلیارد دلار برآورد می‌شود. این سند که به وضعیت موجود و اهداف صنعت خودرو و قطعات کشور می‌پردازد در بخشی، بازار لوازم یدکی را زیر ذره‌بین قرار داده و سهم هر قطعه از قاچاق لوازم یدکی را بررسی کرده است.

بر این اساس، بیشترین قاچاق انجام‌شده متعلق به سیستم تعلیق، جلوبندی و ترمز است که ۷۲ درصد کل قاچاق لوازم

مسیح فرزانه، کارشناس حوزه صنعت درباره تأثیر تولیدات زیرپله‌ای و تقلبی بر صنعت قطعه در گفت‌وگو با **«سمن»** اظهار کرد: براساس برآوردی که انجمن و ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز داشته، واردات غیرقانونی لوازم یدکی و قطعات خودرویی سالانه دست‌کم ۲ میلیارد دلار است و به‌نظم واژه «دست‌کم» یعنی این عدد می‌تواند بیشتر هم باشد. در کنار این آمار با تشدید مشکلات اقتصادی به‌ویژه در بخش خطوط تولید و کارگاه‌ها و کارخانه‌های ریزودرشت، این عدد رو به افزایش گذاشته، چون وقتی تولید داخلی کم شده و پاسخگوی نیاز بازار نیست، عملاً بازار به سمت واردات سوییچ می‌کند. وی افزود: وقتی تولیدکننده داخلی در کنار هزینه‌های سرباری مانند حقوق و بیمه کارکنان...، به مشکل تأمین ارز و خرید مواد اولیه و انتقال منابع مالی برخورد می‌کند، راهی جز کاهش سقف تولید ندارد. در این شرایط مجبور به تعدیل نیرو و کوچک کردن سبد فروش و خط تولید... خواهد بود. این کارشناس صنعتی با بیان اینکه افزایش این مشکلات، فعالیت بسیاری از کارگاه‌ها و قطعه‌سازان را کند و متوقف کرده، گفت: در این شرایط تولیدکنندگان خرد برای فعال نگه‌داشتن مجموعه خود گاهی به سمت واردات قطعه می‌روند. این یعنی کارگاه نوع کار تولیدی که تا امروز حتی در مقیاس کوچک تولید و گاه صادرات داشت، تبدیل به واردکننده یا واسطه‌گر شده است.

■ از کمبود تا ورود جعلی‌ها

فرزانه ادامه داد: به‌اعتقاد من، مشکل لوازم یدکی در کشور صرفاً بحث ورود غیرقانونی نیست. برای بیان این مشکلات باید به حجم انبوه لوازم یدکی فیک (جعلی) و کمبود لوازم یدکی نیز اشاره کرد. به‌ویژه در بحث روغن موتور با یک آشفته‌بازار رویه‌ر هستیم که حتی نمی‌توان به کالاهای دارای برچسب (لیبل) و هولوگرام هم اطمینان کرد. افزایش نرخ لوازم یدکی در حوزه تابر هم از دیگر مشکلات ماه‌های اخیر این بازارآشفته است. در این شرایط مصرف‌کنندگان تا حد امکان به تعمیر رو می‌آورند و در مواردی اقدام به خرید قطعات اسفوت می‌کنند. این رویکرد که به ناچار در پیش گرفته می‌شود، ایمنی خودروها را هم تحت‌الشعاع قرار می‌دهد.

سهم تولید و قاچاق صنعت قطعه

یدکی را به خود تخصیص داده است. ۵ درصد از کل قاچاق نیز مرتبط با قطعات مربوط به موتور، انتقال قدرت و گیربکس است. قاچاق لاستیک نیز سهمی به اندازه موتور و گیربکس دارد و ۵ درصد از قاچاق کل مربوط به این قطعات می‌شود. لامپ و باتری نیز هرکدام یک درصد از قاچاق لوازم یدکی را به خود اختصاص داده‌اند. ۱۶ درصد باقیمانده نیز در آمار منتشرشده از وزارت صمت باعنوان «سایر» طبقه‌بندی‌شده و شامل باقی قطعات خودرو می‌شود. باتوجه به حجم بالای بازار لوازم یدکی خودرو به‌نظر می‌رسد این بازار جذابیت زیادی برای قاچاقچیان دارد.

مشکلات تولیدکننده را «واسطه‌گر» می‌کند

وی افزود: اگر معضلاتی که در حوزه خودروهای داخلی-چینی و وارداتی وجود دارد را بگذاریم کنار صحبت‌هایی که درباره واردات خودروهای دست دوم و ضعف سلامت فنی آنها به‌ویژه در میحث کیلومتر و خدمات پس از فروش و تأمین قطعات می‌شود، می‌توانیم درپاییم بازار و مصرف‌کننده و سازمان‌های نظارتی در آینده با یک چالش بزرگ رویه‌رو خواهیم شد. حال اگر واردات خودروهای دست دوم به‌صورت انبوه انجام شود که البته بعید به‌نظر می‌رسد، چالش‌های این بخش چند برابر می‌شود. این کارشناس صنعت خودرو ادامه داد: از دیگر مواردی که سبب ایجاد ورود غیرمعارف و غیرقانونی لوازم یدکی به کشور می‌شود و سال‌هاست فعالان این حوزه درگیر آن هستند می‌توان به پیچیده بودن فرآیند ثبت‌سفارش و واردات قانونی و طولانی‌بودن زمان ترخیص کالاهای از گمرک و تعرفه‌های واردات اشاره کرد. این موارد به‌طور عمده به وجود بروکراسی اداری شدید در حوزه تولید برمی‌گردد که متأسفانه مشکلات را پیچیده‌تر می‌کند.

■ روشن نگه داشتن چراغ واحد تولیدی

وی با اشاره به تلاش صنعتگران برای حفظ سرمایه و روشن نگه داشتن چراغ واحد تولیدی در شرایط سخت اقتصادی امروز گفت: گاهی تولیدکننده راهی جز واردات قطعه ندارد تا شاید نرخ تمام‌شده را کاهش دهد. ناگفته نماند که بخشی از واردات کالاهای و محصولات تقلبی به‌دلیل همین واردات غیرمعارف و درگیری با بروکراسی‌های پیچیده است که دلیل اصلی آن هم در نهایت نبود کنترل و نظارت دقیق و سازمان‌یافته است تا تمام کالاهای وارداتی براساس شاخص‌های موردقبول وارد و در بازار عرضه شوند.

فرزانه در ادامه خاطر‌نشان کرد: بخش قابل‌توجهی از ورود غیرمعارف قطعات و لوازم یدکی مربوط به لوازم جلوبندی، تعلیق و ترمز است که طبق آمار حدود ۷۰درصد این نوع واردات را در برمی‌گیرد. ۵درصد کالاهای وارداتی لوازم یدکی قاچاق نیز به قطعات موتور و گیربکس و مابقی شامل لاستیک و لامپ و باتری و... مربوط می‌شود.

■ تناقض آماری در حجم واردات غیر رسمی

وی با اشاره به اینکه آمارهای دقیقی در زمینه واردات غیرقانونی قطعه

معضل قطعات تقلبی

زیرپله‌ای، افزود: راهکار اصلی جلوگیری از تولیدات تقلبی، جلوگیری از فعالیت سازندگان زیرپله‌ای یا ورود کالاهای قاچاق تقلبی ازسوی دولت است. فروشندگان نیز نقش بسیار مهمی در این زنجیره دارند و باید تنها از برندهای معتبر و تولیدکنندگان اصلی خرید کنند. در حقیقت اصل اول برای جلوگیری از تولید کالاهای تقلبی، نظارت دقیق دولت بر بازار و جلوگیری از تولید و فروش کالاهای تقلبی و قاچاق است.

وی با اشاره به اقدامات قابل‌اجرا برای جلوگیری از تولید قطعات خودرو تقلبی بیان کرد: گام نخست مقابله با عرضه کالاهای قاچاق و تقلبی در حوزه لوازم‌یدکی خودرو داشتن رد رهگیری است. از ۱۵مرداد سال گذشته، ثبت «کد نقش» فعالان حوزه لوازم‌یدکی و قطعات خودرو در سامانه جامع تجارت الزامی شد و همه صنوف عرضه‌کننده لوازم‌یدکی ملزم به عرضه کالای دارای کد رهگیری شدند. در این فرایند کالاهای بدون کد شناسایی جمع می‌شوند و با متخلفان برخورد قانونی می‌شود. در حالی است که هنوز مقادیری لوازم‌یدکی در بازار وجود دارد که منشأ واردات یا تولید آنها مشخص نیست.

دلایل مختلفی را می‌توان برای رونق بازار لوازم یدکی قاچاق برشمرد. یکی از عواملی که فعالان این بازار به‌عنوان عامل رشد قاچاق در این بازار به آن اشاره می‌کنند، پیچیدگی ثبت سفارش و واردات قانونی و بازه طولانی است که برای این کار لازم است. گفته می‌شود به‌علت یادشده بسیاری به‌جای ورود به روند بروکراسی فرساینده واردات لوازم یدکی ترجیح می‌دهند این کالاها را به‌صورت قاچاق وارد کشور کنند. علاوه بر این، واردات قاچاق برای این افراد به‌صرفه است، چراکه علاوه بر هزینه‌های گمرکی می‌توانند کالاهای بی‌کیفیتی را هم وارد کنند. در

editor@smtnews.ir

عکس: سمن

۱۱ اردیبهشت بابک کریمخان، عضو هیات‌رئیس انجمن صنایع همگن قطعه‌سازان خودرو کشور، در گفت‌وگو با ایرنا گفت: سهم واردات قانونی در بازار لوازم یدکی یک تا ۱.۵ میلیارد دلار است و در مقابل سهم قاچاق بین ۲ تا ۳ میلیارد دلار برآورد می‌شود. بخش دیگر هم که به تولیدات داخل اختصاص دارد، حدود ۲ تا ۲.۵ میلیارد دلار است؛ بنابراین گرچه این آمار به‌صورت تقریبی تهیه شده، اما می‌توان این ادعا را داشت که سهم قاچاق از بازار لوازم یدکی کشور حدود ۲ برابر واردات قانونی و کمی بیشتر از کل تولیدات کشور است.

وجود ندارد، ادامه داد: آمارها درباره واردات غیرمعارف قطعات و لوازم متناقض است و در حالی که صحبت از گردش مالی ۱۱ تا ۱۳ میلیارد دلاری در بازار قطعات یدکی می‌شود، چندی پیش سخنگوی پیشین وزارت صنعت، معدن و تجارت، از سهم ۳۰ درصدی ورود غیرقانونی قطعات و لوازم یدکی خبر داد که عدد قابل‌توجهی است.

■ طرح کد شناسا موفق نبود

وی با اشاره به تأثیر اجرای طرح کد شناسا برای ساماندن این بازار گفت: این طرح به‌عنوان یک طرح جدید در راستای شناسنامه‌دار کردن قطعات و مبارزه با قاچاق کالا و تولیدات زیرپله‌ای از مهر ۱۴۰۱ به‌اجرا درآمد و باتوجه به نتایج بررسی‌های میدانی از بازار قطعات و لوازم یدکی و مشکلات ادامه‌دار از کمیت و کیفیت قطعات، می‌توان گفت اجرای این طرح با موفقیت چندانی همراه نبوده است.

■ تأثیر محدودیت‌های تحریم

این کارشناس حوزه خودرو و قطعه در پایان تأکید کرد: بخش مهمی از دلایل ورود غیرمعارف و غیرقانونی قطعات و لوازم یدکی خودرو مربوط به اعمال تحریم‌های می‌شود. تحریم‌ها روابط بخش تولید و تجارت ما را به‌شدت تحت‌تأثیر قرار داده است.

در حال حاضر خرید آنلاین در دنیا در حوزه لوازم یدکی فراگیر است و چنانچه فعالیت برخی شرکت‌ها و وب‌سایت‌های بین‌المللی معتبر در حوزه واردات و فروش قطعات در ایران امکان‌پذیر بود و مهم‌تر از همه، تراکشن بانکی جهانی و امکان استفاده از کارت‌های بین‌المللی اعتباری همانند مستر کارت و ویزا کارت وجود داشت، مصرف‌کنندگان و فعالان بازار می‌توانستند به‌طور کاملاً شفاف و با استعلام شماره قطعات، اقدام به خرید کالای موردنظرشان کنند.

به‌طبع محدودیت‌های اینچنینی منجر به عدم‌شفافیت و از دست رفتن کیفیت و حقوق مصرف‌کننده و فعالیت‌های غیرقانونی می‌شود.

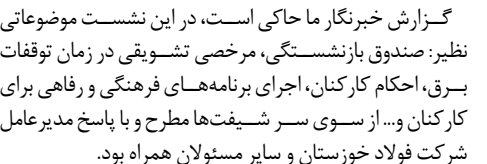
■ تولید قطعه تقلبی به‌صرفه است

عضو انجمن تخصصی صنایع همگن نیرومحركه و قطعه‌سازان خودرو کشور با اشاره به اینکه تولید قطعه اصل ۳ برابر قطعه تقلبی هزینه دارد، گفت: قطعات

خودرو باید با استاندارد تولید و در ادامه با کد شناسه به بازار عرضه شوند. پیشرفت تولیدات افزایش تولید و اشتغالزایی بیشتر را به‌دنبال دارد. از سوی دیگر، وجود کالاهای بی‌کیفیت در بازار سبب بی‌اعتمادی مصرف‌کنندگان به قطعات موجود در بازار شده و اگر قطعات بی‌کیفیت جمع شوند، کمک زیادی به بازگشت اعتماد به بازار خواهد بود. ما انتظار داریم متولیان امر به‌طور جدی‌تر به این زمینه ورود کرده و در سازگار سنجگیرانه‌تری عرضه تولیدات زیرپله‌ای و تقلبی را کاهش دهند که از یک‌سو به‌نوعی حمایت از تولید داخلی به‌شمار می‌رود و از سوی دیگر که جنبه مهم‌تری به‌شمار می‌رود، رویکردی برای حمایت از مصرف‌کنندگان است.

سخن پایانی

مقابل فضای سخت کسب‌وکار و بروکراسی طولانی، کار را برای فعالان قانونی این بازار سخت کرده و آنها نمی‌توانند با قاچاقچیان رقابت کنند. این در حالی است که ۹۰ درصد کیفیت خودرو وابسته به کیفیت قطعات و لوازم یدکی است و هر کاستی در این حوزه باعث کوتاه‌تر شدن عمر مفید خودرو خواهد شد. وضعیت زمانی بغرنج‌تر می‌شود که قطعات تولیدی بی‌کیفیت به مراکز و خطوط تولید نیز نفوذ پیدا می‌کند. در چنین آشفته‌بازاری، حمایت دولت از قطعه‌سازان داخلی، ضرورت اجتناب‌ناپذیری است که باید در اولویت نهادهای متولی قرار گیرد.

معادن علیه معدن

مهدی لطفی اصل

کارشناس و فعال معدنی

بخش معدن در مواردی دارای کاستی‌هایی است که این کاستی‌ها و بی‌توجهی به آنها، قطع به یقین در کوتاه‌مدت و بلندمدت آسیب‌های جبران‌ناپذیری را بر پیکر این بخش وارد خواهد کرد.

یکی از این کاستی‌ها، بی‌توجهی به وضعیت قرارداد کارگران معدن، نادیده گرفتن مشکلات معیشتی آنها و اهمال در فراهم کردن امکانات ایمنی و حفاظت فنی برای آنها حین کار است.

یکی از دلایل این کوتاهی از آنجا نشأت می‌گیرد که بهره‌برداران معدن فعالیت استخراجی از معدن را به پیمانکاران واگذار می‌کنند و پیمانکاران نیز برای کاهش هزینه‌های استخراجی، هزینه‌های مربوط به پرسنل نیروی انسانی را کاهش می‌دهند و مشخص است که نادیده‌گیری وضعیت معیشتی و همچنین بی‌توجهی به وضعیت فنی و ایمنی معدن چه مشکلاتی را به‌دنبال خواهد داشت.

در واقع، افزایش تورم معدنکاری باعث شده است که پیمانکاران در نخستین اقدام به‌منظور جبران بار مالی خود، هزینه‌های مرتبط با پرسنل نیروی انسانی و همچنین هزینه‌های مربوط به مسائل فنی و ایمنی را کاهش دهند. متأسفانه این موضوع در معدن زیرزمینی به‌ویژه معدن زغال‌سنگ نمود بیشتری دارد.

در بحث برداشت غیرمجاز از معدن ما با ۲ راهکار روبه‌رو هستیم. راهکار اول که شیوه‌ای قهری است، توسل به قانون و ماده ۱۹ قانون معدن است که در این صورت باید متولیان امر، افرادی را که به‌صورت غیرمجاز به فعالیت معدنی می‌پردازند، محروم از فعالیت معدنی کنند و آنها به مراجع ذی‌صلاح قضایی معرفی شوند، اما متأسفانه این راهبرد تاکنون منجر به نتیجه امیدوارکننده‌ای نشده است. راهکار دوم به‌نظر بنده، شیوه‌ای ایجابی است که در این روش می‌توان از ظرفیت شرکت‌های تعاونی روستایی در راستای سروسامان دادن به فعالیت‌های غیرمجاز معدنی استفاده کرد. در این صورت، ضمن جلوگیری از فعالیت‌های غیرمجاز، باتوجه به اینکه دارندگان مجوز ملزم به استفاده از ظرفیت‌های فنی و مهندسی سازمان نظام مهندسی هستند، شرایط فنی و ایمنی نیز در فعالیت‌های معدنی رعایت خواهد شد و علاوه بر این، آسیب‌هایی هم که به‌دلیل عدم‌رعایت مسائل فنی و ایمنی ایجاد می‌شود، کاهش خواهد یافت.

همچنین درآمد دولت از محل وصول حقوق دولتی و مالیات نیز محقق خواهد شد و در آخر باتوجه به مشارکت افراد بومی منطقه، مشکلات مرتبط با معارضات محلی نیز مرتفع خواهد شد. صدور مجوز نیز می‌تواند در گام نخست در قالب مجوز برداشت محدود عملیاتی شود.

در بحث اضافه برداشت از معدن و کم‌اظهاری باید گفت تا جایی که می‌توان اطلاع دارم، رویه‌ای معمول نیست و ممکن است در سطحی محدود رخ دهد. با این حال، در راستای رفع این مشکل در سطح محدود نیز، وزارت صمت در سال‌های اخیر اقدامات خوبی انجام داده است.

نقشه‌برداری از معدن، ایجاد ایستگاه‌های مانیتورینگ از معدن به‌ویژه معدن متمرکز در یک منطقه با راه ارتباطی مشترک، نظارت‌های دوره‌ای از معدن که سازمان‌های نظام مهندسی استان‌ها انجام می‌دهند و ... از جمله اقدامات موثر انجام شده است. در حالت کلی، به‌نظر بنده اعلام آمار دقیق استخراج از معدن خواسته به‌ربرداران بوده و این موضوع بیشتر از همه به‌نفع خود معدنکاران نیز حقوقی به‌فعالیت می‌پردازند و در گام نخست، این افراد تلاش دارند تا مسائل مالی فی‌مابین، شفاف و روشن باشد. در حالت کلی، مشخص است که هرچقدر فعالیت‌های معدنی در چارچوب قوانین و مقررات باشد، ضمن کاهش مشکلات کارگری، کاهش آسیب‌های ناشی از عدم‌رعایت مسائل فنی و ایمنی، کاهش برداشت‌های غیرمجاز از معدن، درآمد دولت از محل وصول حقوق دولتی و به‌تبع آن، درآمدهای مالیاتی نیز افزایش خواهد یافت.

البته ذکر این نکته هم ضروری به‌نظر می‌رسد که یکی از مسائلی که معدنکاری را با مشکلات مواجه کرده، تعدد قوانین، دستورالعمل‌ها و بخشنامه‌ها است که گاهی حتی در تضاد با یکدیگر یا نافی بندی از مواد قانون معدن و آیین‌نامه اجرایی آن هستند. پس ضروری است قوانین و مقررات در راستای تسهیل سرمایه‌گذاری در معدن مورد بازنگری قرار گیرند. وجود مشکلات اقتصادی یکی از دلایل برداشت‌های غیرمجاز از ظرفیت‌های معدنی به‌ویژه معدن طلا و گوهر سنگ‌ها است. همان‌گونه که اشاره شد، باید در یک چارچوب قانونی با استفاده از ظرفیت‌های موجود هم مشکلات بیکاری را مرتفع کرد و هم وضعیت برداشت‌های غیرمجاز را سروسامان داد. نادیده گرفتن این موضوع در بلندمدت آثار زیانباری خواهد داشت. یکی از این آسیب‌ها، تضییع ذخایر معدنی با ارزش و همچنین ایجاد مشکلات ایمنی برای افرادی است که به فعالیت‌های غیرمجاز می‌پردازند.

در بحث نظارت بر معدن، بیشتر ارگان‌های دولتی دارای شرح وظایف خاص خودشان هستند. وزارت صمت بر موضوعات ایمنی و فنی و آمار دقیق استخراج و ... نظارت دارد. وزارت کار بر موضوعات کارگری و محیط‌زیست و سازمان جنگل‌ها و منابع طبیعی نیز بر موضوعات رعایت مسائل زیست‌محیطی نظارت دارند. اما هر شکلی از نظارت غیرمستمر بر معدن، سبب ایجاد مشکلاتی خواهد شد. استفاده از ظرفیت‌های نظارتی سازمان‌های نظام مهندسی معدن استان‌ها و تشکلهای بخش خصوصی سازمان‌های به‌عنوان بازوی کمکی در مسائل فنی و کارشناسی از جمله اقداماتی است که می‌شود در راستای تکمیل نظارت مستمر در معدن مورداستفاده قرار داد.

گفت‌وگو

گیتا جاودانی
editor@smtnews.ir

در گفت‌وگوی دوباره آسیب‌های اقتصاد غیررسمی در بخش معدن مطرح شد

رشد اقتصاد پنهان در سایه موازی‌کاری

در تعاریف آمده به هر نوع فعالیت اقتصادی که خلاف اقتصاد رسمی است، مالیات نمی‌پردازد و از نظارت دولت گریزان است، اقتصاد پنهان، خاکستری، غیررسمی، زیرزمینی، سایه و... گفته می‌شود. اگرچه اقتصاد غیررسمی را یکی از آفات کشورهای در حال توسعه می‌شمارند، اما باید گفت تمامی نظام‌های اقتصادی دارای درجانی از اقتصاد پنهان هستند.

اما برای یافتن پاسخ پرسش اول متن باید پیش از هر چیز این نکته را مدنظر قرار داد که نمی‌توان تعریف کاملاً دقیقی از اقتصاد پنهان ارائه کرد، اما با مشاهده برخی ویژگی‌های این نوع از فعالیت‌های غیررسمی، روشن است که بخش معدن هم به این بیماری مبتلا است.

استخدام کارگران بدون قرارداد یا با قراردادهای صوری، قاچاق یا برداشت غیرقانونی و اضافه‌برداشت و کم‌اظهاری معدن‌داران از جمله شاخصه‌های این نوع فعالیت نامطلوب در بخش معدن است.

برای واکاوی بیشتر پدیده اقتصاد پنهان در بخش معدن گفت‌وگویی با عبدالنبی ماکبار، عضو هیات‌مدیره انجمن تولیدکنندگان و صادرکنندگان طلا، جواهر، نقره و سنگ‌های قیمتی استان تهران داشته است که در ادامه می‌خوانید.

چرا همچنان معضلاتی مانند بکارگیری کارگران بدون قرارداد (به‌عنوان مثال، در معدن زغال‌سنگ) در بخش معدن و صنایع معدنی به‌نشم می‌خورد؟

بخشی از کارفرمایان با استفاده از روش عدم‌عقد قرارداد با نیروی کار فرصت معتنمی برای خود ایجاد می‌کنند تا از نظر قانونی، مسئولیتی هنگام قطع همکاری با آنها نداشته باشند.

این نوع تصور، اصلی‌ترین دلیل کارفرمایان برای سرپیچی از روال قانونی استخدام نیروی انسانی است.

اما در عالم واقع، قرارداد همکاری بین کارگر و کارفرما بیش از آنکه مزیتی برای کارگران به‌شمار آید، ابزار دفاعی برای کارفرما است تا بتواند در شرایط گوناگون از منافع خود دفاع کند.

اما نخستین مشکل قانونی این است که خلاف نظر برخی کارفرمایان، عدم‌انعقاد قراردادی معین که تاریخ شروع و پایان آن به‌طوردقیق مشخص شده باشد، از منظر قانون کار نوعی «همکاری دائمی» محسوب می‌شود و کارفرما به‌هیچ‌وجه نمی‌تواند به این بهانه کارگر را اخراج کند. از سوی دیگر، کشف رابطه کاری فی مابین کارگر و کارفرما تنها محدود به وجود یا نبود سند قرارداد نیست و بازرسان اداره کار از میزان و توالی و تعداد پرداخت‌ها، بازدید از محل پروژه و سایر شواهد و استعلامات در محل می‌توانند صحت یا عدم‌صحت ادعای سابقه همکاری فی‌مابین طرفین دعوی را معلوم کنند.

علاوه بر این، کارگر می‌تواند بعد از قطع همکاری، هرگونه ادعای مالی را درباره میزان پرداختی‌ها مطرح و براساس آن طرح، شکایت و مطالبه کند. در مقام مقایسه، در زمان اخراج کارگر بدون قرارداد، با کارگران دارای قرارداد کار کتبی، در نحوه تسویه حساب هیچ تفاوتی به‌حفاظ قانونی وجود ندارد.

براساس ماده ۵۲ قانون کار، ساعت کاری مشاغل سخت نباید بیشتر از ۶ ساعت در طول روز و مازاد بر ۳۶ ساعت در طول هفته باشد. علاوه بر آن، طبق ماده ۶۱ قانون، اضافه‌کاری در مشاغل سخت و زیانبار ممنوع است و حسب مفاد ماده ۷۵ و ۸۳ قانون کار، استخدام زنان و نوجوانان تا ۱۸ ساله نیز منع قانونی دارد. البته در ظاهر منافع حاصل از عدم‌رعایت قوانین فوق، از دیگر علل عمده در بکارگیری نیروی کار بدون قرارداد در پروژه‌های معدنی است، که این ترغند نیز روی منفی خود را در زمان بروز رخداد و حوادث طبیعی، سوانح کاری یا عدم‌رعایت نکات ایمنی و بروز خطرات جانی نشان می‌دهد و هزینه‌های مضاعفی را به کارفرمایان تحمیل خواهد کرد. پس نباید تصور شود که اگر در متن قرارداد درباره مزایا و دیگر موارد توضیح داده نشده، به این معناست که کارفرما می‌تواند به تعهدات خود در قبال پرداخت‌ها عمل نکند یا با مبلغی کمتر از نرخ مصوب شورای عالی کار برای کارگران تعیین حقوق کند.

● **برداشت غیرمجاز و قاچاق (به‌عنوان مثال از معدن طلا یا گوهرسنگ‌ها)** در دیگر نشانه‌های رواج اقتصاد پنهان در بخش معدن است. این آسیب را چگونه می‌توان ارزیابی کرد؟ برداشت غیرمجاز سنگ و قاچاق خاک طلا و فروش آن متأسفانه اقدامی رایج است. برای مثال، معدن طلای اندریان واقع در شهرستان ورزقان (۷۰ کیلومتری شمال‌شرق تبریز) با ۱۲۰ هکتار وسعت و ۳۰ میلیون تن ذخیره طلایی با عیار ۵ درصد از جمله معدن فعال کشور است. فروش خاک طلا به مبلغ هر کیلوگرم ۴۰۰ هزار تومان از معدن اندریان باتازب گسترده و آثاری منفی در افکار عمومی داشته و اقداماتی از این دست، علاوه بر ضرر مادی، آسیب‌های جانی نیز به بار آورده است.

کشور گرجستان به‌عنوان سرمایه‌گذار خارجی، بهره‌برداری از این معدن را برعهده دارد و با برنامه استخراج سالانه یک میلیون و ۴۰۰ هزار تن کانسنگ طلا و تولید شمش به روش هیپ‌لیچ با سهم ۷۰ درصدی فعالیت می‌کند. سهم بخش خصوصی ایران در این قرارداد ۳۰ درصد است، اما در ماه‌های اخیر روند استخراج معدن با چالش جدی مواجه شده است و مجموعه نهادهای انتظامی و قضایی که حسب تبصره ۲ ماده ۱۶ قانون ملزم به همکاری با معدن هستند، به‌علت برووکراسی مطول نتوانسته‌اند توفیق سریعی در کسب نتایج لازم داشته باشند و همچنان درگیر حل مناقشات محلی هستند. باتوجه به وجود سرمایه‌گذار خارجی در پروژه، نه‌تنها پای اعتبار ملی و ضرر اقتصادی در میان است که امنیت منطقه را نیز به‌خطر انداخته است.

این تنها مثالی بود که نشان می‌دهد که قاچاق و برداشت غیرمجاز از معدن همواره جریان داشته و به چالشی اساسی برای کشور بدل شده است. بنابراین، به‌نظر می‌رسد توسل به روش‌های پیشگیری غیرقهری دارای اهمیت بالایی است. اما سیاست نهادهای مسئول در تقابل با قاچاق و بهره‌برداری‌های غیرقانونی از معدن، بیشتر جنبه سرکوبگرانه داشته است تا پیشگیرانه.

راه‌حلی که در این زمینه می‌توان پیشنهاد داد؛ اعمال شیوه‌های گوناگون پیشگیری اجتماعی (اعم از آموزش، افزایش سطح آگاهی، ارتقای فرهنگ عمومی و...) است و در کنار آن، تدابیر نظارتی در ابعاد گوناگون که می‌تواند کاهش موارد وقوع برداشت‌های غیرقانونی از معدن را به‌دنبال داشته باشد.

دلایل اضافه‌برداشت یا کم‌اظهاری معدن‌داران، که از دیگر شاخص‌های پدیده اقتصاد پنهان در بخش معدن است، چیست؟

کم‌اظهاری به‌معنای کمتر اعلام کردن ارزش یک محصول است. بنابراین در تنظیم مدارک و اظهارنامه باید ترتیبی اتخاذ شود تا نرخ فاکتور تسلیمی با نرخ تعیین‌شده در سامانه tsc یکی باشد. براساس ماده ۲۹ قانون امور گمرکی، کم‌اظهاری از جمله آفات گمرک‌ها و قاچاق کالا به‌شمار می‌آید که زمینه‌ساز و دلیل عمده گسترش آن در شرایط کنونی، توزیع کارت‌های بازرگانی جعلی و تقلبی است و متأسفانه کنترلی مستمر بر روند تهیه و صدور آنها وجود ندارد. کم‌اظهاری بیشتر آن دسته از کالاهایی را دربرمی‌گیرد که دارای درصد یا سود بازرگانی بالایی هستند، از بین ۶ هزار و ۶۰۰ ردیف تعرفه‌ها، تنها چیزی حدود ۲ هزار و ۲۸۰ ردیف دارای تعرفه حداقلی و بالغ بر ۴ هزار ردیف از تعرفه بیش از ۴ درصد برخوردارند. این موضوع خود زمینه‌ساز کم‌اظهاری و بداظهاری شده و به‌تنهایی عامل کاهش حجم صادرات است. این در حالی است که راهکار ستاند مبارزه با قاچاق کالا و ارز برای کاهش تبعات این معضل «راه‌اندازی سامانه اظهار از دور» به‌منظور حذف واسطه‌ها و تقلیل خطاهای نیروی انسانی و از دیگر سو، تمرکز گمرکات کشور عمدتاً بر کاهش «تعرفه‌های گمرکی» است.

معمولاً اضافه‌برداشت‌ها بیش از آنچه در پروانه بهره‌برداری معدن درج شده است، به ۲ صورت قانونی و غیرقانونی انجام می‌گیرد، بخش قانونی آن قابل‌مدیریت است، اما به‌علت اینکه آمار دقیقی از میزان برداشت از معدن نداریم و آمار دقیق به شکل مستمر اعلام نمی‌شود، برداشت‌های غیرقانونی قابل‌رصد و مهار نیستند. از دیگر مشکلات در این حوزه، نبود نظارت دقیق بر روند استخراج در معدن است، بنابراین باید زمینه بازرسی حرفه‌ای و امکانات لازم را حتی در هنگام فروش محصولات معدنی فراهم آورد.

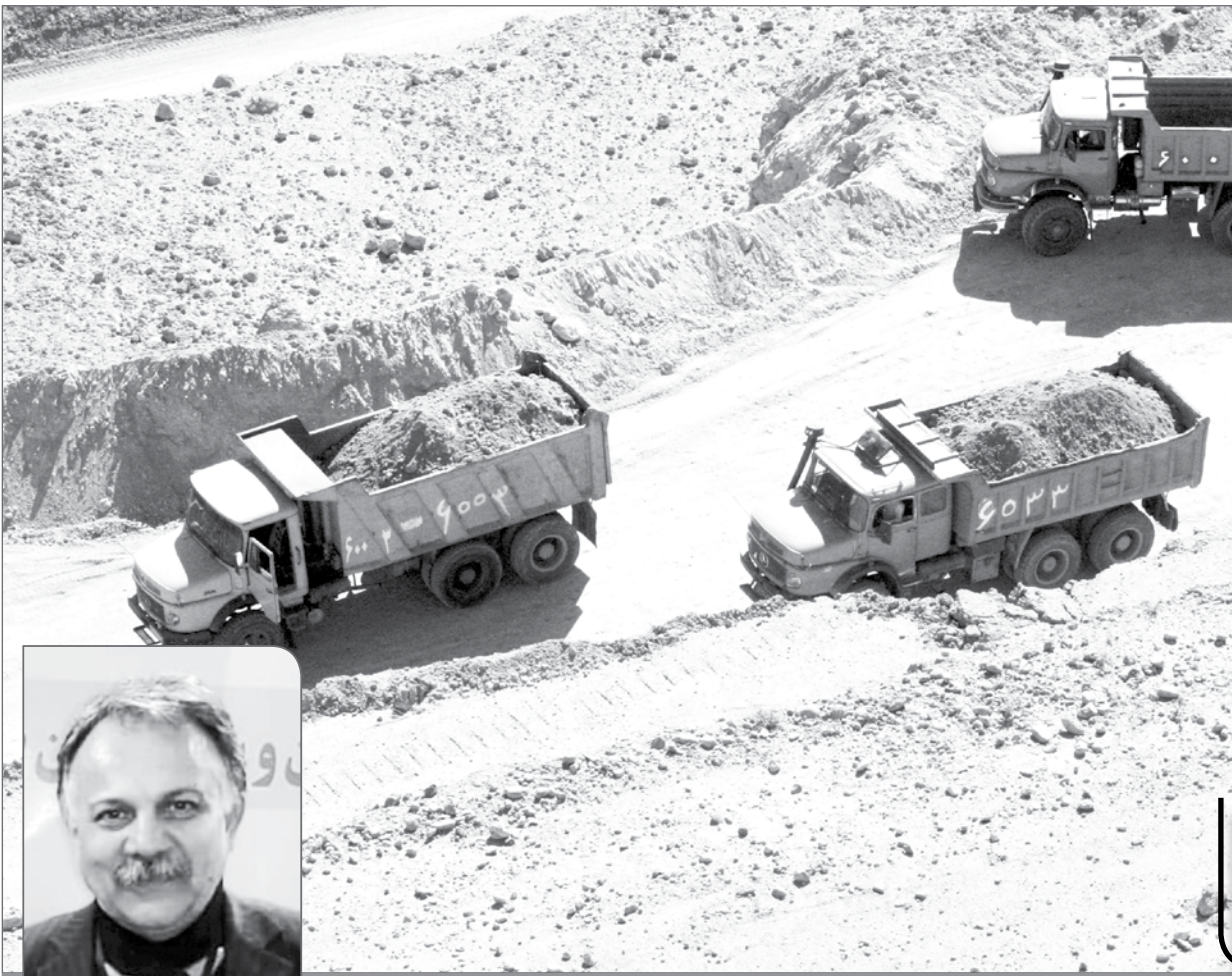
آسیب رشد اقتصاد زیرزمینی چه آثار و هزینه‌هایی بر بخش معدن دارد؟

باتوجه به موقعیت خاص کشور و تشدید تحریم‌ها، توسعه صادرات غیرنفی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و به این ترتیب، نقش معدن بیش از پیش اهمیت خواهد یافت، بنابراین به‌منظور ارتقای بهره‌وری و کاربست بهینه ماشین‌آلات و تجهیزات ضروری است که نیروی کار احساس امنیت واقعی و تعلق و وابستگی به محیط کار داشته باشد، بی‌شک بکارگیری کارگران بدون قرارداد مانع از تحقق این اهداف است و باعث کاهش راندمان، افت بهره‌وری و افزایش نرخ تمام‌شده و ازدیاد ضایعات و افت کیفیت محصول می‌شود. برداشت غیرمجاز و قاچاق مواد معدنی منجر به ایجاد ناامنی برای جذب سرمایه‌گذار خارجی و فرار سرمایه داخلی از بخش‌های مولد به غیرمولد و گسترش دلالی و واسطه‌گری می‌شود. مضافاً فروش مواد خام به‌صورت قاچاق باعث افزایش خام‌فروشی، عرضه محصولات به نرخ غیرواقعی حتی کمتر از نرخ‌های تولیدی و صادراتی آن، خسارت‌های سنگینی بر اقتصاد معدن وارد خواهد کرد.

در حالی که اضافه‌برداشت و کم‌اظهاری، دولت را از دریافت انواع مالیات و حقوق دولتی محروم می‌کند که تأخیر یا ناتوانی در تکمیل زیرساخت‌ها، حداقل پیامد آن است.

تأثیر رواج اقتصاد زیرزمینی بر درآمدهای مالیاتی دولت چیست؟

همان‌طور که پیش از این اشاره شد، امروزه بخش معدنی با در اختیار داشتن ذخایر بسیار، نقش مهمی در اقتصاد کشور یافته و

عکس: سیدمحمد

افزایش صادرات معدنی طی سال‌های جاری مصداق این ادعا است. این رشد و توسعه به‌دنبال خود آثار مثبتی همچون محرومیت‌زدایی، ایجاد اشتغال و توسعه اجتماعی و فرهنگی، علاوه بر توسعه انواع صنایع پایین‌دستی، را به‌ارمغان آورده است.

خوشبختانه مقامات دولتی نیز جنبه درآمدزایی معدنی را در اولویت سیاست‌های خود قرار داده و برای محقق کردن آن در بودجه ۱۴۰۲ پرداخت انواع مالیات‌ها (مالیات بر درآمد و مالیات بر ارزش‌افزوده) و حقوق دولتی را به‌میزان ۸۰ هزار میلیارد پیش‌بینی کرده‌اند، حتی حقوق دولتی نیز از سال ۹۷ تاکنون، ۴۰ برابر شده است.

براساس قانون باید بخشی از حقوق دولتی، حدود ۶۵ درصد، برای توسعه زیرساخت‌ها و ۱۵ درصد نیز برای عمران و آبادی منطقه معدنی مربوطه اختصاص یابد، در حالی که چنین اقداماتی کمتر مشاهده شده و تا به امروز قانون به‌طورکامل اجرا نشده است. در کنار این مشکلات، صاحبان معدن با معضل «مالیات پنهان» هم مواجهند، تولید و فروش محصولات معدنی در داخل کشور مشمول مالیات بر درآمد و مالیات بر ارزش‌افزوده است، اما «مالیات پنهان» متأثر از مصوبات اخیر درباره برگشت ارز حاصل از صادرات به سامانه نیما است، در حالی که تفاوت ارز نیمایی و آزاد و رانت حاصل از آن بر همگان روشن است، این تفاوت به‌تنهایی عامل مهمی در کاهش حجم صادرات خواهد بود.

از سوی دیگر، باوجود اینکه وزارت صمت برای عهزار معدن غیرفعال برنامه‌های جدیدی در دست اقدام دارد، اما نبود ثبات در قوانین و تغییرات مکرر مدیریتی، نوید چشم‌انداز امیدوارکننده‌ای در پس این تلاش‌ها نمی‌دهد.

نوسان نرخ دلار، تثبیت نرخ دلار نیمایی و حذف استفاده از نرخ توافقی در بورس، برای بخش معدنی مشکل‌ساز و این در حالی است که مشکل تأمین مالی در بخش معدنی و رسیدن نرخ بهره تأمین مالی به بالای ۳۰ درصد، بروکراسی بانکی و ناترازی صندوق‌های بانزنشستگی وضعیت نامطلوبی را در مقابل چشم فعالان معدنی به‌نمایش گذاشته است.

ناکارآمدی دستگاه‌های نظارتی چه تأثیری در گسترش این مشکل دارد؟

بروز تخلفات و فسادهای بی‌سابقه در دهه‌های اخیر بیش از پیش ضعف و کم‌ارت بودن سیستم نظارتی و دیگر دستگاه‌های ذی‌ربط در این حیطه را نشان می‌دهد. این رخدادها حاکی از آن است که دستگاه‌های نظارتی نتوانسته‌اند به‌موقع تخلفات را کشف کنند و گزارش دهند یا از گسترش آن ممانعت کنند و حتی بعد از فراگیر شدن ابعاد تخلفات با عکس‌العمل به‌موقع، سریع و گسترده دولت هم مواجه نمی‌شویم و این مسئله به‌خوبی نشان می‌دهد که باوجود هزینه‌های مضاعفی که دستگاه‌های نظارتی متعدد و موازی به دولت تحمیل می‌کنند، وجود آنها نتوانسته است مانع بروز و گسترش فساد شود. مهم‌ترین آسیب ایجاد این دستگاه‌های موازی و تحمیل آن به نظام مدیریت کشور آن است که جسارت تصمیم‌گیری و تحرک را از مدیران لایق سلب می‌کند و به این ترتیب، نه‌تنها مدیران ناکارآمد و کم‌تحرک باوجود مصرف منابع مالی کشور در سازمان متبوع خود موردسوال و بازخواست دستگاه نظارتی قرار نمی‌گیرند و خروجی خاصی از آن سازمان حاصل نمی‌شود، بلکه زمینه دلسردی مدیران فعال و لایق را نیز فراهم می‌کند و به‌تبع آن، در این نوع سازمان‌ها رکود بر فعالیت ترجیح داده می‌شود.

در نهایت، سایر نهادهایی که اموراتشان مرتبط با عملکرد دستگاه‌های نظارتی است، دچار سردرگمی، کندی و رکود می‌شوند، بیش از ۳ دهه از شروع فعالیت دستگاه‌های نظارتی می‌گذرد، بنابراین ضرورت دارد که به آسیب‌شناسی خود این دستگاه‌های نظارتی پرداخته شود و شیوه‌های موجود موردارزیابی مجدد قرار گیرد.

به‌نظر می‌رسد ادغام این دستگاه‌های موازی و ورود دیوان محاسبات کشور به حوزه بازرسی امری ضروری است و بدون ارزیابی جدی عملکرد مدیران سازمان‌ها، قضاوت و نهادهای توسط معاونت راهبردی و نظارت ریاست‌جمهوری، با میزان تحقق اهداف و برنامه‌های مصوب، شاخص مناسبی برای ارزیابی مدیران و دستگاه‌های نظارتی به‌دست نمی‌آید.

ردپای قاجاق در اقتصاد ایران

حجم قاجاق
سال ۱۳۹۸

۱۷۰۲ میلیارد دلار
منبع: ستاد مرکزی مبارزه
با قاچاق کالا و ارز

حجم قاجاق
سال ۱۴۰۲

۱۹.۸ میلیارد دلار

منبع: سعید نیرمند، معاون
ستاد مبارزه با قاچاق
کالا و ارز

۲۰ میلیارد دلار

منبع: محمدرضا
پور ابراهیمی، رئیس
کمیسیون اقتصادی

سهم صدر نشینان کالایی:

قاجاق خروجی: فرآورده‌ها و مشتقات نفتی

قاجاق ورودی: لوازم خانگی، لوازم یدکی خودرو

سهم کولبران از آمار قاجاق کالا:

قاجاق ورودی: سالانه ۷ تا ۴ میلیارد دلار

منبع: مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

دلار نیز ارزش کالاهایی است که به صورت غیر قانونی از کشور خارج می‌شوند. به گفته این مقام مسئول، همچون گذشته فرآورده‌ها و مشتقات نفتی در صدر فهرست قاچاق خروجی قرار دارد؛ از سوی دیگر، «لوازم خانگی» و «لوازم یدکی خودرو» ۲ گروه کالایی عمده در قاچاق ورودی هستند. در همین حال براساس گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس، سالانه حدود ۴ الی ۷ میلیارد دلار کالا از طریق کولبری و ملوانی (ته لنجی) وارد کشور می‌شود. این واردات بدون طی ضوابط فنی، ارزی، بهداشتی و پرداخت عوارض دولتی انجام می‌شود. آمار یاد شده براساس گزارش بازوی پژوهشی مجلس تحت عنوان «ظواهر نظر کارشناسی درباره: لایحه ساماندهی و نظارت بر تجارت مرزی (کولبری و ملوانی) و ایجاد اشتغال پایدار مرزنشینان» به بررسی تجارت مرزی پرداخته است.

می‌سازد. طبق قانون، تنها مرجع رسمی برآورد و اعلام آمار قاچاق، ستاد مرکزی مبارزه با قاچاق کالا و ارز است؛ هر چند آخرین اعلام رسمی ستاد در این خصوص مربوط به سال ۹۸ بوده که مطابق آن میزان قاچاق کالا حدود ۱۷.۲ تخمین زده شده است، با این حال طبق آمار این ستاد، آخرین برآوردها حکایت از افزایش ۱۷ درصدی حجم قاچاق در کشور دارد. در همین حال محمدرضا پور ابراهیمی، رئیس کمیسیون اقتصادی آخرین برآوردها از میزان قاچاق را سالانه حدود ۲۰ میلیارد دلار می‌داند و سعید نیرومند، معاون اداره کل مقابله و رصد جریان مالی ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز در یک برنامه رادیویی درباره میزان ارزش قاچاق کالا در کشور می‌گوید: بر اساس آخرین برآوردها، میزان قاچاق حدود ۱۹.۸ میلیارد دلار تخمین زده می‌شود؛ از این میزان ۱۴ میلیارد دلار مربوط به قاچاق ورودی و ۵.۸ میلیارد

کیمیا ملکی: ۲۵ تیر لایحه دوفوریتی «ساماندهی و نظارت بر تجارت مرزی (کولبری و ملوانی) و ایجاد اشتغال پایدار مرزنشینان» تقدیم مجلس شد و سه‌شنبه هفته گذشته بررسی گزارش کمیسیون اقتصادی درباره لایحه دوفوریتی ساماندهی و نظارت بر تجارت مرزی در دستور کار مجلس شورای اسلامی قرار گرفت. مبادلات مرزی از جمله راه‌های کسب درآمد و تامین معیشت مرزنشینان است که طی سال‌های اخیر به دلیل عدم تمکن مالی مرزنشینان و آشنایی ناکافی به قوانین و مقررات مرزنشینی منجر به بروز مشکلات جدی در این حوزه شده است. همچنین در نقطه مقابل جریان‌های سازمان یافته قاچاق کالا از این معافیت‌ها و تسهیلات مبادلات مرزی مرتبط با مرزنشینان سوء استفاده کرده و به سود سرشاری رسیده‌اند. موارد یاد شده اهمیت ساماندهی و نظارت بر تجارت مرزی را بیش از پیش نمایان

معاون وزیر صمت و رئیس هیات عامل ایمیدرو در بازدید از فولاد مبارکه:

فولاد مبارکه در حال اجرای ابر پروژه‌های ملی است

می‌سازد. در عین حال با بهره‌برداری از این نیروگاه شرایطی فراهم خواهد شد که این شرکت بدون توقف‌های ناشی از کمبود و محدودیت‌های حوزه انرژی بتواند همچنان با قوت به کار تولید همت گمارد.

روند اجرایی بالغ بر ۱۳۲ پروژه در گروه فولاد مبارکه به‌خوبی در حال انجام است

محمدیاسر طبیب‌نیا مدیرعامل فولاد مبارکه نیز در جریان این بازدید تصریح کرد: شرکت فولاد مبارکه از پیش‌سازان تولید فولاد و اجرای پروژه‌های توسعه در کشور است و به

لطیف خداوند و با حمایت‌های دولت محترم، هم‌اکنون روند پرشتاب اجرای بالغ بر ۱۳۲ پروژه توسعه در گروه فولاد مبارکه به‌خوبی و مطابق با برنامه‌های در نظر گرفته شده در جریان است.

طبیب‌نیا با بیان این که خوشبختانه پروژه‌هایی که در همین دولت در فولاد مبارکه وارد فاز اجرا شده‌اند، امروز با پیشرفت قابل ملاحظه‌ای در آستانه بهره‌برداری هستند، ادامه داد: به حول و قوه الهی و با همت همکاران این روند پرشتاب ادامه خواهد داشت و انتظار می‌رود دولت محترم و سایر مسئولان در حوزه‌های تکمیل زنجیره فولاد از جمله در تامین مواد اولیه و معدنی و توسعه ناوگان حمل‌ونقل فولاد مبارکه را یاری دهند چرا که امروز در بالا و پایین دست زنجیره صنعت فولاد کشور در حوزه‌های یاد شده دچار کمبود هستیم.

وی با اشاره به نوید معاون وزیر صمت از اراده دولت برای رفع چالش‌های موجود در زنجیره فولاد، تصریح کرد: به‌طور قطع با بهره‌برداری طرح‌های توسعه فولاد مبارکه از جمله نیروگاه ۹۱۴ مگاواتی و نورد گرم شماره ۲ فولاد مبارکه بخش قابل توجهی از کاستی‌های حوزه انرژی برق و نیاز کشور به بسیاری از گریدهای فولادی خاص مرتفع خواهد شد.

مؤقتی‌نیا تصریح کرد: بازدید امروز از فولاد مبارکه به‌خوبی گواه این است که طی چند سال اخیر اقدامات بسیار خوبی در زمینه‌های تولید و توسعه و نیز مصرف بهینه آب در صنعت فولاد انجام شده است به‌ویژه اینکه در بعضی از موارد فولاد مبارکه بر لبه‌های تکنولوژی جهانی در حال حرکت است.

پروژه نورد گرم ۲ فولاد مبارکه از ابر پروژه‌های ملی است

معاون وزیر صنعت، معدن و تجارت با تأکید بر اینکه ابر پروژه نورد گرم شماره ۲ فولاد مبارکه از بزرگ‌ترین پروژه‌های ملی است، اظهار امیدواری کرد: این پروژه با همت مدیران این مجموعه و سایر عوامل مرتبط هر چه سریع‌تر به بهره‌برداری برسد و کشور را از واردات بسیاری از محصولات فولادی بی‌نیاز سازد.

وی در بخش دیگری از سخنان خود با اشاره به اینکه فولاد مبارکه در حوزه استفاده بهینه از منابع انرژی و آب نیز اقدامات مؤثر و خوبی انجام داده است، خاطر نشان کرد: پیشرفت پروژه‌های توسعه در فولاد مبارکه از جمله احداث نیروگاه ۹۱۴ مگاواتی این مجموعه نشان می‌دهد که به‌زودی بخش اول این نیروگاه وارد مدار می‌شود و نه‌تنها می‌تواند از بار موجود روی شبکه بکاهد بلکه تا حد زیادی فولاد مبارکه را از وابستگی به برق شبکه سراسری بی‌نیاز

معاون وزیر صمت و رئیس هیات عامل سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران (ایمیدرو) در جریان بازدید از خطوط تولید شرکت فولاد مبارکه و فرآیند تکمیل طرح‌های توسعه این شرکت تصریح کرد: فولاد مبارکه در حال اجرای ابر پروژه‌های ملی است که هر یک در جایگاه خود تأثیر خاصی بر توسعه صنعت فولاد و تامین پایدار انرژی دارد.

به گزارش خبرنگار فولاد، محمدرضا مؤقتی‌نیا روز چهارشنبه ۲۵ مردادماه به همراه جمعی از مدیران ایمیدرو از خطوط تولید فولاد مبارکه و پروژه‌های توسعه در دست اجرای این شرکت از جمله احداث پروژه نورد گرم شماره ۲ و پروژه نیروگاه ۹۱۴ مگاواتی بازدید کرد و در جمع خبرنگاران گفت: پیش از هر چیز باید به مدیرعامل فولاد مبارکه که از مدیران شایسته کشور است و همه همکاران این مجموعه که در حوزه صنعت فولاد و توسعه این صنعت نقش آفرینی می‌کنند، خداحوت بگویم و از آنها تشکر کنم.

وی گفت: زیارت مزار شریف دو تن از شهدای گمنام دفاع مقدس به خاک سپرده شده در این شرکت حسن مطلع خوبی بر بازدید امروز و یادآور این مهم بود که موفقیت‌های امروز کشور مرهون خون شهدای گرانقدر ۸ سال دفاع مقدس و شهدای مدافع حرم است.

آگهی مناقصه عمومی شماره ۵۳-۱۴۰۲

شهرداری زنجان در نظر دارد نسبت به برگزاری مناقصه عمومی برابر شرایط قید شده در اسناد از طریق سامانه تدارکات الکترونیکی دولت اقدام نماید. کلیه مراحل برگزاری مناقصه از دریافت اسناد مناقصه تا ارائه پیشنهاد قیمت مناقصه‌گران و بازگشایی پاکت‌ها از طریق درگاه سامانه تدارکات الکترونیکی دولت (ستاد) به آدرس: www.setadiran.ir انجام خواهد شد و لازم است مناقصه‌گران در صورت عدم عضویت قبلی، مراحل ثبت‌نام در سایت مذکور و دریافت گواهی امضای الکترونیکی را جهت شرکت در مناقصه محقق سازند. تاریخ انتشار مناقصه در سامانه تاریخ **۱۴۰۲/۰۵/۲۶** می‌باشد و مناقصه‌گران می‌توانند تا تاریخ **۱۴۰۲/۰۶/۰۲** جهت دریافت اسناد به سامانه ستاد ایران مراجعه نمایند.

ردیف	عنوان پروژه	مبلغ برآورد به ریال	میزان سپرده شرکت در مناقصه بر ریال	حداقل رتبه و گرایش مربوطه
۵۳- ۱۴۰۲	تکمیل اجرای پارک بزرگ ارم	۱۱۲,۴۶۷,۳۲۷,۰۱۸	۵,۶۵۰,۰۰۰,۰۰۰	پایه ۵ رشته ابنیه و یا راه

مدیریت ارتباطات و امور بین‌الملل شهرداری زنجان

مدیرعامل در نهمین جلسه کمیته راهبری شرکت فولاد خوزستان:

سه اولویت شرکت فولاد خوزستان در شرایط بحران

ابراهیمی ضمن تشکر از تلاش‌های انجام شده در راستای افزایش تولید، گفت: در گام اول با توجه به توقفات اجباری ناشی از محدودیت برق، باید بر اجرای طرح‌های توسعه و استفاده از فناوری‌های نوین و تعمیرات تمرکز شود. در گام دوم باید بر افزایش درآمد، سود و حاشیه آن تمرکز نمود. در گام سوم نیز توقع از شرکت باید در چنین شرایطی معقول و منطقی باشد. ابراهیمی ادامه داد: شرکت فولاد خوزستان با وجود خانواده ۱۶ هزار نفری، می‌بایست در سطح استان مورد حمایت بیشتری قرار گیرد. در سال‌های گذشته، متأسفانه به سمت توسعه حرکت نکرده‌ایم و آثار نامطلوب آن در حال حاضر نمایان شده است. البته طی دو سال گذشته سرمایه‌گذاری خوبی برای طرح‌های توسعه اتفاق افتاده است. امروزه در سطح کشور، به شرکت فولاد خوزستان به عنوان یک حامی اقتصادی نگاه می‌شود. وی با اشاره به فرامیشت مقام معظم رهبری گفت: برای رسیدن به قله، باید سختی گذر از شیب‌های تند و سنگلاخ‌ها را به جان خرید. ابراهیمی در پایان، ابراز امیدواری نمود که با توکل بر خداوند متعال و استفاده از تجربیات گذشته و توان بالقوه داخلی، شرکت فولاد خوزستان از چالش موجود عبور نماید.

گفتنی است، در جلسه یاد شده معاونت‌های بهره‌برداری، مالی و اقتصادی و فروش و بازاریابی به ارائه گزارش پرداختند.

نهمین جلسه کمیته راهبری با موضوع اصلاح الگوی مصرف، اجرای طرح‌های توسعه‌ای و برنامه‌ریزی در شرایط بحران، سه اولویت شرکت فولاد خوزستان با حضور امین ابراهیمی مدیرعامل، قائم‌مقامان و مشاوران و جمعی از معاونان و مدیران شرکت فولاد خوزستان در سالن کنفرانس ساختمان سردار شهید حاج قاسم سلیمانی برگزار شد.

به گزارش خبرنگار روابط عمومی فولاد خوزستان، امین ابراهیمی مدیرعامل شرکت فولاد خوزستان گفت: فرهنگ مصرف در شرکت فولاد خوزستان باید نهادینه شود، البته منظور حذف هزینه به‌صورت مطلق نیست، بلکه کنترل هزینه می‌باشد. نیاز است که تجربیات گذشته را چراغ راه آینده نمود. وی گفت: صنعت فولاد کشور با چالش‌های امروز رویکرد خود را از سودآوری به تاب‌آوری تغییر داده است. هر شرکت فولادی برای ادامه بقای خود، باید بر تکمیل زنجیره خود تمرکز نماید. با وجود افزایش هزینه حامل‌های انرژی در کنار افزایش مصرف انرژی در سال جاری، شرایط کشور نامناسب بوده و کمبود آب بر عملکرد نیروگاه‌های پشت سدها تأثیر منفی داشته است.

وی تصریح نمود: با وجود محدودیت‌های انرژی خصوصاً برق باید بر کنترل هزینه‌ها تمرکز شود. در مقابل تهدید ایجاد شده، اصلاح الگوی مصرف شرکت باید در دستور کار قرار گیرد.

زنجیره‌ای‌ها برای سوپرمارکت‌ها خطر دارند؟

کیمیا ملکی: در زمان‌هایی نه‌چندان دور، نزدیک‌ترین سوپرمارکت به محل زندگی ما همان جایی بود که مایحتاج خانه از آن تهیه می‌شد تا اینکه اوضاع رنگ‌بویی دیگری پیدا کرد. ناگهان به خود آمدیم و دیدیم که فروشگاه‌های زنجیره‌ای قارچ‌گونه در کوچه و پس‌کوچه‌های این شهر رشد کردند.

پیشینه تاسیس زنجیره‌ای‌ها در ایران به سال ۱۳۳۸ برمی‌گردد، اما گسترش بی‌ضابطه و عجیب فروشگاه‌های این دسته، قدمتی کمتر از یک دهه دارد. دیگر شرایط متفاوت شد و مردم برای تهیه مایحتاج زندگی به نزدیک‌ترین فروشگاه زنجیره‌ای منزل مراجعه می‌کنند و حتی گاهی برای خرید بیشتر به یکی از بزرگ‌ترین فروشگاه‌های زنجیره‌ای سطح شهر می‌روند که هم فال است و هم تماشا! اصلا چه شد که این فروشگاه‌ها تا این حد جذب مشتری داشتند؟ شاید انواع تخفیف‌ها با آن تبلیغات «مکش مرگ ما» یکی از دلایل اصلی جذب شهروندان به فروشگاه‌های زنجیره‌ای باشد؛ این در حالی است که براساس بررسی‌های میدانی گاهی قیمت‌های غیرواقعی و گران‌تر از نرخ اصلی بر بسته‌بندی برخی اقلام در فروشگاه‌های زنجیره‌ای درج شده که ممکن است تخفیفات با نام‌های گوناگون از همین جا نشأت گیرد. هرچند در نگاه اول ممکن است گسترش فروشگاه‌های زنجیره‌ای و خرید مردم از آنها به‌واسطه سهولت در خرید و کمتر بودن احتمالی قیمت‌ها به‌دلیل تخفیف‌های بیشتر به لحاظ مالی و زمانی خوشایند شهروندان و مشتریان باشد، اما نمی‌توان به‌سادگی از تبعات گسترش قارچ‌گونه و بی‌ضابطه این هیاهوها گذشت.

به‌منظور

بررسی بیشتر این موضوع و جایگاه فعلی سوپرمارکت‌ها در بین شهروندان به‌گپ‌وگفت با داوود فکوری، رئیس اتحادیه سوپرمارکت و مواد پروتیینی تهران پرداخت.

● وجود فروشگاه‌های زنجیره‌ای توانسته مانعی برای کسب‌وکارهای خرد شود؟

از آنجایی که دنیا به‌سمت مدرنیته پیش می‌رود، برخی تصور دارند با ورود فروشگاه‌های زنجیره‌ای، خرده‌فروشان و فروشگاه‌های مویرگی کم‌کم از دور خارج می‌شوند، اما این تصور غلطی است.

سوپرمارکت‌داران باید با وجود فروشگاه‌های زنجیره‌ای کنار بایند، اما درباره اثرگذاری آنها باید این نکته را در نظر گرفت که برخی به‌دلیل شرایط یا نبود فرهنگ لازم برای خرید از فروشگاه‌های زنجیره‌ای همچنان مشتری ثابت سوپرمارکت‌ها هستند.

برخی افراد نیز از لحاظ مالی قدرت کافی برای خریدهای میلیونی در فروشگاه‌های زنجیره‌ای را ندارند. مجموع این عوامل باعث شده کسب‌وکارهای خرد باوجود فروشگاه‌های زنجیره‌ای آسیب جدی نبینند و این آسیب در همان محدوده ۱۰ درصدی باقی بماند.

● آیا از اعضای اتحادیه شما افرادی بودند که به‌دلیل فعالیت فروشگاه‌های زنجیره‌ای از این شغل دست بکشند؟

هیچ آمار خروجی از اعضای قدیمی صنف ما نیست، البته دربارۀ جدیدالورودها آمار خروج ثبت شده که مربوط به افرادی است که یا در این صنف نبودند و اطلاعاتی درباره آن نداشتند یا اشتباهاتی در این شغل داشتند، اما این تعداد جایگزین داشته است.

این در حالی است که براساس آمار در ۵ ماه ابتدایی سال ۱۴۰۲ از حدود ۵۸ شعبه فروشگاه زنجیره‌ای تأسیس شده در شهر تهران حدود ۸ مورد به‌دلایل مختلف جمع‌آوری شده است.

● چه مزی‌تی در سوپرمارکت‌ها می‌توان دید که در فروشگاه‌های زنجیره‌ای نیست؟

وسعت سوپرمارکت‌ها ۷۰ تا ۱۰۰ مترمربع است و از قدیم آنچه را که مردم به‌صورت روزمره بدان نیاز داشتند تمام و کمال به فروش می‌رسانند. در بسیاری از فروشگاه‌های زنجیره‌ای تنها دو برند از یک محصول وجود دارد اما در سوپرمارکت‌ها در هر کالایی حداقل پنج برند وجود داشته و دائم در حال شارژ شدن است.

● به‌نظر شما رقابت بین سوپرمارکت‌ها و فروشگاه‌های زنجیره‌ای شدنی است؟

ما باید در کنار فروشگاه‌های زنجیره‌ای با رقابت سالم ادامه دهیم. می‌توانیم به‌طور هم‌پارچه، همدست و همصدا، زنجیره‌ای را بسازیم و یکدست عمل کنیم. سخت است اما شدنی است. اینجا فرماندهی به‌دست اتحادیه است. چراکه چندی است تلاش می‌کنیم با شرکت‌های تولیدی و پخش درباره حاشیه سود تعاملاتی داشته باشیم که در این صورت موفقیت در فروش دوچندان می‌شود. باید این نکته را هم ذکر کنم که به هیچ وجه معتقد به مقابله با فروشگاه‌های زنجیره‌ای نیستیم. وجود هر دو در کنار هم باعث می‌شود خریدار انتخاب درست و شایسته را انجام دهد و هر گروهی خدمت و سرویس بهتری انجام دهد، قطعاً موفق تر خواهد بود.

● **براساس بررسی‌های میدانی قیمت‌های غیرواقعی و گران‌تر از نرخ واقعی بر بسته‌بندی برخی اقلام به‌ویژه در زمینه محصولات لبنی در فروشگاه‌های زنجیره‌ای درج شده؛ این موضوع را تایید می‌کنید؟**
گزارش‌هایی ازسوی مدیران با شهروندان به‌دست من رسیده اما بنده به‌طور مستند این موضوع را مشاهده نکردم؛ در نتیجه نمی‌توانم اظهارنظری در این زمینه داشته باشم. البته این موضوع به تعامل فروشگاه زنجیره‌ای با شرکت بازمی‌گردد که برخی از آنها تخفیفات عمده را دریافت می‌کنند.

بررسی صحت از آثار زیانبار پدیده‌ای غیر قانونی

اسب سرکش قاچاق رام‌شدنی نیست

درآمدها کم است و اوضاع اقتصادی چنگی به دل نمی‌زند؛ با این حال برخی از لوازم خارجی از سبّد خرید بسیاری از شهروندان حذف‌شدنی نیست؛ حال می‌خواهیم آن را تجمل‌گرایی بنامیم یا عادت به مصرف این اجناس. البته این موضوع را هم نباید نادیده بگیریم که در بسیاری از مواقع کالاهای قاچاق با قیمتی مناسب‌تر از کالای مشابه داخلی به‌دست مصرف‌کننده می‌رسد. نکته حائزاهمیت این است ممنوعیت واردات و نبود نمایندگی نیز نتوانست از محبوبیت برخی از اجناس خارجی کم کند و در این شرایط تنها راه دسترسی به این کالاها «قاچاق» است.

به‌نظر می‌رسد نه ممنوعیت واردات و نه حمایت از تولید نتوانسته تاامروز سد راه قاچاق شود و روز به روز شاهد افزایش آمار قاچاق اجناس به کشور هستیم. البته در زمینه قاچاق آمارهای گوناگون وجود دارد که هنوز هم نمی‌دانیم کدام درست است. مسائل گوناگونی منجر به افزایش انگیزه قاچاق کالا به کشور شده و سود این اقتصاد پنهان هم بیشتر به جیب قاچاقچیان می‌رود. به هر حال قاچاق کالا که از آن به‌عنوان یک پدیده شوم یاد می‌شود دارای اثرات منفی بر اقتصاد، فرهنگ و امنیت کشور است. قاچاق یکی از مصادیق بارز اقتصاد پنهان است و طی سال‌های اخیر با تشدید ممنوعیت‌های وارداتی، این بازار سیاه تقویت شده است.

به‌نظر می‌رسد در این گزارش به بررسی تاثیر قاچاق بر اقتصاد کشور پرداخته است.

در علم اقتصاد به بخشی از فعالیت‌های اقتصادی که به‌صورت غیرقانونی و گزارش‌نشده صورت می‌پذیرد، اقتصاد پنهان گفته می‌شود. هرچه میزان قاچاق کالا افزایش یابد، اقتصاد پنهان کشور نیز فربه‌تر خواهد شد و این به‌ضرر اقتصاد رسمی کشور خواهد بود. معضل قاچاق کالا از دیرباز در اقتصاد ایران وجود داشته که به‌سبب اهمیت این موضوع و تاثیر مخرب قاچاق بر تولید، ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز در تیر سال ۱۳۸۱ تشکیل شد، اما در نهایت در سال ۱۳۹۲، قانون جامعی در این زمینه به تصویب نمایندگان مجلس رسید. انتظار می‌رفت با گذشت یک دهه از تصویب قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز، شاهد کاهش این پدیده مخرب باشیم، اما همچنان میزان قاچاق کالا رو به افزایش است؛ حتی شرایط به‌گونه‌ای رقم خورده که شاهد قاچاق از ایران به کشورهای دیگر

هستیم. «پاید ریشه قاچاق در کشور خشکانه شود» این یکی از برنامه‌های دولت سیزدهم بود، اما همین آمارهای دست‌وپا شکسته نیز گویای چیزی غیر از محقق شدن این شعار است.

طبق قانون، تنها مرجع رسمی برآورد و اعلام آمار قاچاق، ستاد مرکزی مبارزه با قاچاق کالا و ارز است؛ با این حال چندی پیش اعداد و ارقام متفاوتی در زمینه حجم قاچاق کالا در کشور ازسوی کارشناسان اقتصاد و همچنین نمایندگان مجلس اعلام شد. در یکی از این اظهارنظرها محمدرضا پورابراهیمی، رئیس کمیسیون اقتصادی آخرین برآورد از میزان قاچاق را سالانه حدود ۲۰ میلیارد دلار دانست.افزایش آمار قاچاق دلایل بسیاری دارد؛ به‌عقیده برخی از کارشناسان با افزایش تحریم و کاهش ارزش پول ملی با قاچاق خروجی بیشتری مواجه شدیم. نمونه بارز این مسئله قاچاق دام

ممنوعیت‌ها؛ فرصت‌سازی برای قاچاق

■ اشتغال از بین می‌رود

احمدزاده با اشاره به آثار منفی ممنوعیت واردات بیان کرد: با اعلام ممنوعیت واردات بدون بررسی با افزایش قاچاق روبه‌رو خواهیم شد که نتیجه آن افزایش نرخ و تحقق نیافتن بودجه است. اگر شرکت‌ها به‌طور رسمی به واردات می‌پرداختند رونق اقتصادی، اشتغال پایدار، امنیت اقتصادی و تحقق بودجه را شاهد بودیم، اما اگر این فرصت به قاچاقچیان داده شود، اشتغال از بین می‌رود و آسیب‌هایی به اقتصاد وارد می‌شود.

■ نبود رقابت و بازار گسترده فضای مجازی

نایب رئیس انجمن واردکنندگان فرآورده‌های آرایشی و بهداشتی ضمن تاکید بر ضرورت حمایت از تولید داخل افزود: تولیدکنندگان ما رقیب ندارند. اگر تولیدکننده رقیب نداشته باشد، همان کالای منسوخ قبلی را تولید می‌کند و این باعث عقب‌افتادگی صنعت کشور می‌شود.

وی با اشاره به فروش محصولات قاچاق و تقلبی در شبکه‌های اجتماعی و درآمد بالای حاصل از آن گفت: متأسفانه برندهای خارجی توانستند قلب و ذهن نسل جدید را تسخیر کنند. تولید و برندینگ بسیار مهم است و یک‌شبه رخ نمی‌دهد؛ بنابراین گروه‌هایی هستند که به تولید زیرزمینی برندهای پرفرفسدار می‌پردازند و با کیفیتی بسیار ضعیف آن را به‌دست مصرف‌کننده می‌رسانند. این موضوع یکی از آسیب‌های همان ممنوعیت واردات است.

■ لوازم آرایشی تقلبی بازار را گرفته است

احمدزاده درباره تولید زیرزمینی لوازم آرایشی و آسیب‌های آن گفت: آمار مشخصی در این زمینه وجود ندارد، اما بدانید بازار از تولیدات زیرزمینی لوازم آرایشی اشباع شده و اگر شرایط به همین روال پیش برود و شاهد تولیداتی بشمار در این بخش باشیم، باید وزارت بهداشت هر روز یک تخت به تخت‌های بیمارستان‌های خود

تاثیر افزایش قاچاق بر اقتصاد کشور

برطرف کند.

■ دلار را چه به قاچاق!

افقه با اشاره به تاثیر قاچاق بر بازار دلار اظهار کرد: برخی معتقدند افزایش قاچاق بر افزایش نرخ ارز تاثیرگذار است، اما نرخ ارز تحت‌تاثیر میزان عرضه و تقاضا است. به‌سبب تحریم‌ها، دولت توان مدیریت عرضه را نداشته است؛ در واقع ورودی ارز به‌دلیل کاهش فروش نفت و سایر کالاها و عدم دریافت وجوه با افت مواجه بوده است. در نتیجه تنها اقدام موثر دولت در شرایط فعلی می‌تواند مدیریت و کنترل تقاضا باشد. اگر بخشی از این مدیریت بر کالاهای قاچاق متمرکز شود، بانوجه به کیفیت مدیریت و مبارزه با قاچاق، حداقل سرعت افزایش نرخ ارز کاهش پیدا می‌کند و چه‌بسا تشدید مبارزه موجب کاهش نرخ نیز شود. این کارشناس اقتصاد با تاکید بر نقش دولت‌ها در کنترل قاچاق بیان کرد: متأسفانه در برخی موارد،

افضاۀ کنند. در حقیقت به‌دلیل ممنوعیت واردات و کاهش تولید قانونی لوازم آرایشی و بهداشتی تولیدات زیرزمینی لوازم آرایشی افزایش چشمگیری داشته و سلامت جامعه و مصرف‌کننده نهایی را به خطر انداخته است.

وی با بیان اینکه تولید ادبیات مشخصی دارد، افزود: باید افرادی که ادبیات تولید را می‌دانند با بررسی وضعیت رقبای داخلی، منطقه‌ای و جهانی به تولید یک محصول بپردازند. این در حالی است که بیش از ۸۰ درصد تولیدکنندگان، محصولات کشورهای دیگر را کپی می‌کنند؛ کپی و بسته‌بندی یک محصول که تولید نیست.

■ سد نمازید

احمدزاده با انتقاد از خودتخریمی‌ها بیان کرد: سطح دانش هیچ کشوری به ما نمی‌رسد، اما بهترین شرایطی که در سایر کشورها وجود دارد این است که دولت آنها در مسیر تولید یا واردات و صادرات دیوار بتنی نمی‌گذارد و تنها وظیفه نظارت بر عملکرد فعالان اقتصادی را برعهده دارد. امیدواریم مشکلات یادشده در کشور ما هرچه زودتر برطرف شود.

نایب رئیس انجمن واردکنندگان فرآورده‌های آرایشی و بهداشتی در بیان راهکاری برای حل مشکلات ایجادشده در این صنعت گفت: باید مانند گذشته، راه واردات و صادرات را به‌صورت مدیریت‌شده باز بگذارند. قطعاً واردکننده به تولیدکننده کمک می‌کند؛ کما اینکه شاهد رشد برخی از برندهای ایرانی درست در زمان واردات محصولات آرایشی بوده‌ایم. تولیدکنندگان نیز نباید تنها شعار بدهند و باید صادرات خود را بالا ببرند. در نتیجه این عملکرد بیماری‌های پوستی و کالای تقلبی و قاچاق به حداقل خواهد رسید.

ساختارهای دولتی و ناکارآمدی دولت موجب افزایش قاچاق در کشور می‌شود و از شیوه عملکرد دولت‌ها به‌عنوان مجریان قانونی و ناظر بر فعالیت‌های اقتصادی اعم از تولید، صادرات، واردات و... می‌توان به‌عنوان یکی از اساسی‌ترین عوامل

موثر بر ورود کالای خارجی و قاچاق، یاد کرد. بر همین اساس می‌توان گفت دولت باید کارآمد شود که لازمه این امر این است که نظام انتخاب و انتصاب تصمیم‌گیران براساس شایستگی باشد تا بهره‌وری تولید و مصرف افزایش یابد. این در حالی است که ممنوعیت واردات کالا به‌پهانه حمایت از تولید داخلی بوده که در این امر دولت موفق ظاهر نشده است.

سخن پایانی

می‌کند؛ آن‌هم اقتصادی چون اقتصاد ما که در حال حاضر وضعیت وخیمی دارد. از سوی دیگر قاچاق برنامه‌ریزی‌ها برای دستیابی به توسعه اقتصادی را مختل می‌کند و منجر به کاهش تولید داخلی، افزایش بیکاری و... می‌شود.

معادله یارانه پنهان
و رانت خواری
آشکار

حسن مرادی
کارشناس انرژی

موضوع بارانه پنهان انرژی یکبار دیگر در فضای عمومی کشور مطرح شده است. هر زمان که نظام تصمیم‌سازی‌های کشور قصد افزایش قسمت حامل‌های انرژی را دارد، بحث بارانه‌های پنهان در تیررس افکار عمومی و رسانه‌ها قرار می‌گیرد تا مستمسکی برای گرانی حامل‌های انرژی به وجود آید.

بر اساس اعلام سخنگوی دولت، مقامات مجلس اعلام کرده‌اند که بیش از ۱۰۰ میلیارد دلار سالانه یارانه انرژی پرداخت می‌شود، بدون اینکه این حجم از سوبسید کمکی به اقتصاد کشور از یک سو و معیشت خانواده‌ها از سوی دیگر کند. برخی تحلیلگران معتقدند این اعداد و ارقام دوباره در حال مطرح شدن است تا بهانه‌ای برای افزایش نرخ بنزین در کشور فراهم شود.

هر زمان که اراده‌ای برای تغییر نرخ حامل‌های انرژی شکل گرفته، موضوع یارانه‌های پنهان طرح و بعد از گرانی حامل‌های انرژی دوباره فراموش شده است.

از مجلس ششم تا همین امروز که مجلس یازدهم روی کار است، به‌خصوص، بارها اعلام کردم که نرخ انرژی در کشور باید مبتنی بر یک منطق به‌صورت تدریجی و به‌روزرسانی شود تا هم از یک طرف تعادل انرژی‌ها در کشور این اندازه زیاد نشود و هم مشکلاتی چون ناآرامی‌های تهران و تصادفات جاده‌ای و کاشن پیدا. اگر همه ناآرامی‌های حمل‌ونقل کشور دور انداخته شود و تریلی‌ها و کشنده‌ها و اتومبیل‌های نو خریداری شود، باز هم ایران سود می‌کند.

چراکه حجم مصرف حامل‌های انرژی در کشور به‌اندازه‌ای بالاست که نمی‌توان برای آن متصور شد؛ بنابراین یارانه پنهان وجود دارد، چه در نان، نفت، گاز، برق و... این یارانه پرداخت می‌شود.

متاسفانه رانتهایی در کشور رشد کرده‌اند که بخش قابل توجهی از این یارانه‌های پنهان را می‌بلند؛ برای مثال در ایران شرکت بازرگانی دولتی وجود دارد که غله را با نرخ مناسب از خارج وارد می‌کند؛ اما منافع این غلات وقتی وارد ایران می‌شود، به‌جای اینکه به‌دست مصرف‌کننده برسد، راهی جیب سوداگران و سودجویان می‌شود.

درباره حامل‌های انرژی هم همین روند شکل گرفته است. معتمد یک سازکار جدی نیاز است تا این یارانه‌ها به هدف اصلی خود برسند.

در ایران، نهادهای و سازمان‌هایی مانند تعزیرات دولتی وجود دارد، اما این نهادها نمی‌توانند به‌سوءمدیریت‌ها، ناهنجرفی‌ها و اخت‌واری‌ها نظارت داشته باشند. اگر نهادهای ایران و سازمان‌ها در ایران به اندازه‌ای زکا‌کار شده‌اند که نمی‌توانند وظایف نظارتی خود را انجام دهند. به‌طورکلی یارانه‌های پنهان در برخی کشورهای دنیا از جمله کشورهای جهان سوم پنهان‌شده است؛ اگر در کویت، عمان، قطر، امارات و ... یارانه‌های بسیاری تزریق می‌شود، نظارت‌های درستی هم روی آن انجام می‌گیرد تا به هدف اصلی خود برسد؛ اما براساس اسناد بالادستی، اتکای اقتصاد ایران به منابع فسیلی باید روزه‌بروز کمتر شود و رویکردی مولد در دستور کار قرار بگیرد. ایران باید بتواند دارایی‌های خود را مدیریت کند. ارقامی که هیچ‌کس می‌رود و در قالب رانت، ویژه‌خواری، سوءسید و ... به جیب سوداگران می‌رود، باورنکردنی است.

برای مقابله با این شرایط، ایران باید ناوگان حمل و نقل خود را به روزآوری کند. استفاده از خودروهای خورشیدی، برقی و خودروهای کم مصرف؛ کمترین کاری است که اقتصاد ایران باید انجام دهد. ناوگان حمل و نقل ایران بسیار وسیع و پر مصرف است؛ این ناوگان باید مدرن تر و کم مصرف تر شود.

خاطرم هست در رژیم گذشته تریلی‌های برقی وارد کشور شد اما اتفاقاً عملکرد مناسبی داشتند و سیستم کشور را متحول کردند. این روند باید این‌برهه هم برنامه‌ریزی شود تا هم مردم از خودروهای استاندارد بهره‌مند شوند و هم اتلاف انرژی در کشور پایان یابد. در حال حاضر در آمریکا ناوگان حمل‌ونقل با گاز ال‌ان‌جی می‌کند، اما در ایران با این ظرفیت‌های گازی از این ظرفیت استفاده نمی‌شود.

اگر این ایده محقق شده بود، به جای این حجم انبوه از مصرف بنزین و نفت گاز از آل ان جی استفاده می شد، در آن صورت منابع کشور صرف توسعه زیرساخت ها می شد و منابع کمتر هدر می رفتند.

ناوگان اتوبوسرانی کشور هم باید به‌روز‌آوری شود و سوخت آنها تغییر کند. بدون این اصلاحات، باید همچنان منتظر بر باد رفتن منابع کشور، تهدید سلامتی مردم، ازدیاد آلودگی هوا و از بین رفتن محیط‌زیست باشیم.

محمد انوشہ ٹی
ditor@smtnews.ir

عکس:

اختلاف چشمگیر نرخ بنزین ایران با کشورهای همسایه

درصد بودجه عمومی دولت در یک سال است. هرچند الگو و فرهنگ مصرف سوخت از سوی مردم نیز در بالا بودن مصرف در کشور تاثیرگذار است، اما اگره اصلی مصرف افسار گسیخته تنها با اجرای پروژه‌های بهینه‌سازی مصرف سوخت باز می‌شود که اجرای آن برعهده دولت‌هاست. هم‌اکنون تراز گاز کشور منفی شده و تقاضا از عرضه بیشتر شده است. با توجه به مقدار مصرف بنزین و تولید آن در پالایشگاه‌ها، این موضوع به بنزین و گازوئیل نیز سرایت می‌کند. این نیز، نه‌تنها صادرات انرژی ایران به صفر می‌رسد، بلکه عده مصارف انرژی در بخش‌های غیرمولد عموماً است که هیچ نقشی در افزایش تولید داخلی ندارند.

و هزار میلیارد تومان یارانه به بنزین آزاد تعلقی می‌گیرد که نشان می‌دهد دولت هر روز بیش از ۲ هزار و ۶۵۰ میلیارد تومان یارانه به بنزین می‌دهد. از سوی دیگر، ایرانی‌ها امسال به‌طور میانگین روزانه حدود ۱۰۰ میلیون لیتر بنزین مصرف کرده‌اند که از این مقدار، ۶۰ میلیون لیتر بنزین سهمیه‌ای و ۴۰ میلیون لیتر در روز بنزین آزاد بوده است. یارانه پرداخت‌شده به بنزین در ماه ۷۹،۵ هزار میلیارد تومان و در سال ۹۵۴ هزار میلیارد تومان است. این در حالی است که بودجه عمومی دولت براساس قانون بودجه امسال ۱۵۰ هزار میلیارد تومان است، بنابراین نرخ بنزین آزاد پرداختی به بنزین در صورت ثابت بودن نرخ بنزین و نرخ دلار، معادل ۶۳

نقشه‌راهی برای حوزه انرژی وجود ندارد

لافت رانست و به ناترازی بنزین عمق داده است. دولت به اشتباه گمان کرده که برای برون رفت از این وضعیت، یارانه بنزینی می تواند چارسماز باشد، اما به اعتقاد بیشتر کارشناسان انرژی، چنین روش هایی کارسماز نیست و کمکی به ناترازی انرژی در کشور نمي کند. می توان گفت که بنزین از بنی برده: ما زمانه که یک نگاه کلی به حوزه های رایز روز محل و نقل نداشته باشیم و خودروهایی تولیدشده را با فناوری های رایز تولید می کنیم که روزبه روز به ناوگان حمل و نقل ما اضافه می شود و به همین میزان صرف انرژی نیز بالا می رود. در این شرایط، یارانه بنزین هیچ کمکی می تواند به کشور برساند؛ یارانه بنزین در نهایت می تواند خشه کوچکی از خلالتا نرازی و کمبودهای مالی دولت را جبران کند، اما کلیت ماجرا از تغییر بنی نهاده و به نظر من کار درستی نیست.

سوادکوهی درباره تبعات واقعی سازی نرخ بنزین به **ایران** گفت:

نگاهی به نرخ بنزین با عدد اکتان ۹۲ در معاملات خلیج فارس نشان می‌دهد؛ نرخ هر بشکه بنزین که معادل حدود ۱۵۹ لیتر است، در خلیج فارس در سال ۱۳۹۴ حدود یک دلار ارزانتر، یا میانگین نرخ ۲۸ هزار تومان برای هر دلار به نرخ اسفندی ماهی بانک مرکزی، هر لیتر بنزین در خلیج فارس ۲۸ هزار تومان نرخ می‌خورد. با توجه به نرخ هزار و ۵۰۰ تومانی برای بنزین سهمیه‌ای ۳ هزار و ۲۰۰ تومانی بنزین آزاد، هر لیتر بنزین سهمیه‌ای ۲۷ هزار و ۵۰۰ تومان و هر لیتر بنزین آزاد نیز ۲۵ هزار و ۲۰۰ تومانی بارانه در دست می‌کند تا با قیمت‌های امروز به‌دست مصرف‌کننده ایرانی برسد. اکنون روزانه هزار و ۶۰۰ میلیارد تومان بارانه به بنزین سهمیه‌ای

فرزین سوادکوهی، کارشناس بازار انرژی به **سازش** گفت: ما از آنجایی که اصولاً استراتژی انرژی را ترسیم نکرده‌ایم و یک نقشه‌راه برای حوزه انرژی نداریم، در عمل مجبور به بازی گریزی تمهیداتی می‌شویم که شاید در مقاطع کوتاه همانند مسکنی ظاهر شوند و نتیجه‌خاصی به‌همراه نداشته باشند. بنابراین یارانه بنزین که دوباره کسر بر جای شده، می‌تواند در همین حالت باشد و برای چند وقتی نهادهای ذی‌ربط و مسئولان مربوطه را زیر فشار بیرون بیاورد و دغدغه‌های پیش‌آمده را به‌نجوی انبیا تم بکشد. در کل، چنین راهکارهایی، که نیست و روشی نیست که بتواند کشور را از تنگنای تولید و مصرف (تازاری) رها کند. متأسفانه ما این تازاری را در حوزه‌های دیگر انرژی همچون برق و گاز نیز شاهد هستیم. وی در ادامه توضیح داد: ما در ۲ سال گذشته موفق به تولید روزانه ۱۰۵ میلیون لیتر بنزین بکافیت و روز بودیم، اما این مقدار رفته‌رفته کاهش محسوس پیدا کرد و کافیت تولید در درساز شد. در حال حاضر، دیگر مصرف سرسام‌آور بنزین در کشور به‌طور تصاعدی در حال

افزایش نرخ بنزین به کاهش مصرف نمی انجامد

بهروری‌فر ادامه داد: باید توجه کرد که نرخ بنزین به‌عنوان یک شاخص مهم در تعیین نرخ تمام‌شده برخی کالاهای ضروری برای مردم است و باعث افزایش تورم می‌شود. این امر به‌ویژه برای اقشار کم‌درآمد و طبقات پایین جامعه، شرایط اقتصادی را سخت‌تر می‌کند.

بهتر است دولت به جای افزایش نرخ حامل های انرژی، تمرکز بیشتری روی تولید داخلی داشته باشد و با این اقدام، هزینه های عقب مانده را تسویه و از افزایش تورم آتی جلوگیری کند.

■ ضرورت بکارگیری برنامه‌های سازنده و بلندمدت

این کارشناس توضیح داد: مثال آسانی که می‌توان در زمینه

اثرات افزایش نرخ بنزین بر تورم زد، این است که در کشور ما هنوز

ساختارهای مرتبط با قیمت‌های کالاهای اساسی و افزایش تورم وجود

دارد. شهیدان می‌شود که برای کاهش وابستگی به صادرات نفت و

توسعه صنایع و تولیدات داخلی توجه بیشتری

سخن پایانی

کشور سبب شده که وابستگی به واردات این محصولات افزایش پیدا کنند و نرخ آنها نیز صعودی شود. از سوی دیگر، تعاملات بازاری و عواملی مانند افزایش تقاضا در فصل های گرمی، افزایش ترافیک در شهرها و تعطیلی موقتی کارخانه های می تواند باعث افزایش نرخ حامل های انرژی شود. با توجه به این عوامل افزایش نرخ حامل های انرژی در بازار امری جداناجیه نیست و به دلیل تاثیرات گسترده بر اقلامی همچون شکرالان، محصولات پتروشیمی و سایر کالاهای اساسی و همچنین تأثیر منفی آن بر اقتصاد کلان، دولت مجبور است با اتخاذ تدابیر مناسب، در راستای پایداری نرخ حامل های انرژی در کشورها، اقدامات لازم را انجام دهد.

۲۔ راہکار غیر قیمتی پر

قاجاق بنزین را از سال گذشته تاکنون در دستور کار قرار داده و باتوجه به اینکه انگیزه اصلی قاجاق ناشی از اختلاف نرخ است، هرچند نمی توان این انگیزه را از بین برد، اما می توان با اجرای راهکارهای غیرقیمتی از شدت قاجاق کاست.

نخستین اقدام برای مقابله با قاچاق بنزین، «کاهش سهمیه دوم کارت سوخت شخصی» بود. ۸ هزار و ۹۰۰ نفر سال گذشته، شرکت ملی پالایش و پخش فراورده‌های نفتی اعلام کرد که از مرداد، سقف مصرف بنزین آزاد هر کارت سوخت خودروی شخصی ۱۰۰ لیتر در ماه کاهش یافته است. به‌طور کلی، کارت سوخت خودروهای شخصی دارای ۲ سقف برای مصرف بنزین «سهمیه‌ای» و «آزاد» است. سقف مصرف بنزین سهمیه‌ای ۶۰۰ لیتر در ماه بوده که ثابت باقی مانده، اما سقف مصرف بنزین آزاد در گذشته معادل ۲۵۰ لیتر در ماه بوده که از مرداد اسامی این عده به ۱۵۰ نفر کاهش یافته است. بدین ترتیب در مسیر قاچاقی سوخت از

است؛ در حال حاضر حدود ۱۹ میلیون خودرو و کارت سوخت در کشور وجود دارد که بخش اعظم سهمیه آزاد آنها هرگز استفاده نمی‌شود، اما متأسفانه شاهد آن هستیم که کارت‌های سوخت به تعداد بالا به سمت استان‌های مرزی منتقل می‌شود و طرف چند روز اول ماه، سهمیه آنها خالی می‌شود که به‌طور مشخص صرف قاچاق می‌شود.

جلیل سالاری، مدیرعامل شرکت ملی پالایش و پخش در این باره، توضیح می‌دهد: بخشی از مصرف بنزین در حوزه قاچاق اتفاق می‌افتد. قاچاق گاز برای جلوگیری از این اقدام‌هایی انجام شود. مقدار قاچاق بنزین کشور روزانه ۵ میلیون لیتر برآورد می‌شود. بخش از این قاچاق از طریق مهاجرت رانندگانی هستند سوخت انجام می‌شود که با طرح‌های مختلف اجرائی تلاش می‌کنیم آن را رصد و از وقوع آن جلوگیری کنیم.

کاهش سهمیه دوم بنزین کارت سوخت

باتوجه به کسری روزانه ۱۳ میلیون لیتری بنزین در کشور، دولت سیزدهم ۲ راهکار غیرقیمتی «کاهش سهمیه دوم بنزین کارت سوخت شخصی» و «ساماندهی کاسه‌های جاگیمه» را برای مقابله با قاچاقچان بنزین در اسفند روزانه ۱۲.۸ میلیون لیتر برآورد می‌شود. به‌تازگی، مالک کارت سوخت، یعنی کاسه‌های بنزین نیز برای برنامه دولت برای واردات بیش از ۶۰۰ میلیون دلار انرژی غیر داده است.

در این شرایط اختلاف نرخ داخلی و صادراتی بنزین نیز مزید بر علت شده و با تعدید قاچاق، تقاضا را افزایش داده است. طبق اعلام امیرمحمد پرهامفر، معاون دفتر پیشگیری ستاد مبارزه با قاچاق کالا، در سال ۱۴۰۱ کشفیات نفیسی در حوزه بنزین ۲۵۰ درصد رشد داشته که حاکی از افزایش قاچاق بنزین است.

شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی در گزارشی عنوان کرده

تعطیلی بازار سیاه با برقراری ثبات اقتصادی

شاهین شایان آرانی
کارشناس بازارهای مالی

در شرایط تحریم و درست زمانی که مراودات بین‌المللی کشور به سطح بسیار پایینی رسیده، بروز پدیده اقتصاد پنهان دور از انتظار نیست، زیرا بازارهای سیاه و پنهان در شرایطی به‌وجود می‌آیند که اقتصاد در بخش‌هایی دچار اشکال است.

منظور از اقتصاد زیرزمینی، مجموعه فعالیت‌های اقتصادی است که ارقام آن در حساب‌های ملی به‌ثبت نمی‌رسد و مالیاتی از آن اخذ نمی‌شود.

افزایش اندازه اقتصاد پنهان، موجب افزایش پول در گردش می‌شود، زیرا عواملن فعالیت‌های اقتصادی غیرقانونی ترجیح می‌دهند، معاملات خود را با پول نقد انجام دهند.

این گردش پول اصلا خوب نیست و در اصل به زبان اقتصاد کشور است، زیرا این فعالیت‌های سوداگرانه هیچ‌جا ثبت نمی‌شود، بنابراین سهم تولید ناخالص داخلی (GDP) از این گردش مالی صفر است.

وقتی دسترسی دولت به منابع ارزی محدود است، تکاپوهای اقتصادی به زیرزمین منتقل می‌شود، باتوجه به اینکه اختلاف نرخ معناداری بین ارز آزاد و دولتی وجود دارد، بدیهی است اقتصاد پنهان در این بخش شکل گیرد و عده‌ای از مابه‌التفاوت این دو بخش سود ببرند. البته عوامل مختلفی به‌عنوان دلایل افزایش حجم تقاضا و به‌تبع آن، افزایش نرخ دلار وجود دارد که از مهم‌ترین این عوامل می‌توان به «انتظارات تورمی» و «انتقال دارایی‌های خارج‌شده از بورس به بازارهای سوداگرانه» اشاره کرد.

در شرایط تحریم دست دولت در تامین منابع ارزی بسته است، در زمان تحریم سیاست‌گذار در تنگنهایی قرار می‌گیرد که در عمل فقط فعالان اقتصاد پنهان می‌توانند در کنار زیست خود به بقا و همچنین آلوده‌سازی سایر بخش‌ها مبادرت کنند؛ در نتیجه دلان حوزه ارز عرصه را برای جولان فراهم می‌بینند و گاهی از نیاز مردم به ارز سوءاستفاده می‌کنند و ارز شاخص را به هر قیمتی که بخواهند بفروش می‌رسانند.

این در حالی است که با کاهش سیگنال‌های مثبت از نشست‌های برجامی، امید افراد جامعه نسبت به گشایش‌های اقتصادی ناشی از بهبود روابط خارجی در ماه‌های آتی رنگ باخته و بر همین اساس، اقتصاد زیرزمینی برای جلوگیری از کاهش ارزش ریال نسبت به دلار جذابیت پیدا کرده است؛ بنابراین سرمایه‌های سرگردان روانه این بازار پرسود و زودبازده و باعث گستردگی لایه‌های پنهان آن شده است.

نبود ثبات در نرخ ارز یکی از دلایل شکل‌گیری اقتصاد پنهان است.

وجود بازار سیاه در حوزه ارز بر افزایش نرخ این ارز شاخص و به‌تبع آن سایر کالای مصرفی تاثیرگذار است و بر نرخ تمام‌شده کالاها می‌افزاید؛ به‌گونه‌ای که به‌طورمثال، به‌دنبال افزایش نرخ دلار تا مرز ۴۰ هزار تومان، نرخ خودروهای داخلی هم سر به فلک کشید.

عمده‌ترین علت پیدایش بازار سیاه در حوزه ارز، نبود قانون برای فروش ارز به‌صورت آزاد است. در شرایط محدودیت منابع ارزی و اختلاف نرخ بین ارز دولتی و ارز غیررسمی، دسترسی به ارز دولتی امتیازی ویژه و جذاب محسوب می‌شود که توزیع این امتیاز، زمینه‌ساز خطا و لغزش است.

در سوی دیگر، نبود قانون شفاف برای فروش ارز آزاد به پدیده اقتصاد زیرزمینی در این بخش دامن زده است.

در اغلب کشورهای جهان، ارز هم مانند یک کالا قابلیت خریدوفروش دارد، اما در ایران به‌دلیل محدودیت منابع ارزی خریدوفروش آن با چالش‌هایی روبه‌روست که همین اعمال محدودیت‌ها زمینه‌ساز ایجاد رانت شده و عرصه را برای جولان بازیگران اقتصاد پنهان فراخ کرده است، در حالی که راهکار پیشگیری از گسترش اقتصاد زیرزمینی در بخش ارز مبارزه با ذی‌نفعان اقتصاد پنهان است، در مبارزه با ذی‌نفعان اقتصاد پنهان باید علاوه بر اقدامات پلیسی و انتظامی از نخبه‌ترین اشخاص در حوزه سیاست‌گذاری اقتصادی بهره برد و برای ذی‌نفعان اقتصاد پنهان تله‌گذاری کرد و قدرت و ثروت این اشخاص را از بین برد.

همچنین، فضای قانونی باید برای تبادلات ارز ایجاد شود. علاوه بر این، دولت باید برای بازگرداندن ثبات به اقتصاد تلاش کند تا هر گونه فعالیت زیرپله‌ای که در سایه بی‌ثباتی اقتصاد باعث سودآوری یک‌شبه شده، از بین برود.

در آخر لازم به ذکر است که می‌توان کسری بودجه دولت، گسترش دامنه قاچاق، فشار بر تولیدکنندگان رسمی و کاهش تولید، کاهش جامعیت و دقت حسابه‌های ملی و آماره‌های کلان و کاهش دقت و کارایی در برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری را از دیگر آثار و پیامدهای اقتصاد پنهان عنوان کرد.

بررسی شاخص «ادراک فساد» در اقتصادهای جهان

جنگ و کرونا فساد اقتصادی را بیشتر کرد

آمدن فساد دولتی است. اندیشمندان بهترین شاخص اندازه‌گیری دولت را شاخص «ادراک فساد (CPI)» معرفی می‌کنند. ایران نیز اقدامات بسیاری را برای ارتقای شفافیت انجام داده و حتی در سال ۱۳۸۸ نیز به «کنوانسیون سازمان ملل متحد برای مبارزه با فساد» پیوسته است. همچنین، شفافیت به‌عنوان یک رکن مهم در اسناد بالادستی کشور مانند «سیاست‌های ابلاغی اقتصاد مقاومتی» نیز موردتاکید قرار گرفته و قوانینی همچون «قانون ارتقای سلامت نظام اداری و مقابله با فساد» وضع شده است.

آنچه در ادامه می‌خوانید، گذری بر نتایج رتبه‌بندی سازمان شفافیت بین‌الملل درباره شفافیت اقتصاد ایران است.

۶ شاخص برای سنجش فساد

است که در سال ۱۹۹۳ تاسیس شد و دفتر اصلی آن در برلین آلمان قرار دارد. هدف این سازمان که در حدود ۱۰۰ کشور نمایندگی دارد، تلاش برای مبارزه با فساد و افزایش آگاهی درباره آن است. این سازمان به‌طورسالاته اقدام به انتشار شاخص ادراک فساد می‌کند. سنجش فساد به استفاده از شاخص‌هایی نظیر فساد، اختلاس، رشوه‌گیری، خریدوفروش پست‌های دولتی، رشوه‌پذیری دستگاه قضایی، فساد مالی در میان سیاستمداران و مقام‌های دولتی و عدممقابله کافی با ناکارایی در پیکار علیه مواد مخدر نمود پیدا می‌کند. بانک جهانی سطح فساد را با سطح پاسخگویی، کارآمدی دولت، میزان حاکمیت قانون، حقوق و آزادی‌های مدنی، قدرت مطبوعات و شاخص‌های حکمرانی مرتبط می‌داند. در مجموع به‌نظر می‌رسد تنها بعد از اندازه‌گیری این متغیرهای مرتبط با فساد است که می‌توان شاخص‌های مناسبی برای فساد ارائه کرد. همچنین باوجود اینکه ۶ شاخص برای ارزیابی فساد در سطح بین‌المللی مورداستفاده قرار می‌گیرد، اما عمداً استانداردها به شاخص CPI یا همان شاخص ادراک از فساد است.

سازمان شفافیت بین‌الملل، تلاش‌ها در زمینه مبارزه با فساد، حقوق بشر و دموکراسی در سطح جهان دچار رکود شده یا افت کرده و حتی موردحمله قرار گرفته است. سازمان شفافیت بین‌الملل از دولت‌ها خواسته است در زمینه تلاش‌های مبارزه با فساد و حقوق بشر فعالانه وارد عمل شوند و از مردم سراسر جهان درخواست کرده است که برای تغییر مطالبه‌گرانه در این زمینه به یکدیگر بپیوندند. این تعبیر نشان می‌دهد شفافیت در اقتصاد بین‌الملل کاهش یافته است و تمام کشورهای جهان با بحران فساد دست‌وپنجه نرم می‌کنند؛ یکی کمتر و یکی بیشتر. در این بین، شفافیت یکی از شاخص‌های حکمرانی خوب است که هم برای مردم و هم برای دولت، اهمیت ویژه‌ای دارد؛ چراکه مهم‌ترین تاثیر ارتقای شفافیت اقتصادی دولت، پایین

سنجش فساد به چند علت دارای اهمیت است؛ اول اینکه سنجش فساد خود ابزاری ضدفساد محسوب و گلوگاه‌های فساد شناسایی می‌شود و مبتنی بر آن می‌توان برنامه‌ریزی ضدفساد را تهیه کرد. سنجش فساد ابزار مقایسه‌ای است که امکان شناسایی بالاترین فراوانی فساد را فراهم می‌کند. تا زمانی که شناسایی انواع فساد وجود نداشته باشد، نمی‌توان درباره چگونگی برنامه‌های ضدفساد اظهارنظر کرد. به‌طورکلی سنجش فساد حداقل با ۳ شیوه کلی انجام می‌شود: الف) پیمایش دیدگاه‌ها و نظرات شرکت‌ها، مقامات دولتی، شهروندان، متخصصان و ناظران خارجی و بخش خصوصی؛ ب) روش‌های خرد که فساد را در سطح سازمان‌ها و باتوجه به ویژگی‌های نهادی آنها بررسی می‌کنند و ج) حسابرسی دقیق پروژه‌ها، این‌گونه حسابرسی‌ها با بررسی اسناد مالی و همچنین مقایسه میان ارزش مادی واقعی پروژه‌ها و هزینه‌های مصرف‌شده برای آنها انجام می‌شود. یکی از روش‌های سنجش فساد، شاخص مبتنی بر افکارسنجی است که اطلاعات حاصل از پرسشنامه مبنای محاسبه قرار می‌گیرد. شاخص‌های مبتنی بر افکارسنجی عبارتند از:

۱- شاخص ادراک یا تصور از فساد (CPI): که در آن میزان پرداخت و دریافت رشوه، اختلاس و جرائم مشابه مقامات سیاسی و اداری موردارزیابی قرار می‌گیرد.
۲- شاخص نسبت رشوه (BR): گرایش فعالان تجاری و اقتصادی به پرداخت رشوه موردارزیابی قرار می‌گیرد.
۳- شاخص تجارت بین‌الملل (BI): کشورها براساس آن میزان از مبادلات بازرگانی که شامل فساد مالی یا پرداخت‌های مشکوک باشند، رتبه‌بندی می‌شوند.
۴- شاخص راهنمای بین‌المللی ریسک کشوری (ICRG): دیدگاه کارشناسان مبنای تحلیل قرار می‌گیرد. ICRG مخفف کلمه راهنمای بین‌المللی ریسک کشوری است.
۵- شاخص گزارش رقابت جهانی (GCR): براساس پاسخ مدیران بنگاه‌های اقتصادی است.
۶- شاخص شفافیت بین‌الملل (TI): با شاخص‌های مختلف کشورها از یک تا ۱۰ رتبه‌بندی می‌شوند. شفافیت بین‌الملل یک سازمان غیردولتی

آخرین رتبه‌بندی شاخص ادراک فساد

با کاهش نمره خود در سال ۲۰۲۲ مواجه شده‌اند که جز سنگاپور، بقیه این کشورها جزو کشورهای توسعه‌یافته هستند یعنی فنلاند، نیوزیلند، نروژ، سوئد، سوئیس، هلند و آلمان. لوکزامبورگ، انگلیس، اتریش، امارات، اسپانیا، قطر، لهستان، عمان، کویت و ترکیه از دیگر کشورهایی هستند که با وضعیت بدتری از نظر ادراک فساد در سال ۲۰۲۲ مواجه شده‌اند. در همین حال، گزارش «شاخص ادراک فساد» در سال ۲۰۲۰ میلادی نشان می‌دهد که از میان ۱۰ کشور نخست در این فهرست که پاک‌ترین کشورها از منظر فساد در بخش دولتی شناخته می‌شوند، ۴کشور در منطقه اسکاندیناوی قرار دارند.

«شاخص ادراک فساد» در خاورمیانه

مشترک با نیوزیلند، فنلاند و سوئد به‌شکل مشترک در رتبه ۳ و نروژ در رتبه ۷ قرار دارند و دیگر کشور اصلی در منطقه اسکاندیناوی، ایسلند در جایگاه ۱۷ در این فهرست قرار گرفته است. در میان کشورهایی با کمترین میزان فساد، نام کشورهای اروپای غربی بیش از هر منطقه دیگری از جهان به‌چشم می‌خورد. سوئیس باز هم در رتبه ۳ به‌همراه فنلاند و سوئد، هلند در رتبه ۸ و آلمان در رتبه ۹ این فهرست قرار گرفته‌اند. در واقع، براساس این گزارش، کشورهای شمال و غرب اروپا، کمترین میزان فساد دولتی را در جهان دارند. در میان دیگر کشورهای جهان، کانادا در رتبه ۱۱، امارات‌متحدهعربی در رتبه ۲۱، فرانسه در رتبه ۲۳، ایالات‌متحدهامریکا در رتبه ۲۵، عربستان‌سعودی در رتبه ۵۲، ترکیه در رتبه ۸۶ و جمهوری‌آذربایجان در رتبه ۱۲۹ قرار دارند.

سخن پایانی

گزارش «شاخص ادراک فساد» در سال ۲۰۲۲ میلادی نشان می‌دهد که دانمارک، فنلاند و نیوزیلند در رتبه‌های اول تا سوم جهان براساس شاخص ادراک فساد قرار گرفته‌اند. نمره دانمارک از این نظر ۹۰ اعلام شده است. این موسسه ترجیح داده منظور خود از فساد را در یک عبارت همه‌فهم خلاصه کند: «سوءاستفاده از قدرت در بخش عمومی در راستای نفع شخصی». سازمان شفافیت بین‌الملل از دولت‌ها خواسته است در زمینه تلاش‌های مبارزه با فساد و حقوق بشر فعالانه وارد عمل شوند. سازمان شفافیت بین‌الملل برای تهیه جدول رتبه‌بندی خود از ۱۳ منبع خارجی استفاده کرده است که از جمله آنها می‌توان به بانک جهانی، مجمع جهانی اقتصاد، شرکت‌های خصوصی مشاوره ریسک و اندیشکده‌ها اشاره کرد.

پیشرفت‌ها و پسرft‌ها

براساس میزان بدهی نسبت به میزان تولید ناخالص داخلی قرار داشته و افزایش بدهی‌های دولتی در این کشور، موجب بروز بحران در منطقه مالی یورو هم شده بود، تا آنجا که این کشور در پاسخ به اصلاحات اقتصادی ریاضتی پیشنه‌ادی از سوی اتحادیه اروپا، صحنه آشوب‌های خیابانی شده بود. در سال‌های اخیر، نرخ بسیار بالای بیکاری در این کشور، بروز بحران در صندوق‌های بازنشستگی و ترازنامه بانک‌های یونانی و نیز عدم‌توانایی این کشور برای بازپرداخت وام‌های اعطایی از سوی کشورهایی مانند آلمان و فرانسه، یونان را به کشوری بدل کرده بود که شباهتی به اقتصادهای اروپایی نداشت. با این همه، به‌نظر می‌رسد سیاست‌گذاران یونانی مسیر درستی را انتخاب کرده‌اند. کشور دیگری است که در فاصله این سال‌ها، جایگاه خود از منظر «ادراک فساد» را ۱۳ رتبه بهبود بخشیده و در این گزارش در رتبه ۱۲۷ قرار گرفته است.

براساس آخرین شاخص ادراک فساد، ایران در رده‌بندی جهانی شاخص ادراک فساد در سال ۲۰۲۲ رتبه ۱۴۷ را در میان ۱۸۰ کشور به خود اختصاص داده است. این در حالی است که ایران در سال ۲۰۲۱ رتبه ۱۵۰ را از این نظر به‌دست آورده بود. براساس این گزارش، نمره ایران از نظر شاخص ادراک فساد ۲۵ اعلام شده که نسبت به سال قبل، افزایش یا کاهشی نداشته است.

شاخص ادراک فساد، میزان فساد اداری و اقتصادی در کشورها را نشان می‌دهد و برای هر کشور نمره‌ای از صفر تا ۱۰۰ براساس این شاخص تعیین می‌شود. هرچه این نمره بیشتر باشد، دلالت بر فساد کمتر است.

پژوهش‌های سازمان بین‌المللی شفافیت، بانک جهانی و سازمان بین‌المللی کار حاکی از آن است که در نگاه کلی، تاثیر اندازه دولت بر شاخص درک فساد به سطوح توسعه کشور بستگی دارد و افزایش اندازه دولت در کشورهای در حال توسعه زمینه برای فساد را فراهم می‌کند. بنابراین، از نظر سیاست‌گذاری و باتوجه به جایگاه توسعه در ایران، کاهش اندازه دولت می‌تواند زمینه را برای کاهش فساد فراهم کند.

همچنین گزارش سازمان بین‌المللی شفافیت، نشان‌دهنده این است که بروز همه‌گیری کرونا، به‌طورکلی وضعیت فساد اقتصادی – سیاسی در جهان را بدتر کرده است. براساس این گزارش، منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا موسوم به «منا»، همچنان یکی از فاسدترین ساختارهای اداری و اقتصادی را دارند. در میان کشورهای منطقه،

پژوهش‌های سازمان بین‌المللی شفافیت، بانک جهانی و سازمان بین‌المللی کار حاکی از آن است که در نگاه کلی، تاثیر اندازه دولت بر شاخص درک فساد به سطوح توسعه کشور بستگی دارد و افزایش اندازه دولت در کشورهای در حال توسعه زمینه برای فساد را فراهم می‌کند. بنابراین، از نظر سیاست‌گذاری و باتوجه به جایگاه توسعه در ایران، کاهش اندازه دولت می‌تواند زمینه را برای کاهش فساد فراهم کند. همچنین گزارش سازمان بین‌المللی شفافیت، نشان‌دهنده این است که بروز همه‌گیری کرونا، به‌طورکلی وضعیت فساد اقتصادی – سیاسی در جهان را بدتر کرده است. براساس این گزارش، منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا موسوم به «منا»، همچنان یکی از فاسدترین ساختارهای اداری و اقتصادی را دارند. در میان کشورهای منطقه،

یونان در یک دهه گذشته در فهرست بدهکارترین کشورهای جهان

یافت. در این دوره به‌دلیل تحریم‌های نگرانی‌های حاصل از آن و باتوجه به اینکه میانگین مخارج دولت به تولید ۱۷۸ درصد ثبت شد که از برنامه چهارم کمتر بود و میانگین مالیات که ۶۴ درصد هم روندی کاهشنده نسبت به گذشته را تجربه کرد. تحریم‌ها و کاهش درآمد دولت چشم‌نرخ از در بازار رسمی را عملاً کرد. میانگین حجم اقتصاد زیرزمینی در این دوره به ۱۹۱ درصد رسید. در دوره برنامه ششم توسعه (به‌دلیل تمدید دوساله آن، کارشناسان این دوره را ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۰ هم نام گذاشته‌اند) باتوجه به اینکه نسبت مالیات کل به تولید ۸۰۲ درصد و نسبت به دوره پنجم رشد کرده و مخارج کل به تولید نیز ۱۷۲ برآورد شده است. میانگین نرخ ارز چشم‌نرخ فرامانی را هم کرده‌ام نسبت اقتصاد زیرزمینی، به ۱۴۷ درصد رسیده است.

یک کارشناس اقتصاد در گفت‌وگو با **سازمان**:

یک سوم اقتصاد ایران غیر رسمی است

هزینه ناکارآمدی یک مقام مسئول را از جیب‌های خالی خویش بپردازند. حاکمیت‌ها

شکل گرفتند چون نیاز بشر بود. حاکمیت اگر یک وظیفه داشته باشد، آن ایجاد رفاه برای مردم ساکن آن واحد سرزمینی است. هنگامی که اقدامات یک حاکمیت به رفاه مردم منجر نمی‌شود، نباید مردم را بیشتر آزد. برای رفاه مردم باید رشد اقتصادی بالا باشد و تورم پایین بیاید، سرمایه‌گذاری انجام شود و یک نظام مالیاتی عادلانه و کارآمد داشته باشیم. اینها را مردم فرودست یا دستفروشان که ایجاد نمی‌کنند؛ اینها را باید حاکمان عملی کنند.

متأسفانه ارسوی برخی نهادها مانند شهرداری صحبت‌هایی شنیده می‌شود که به‌شدت غیرمنصفانه است. در حالی که خودشان هم در تصمیم‌گیری‌های پیشین نقش داشتند و به هر حال از حاکمیت دفاع می‌کنند و نقشی بیش از دستفروشان یا معنادانی که به دشواری در خیابان‌ها زندگی می‌کنند، در پدید آمدن این شرایط داشتند. حال آنکه هر طور که به ماجرا نگاه کنیم معنادی که از فرط مشکلات درگیر این عارضه شده یا دستفروشی که از نبود شغل به کنار خیابان آمده، نه‌تنها نقشی در این وضعیت ندارند که به‌ویژه اگر این به‌اصطلاح مبارزان کسانی همین شرایط پر از دشواری است. در واقع کسانی که داعیه برخورد و جمع‌آوری دستفروشان را دارند، اگر نیک بنگرند، منصفانه‌تر خواهد بود که از آنها بابت مشکلاتی که تحمل کردند، تشکر کنند.

آنها قربانیان شرایط فعلی هستند و هرچه بر این نوع سیاست‌گذاری و جهت‌گیری تأکید شود، بر تعداد آنها اضافه خواهد شد. ضمن اینکه بهتر است مبارزه با یک موضوع را مسببان آن مسئله انجام ندهند. با قربانی هرگز نباید مبارزه کرد؛ به‌ویژه اگر این به‌اصطلاح مبارزان کسانی باشند که خودشان به‌وجود آورنده آن وضعیت هستند.

برخوردهای قهری با قربانیان شرایط در هر حال، اثر مطلوبی به‌دنبال نخواهد داشت؛ بلکه بر عکس مردمی که زیر فشارهای روزمره، به دشواری سفره خود را از حداقل‌ها پر می‌کنند، تاب برخوردهای قهری را ندارند.

● **این روزها گزارش هزینه-درآمد خانوار مرکز آمار هم به بحث‌ها دامن زده است. بخش درآمد این گزارش سوالات زیادی ایجاد کرده است. چطور ممکن است در سال گذشته همه دهک‌های ایران به‌طور میانگین درآمدها بیش از هزینه‌های‌شان باشد؟**

در بخش درآمد چه در ایران و چه در دیگر نقاط جهان، به‌دلیل اینکه خانواده‌ها نمی‌خواهند مالیات بیشتری بدهند و مسائل دیگر، حقیقت کمتر بیان می‌شود. من فکر می‌کنم چون ارقام درآمد دقیق نیست، بهتر است منتشر نشود.

در هر حال مسئله مهم این است که بنا بر همه شواهد و آمارها ۵ تا ۶ دهک پایینی در سال گذشته شرایط دشواری داشتند و بخش مهمی از دهک‌های پایینی در تأمین هزینه‌های خود دچار مشکل بودند؛ بنابراین به‌نظر می‌رسد بخش درآمد خانوار در این گزارش‌ها قابل‌اتکا نیست. طرح هزینه-درآمد خانوار در گذشته تنها بخش هزینه داشته و این بخش از گذشته قابل‌اتکا تر بود. درآمد بخشی است که به‌شکل فرمالیته محاسبه می‌شود و تنها برای خالی نبودن عریضه ارقامش را منتشر می‌کنند، اما هزینه یک حالت سطحی دارد و مأموران مرکز آمار به‌راحتی می‌توانند با حضور در بازارها و حتی پرسش از مصرف‌کنندگان وضعیت هزینه‌ها و سید خرید خانواده‌ها را محاسبه کنند.

بخش رسمی، سراغ فعالیت‌هایی در بخش غیررسمی برود. پس تضعیف دستمزد و معیشت نیروی کار هم عامل موثر دیگری در گسترش بخش غیررسمی اقتصاد بوده است.

● **چه چیزی موجب شده بخش رسمی اقتصاد از ایجاد شغل ناتوان شود؟**

عوامل گوناگونی منجر به شرایط فعلی شده و در نهایت اقتصاد ایران را دچار وضعیتی کرده که باوجود نیروی انسانی جوان و تحصیلکرده امکان ایجاد شغل پایدار ندارد و افراد برای تأمین نیازهای‌شان به مشاغلی که حمایت‌های حداقلی موجود هم در آن رعایت نمی‌شود، روی بیاورند. از یک سو دولت در ایران بسیار بزرگ است. منظور من از دولت تنها دستگاه اجرایی نیست؛ منظور شرکت‌های دولتی هستند؛ سازمان تأمین اجتماعی و نهادهای زیر نظرش، شهرداری و نهادهای حاکمیتی هستند که سهمی بزرگ از کل اقتصاد کشور را دارند.

در کنار اینها، ما با نهادهای دولتی بزرگ در اقتصاد مواجهیم که گاهی نمی‌توانیم ارزیابی درستی از میزان دارایی و سرمایه آنها داشته باشیم. پس مسئله دولتی بودن اقتصاد تنها به قوه مجریه خلاصه نمی‌شود و نباید بشود. بررسی‌های کافی درباره اینکه بخش خصوصی واقعی چقدر از اقتصاد ایران را در دست دارد، انجام نشده، اما می‌توان با صراحت گفت سهم آنها بسیار ناچیز، شاید حدود ۲۰ تا ۳۰ درصد باشد.

یک بخش خصوصی ضعیف و در حال ضعیف‌ترشدن امکان این را ندارد که اشتغال لازم برای کشور ایجاد کند. در این سال‌ها شخصی سرمایه‌گذاری منفی شده و رشد اقتصادی هم ناکافی بوده است. در کنار این مسئله دولت‌ها زیر فشار تحریم‌ها و ضعف‌های مدیریتی، هر سال رکورد کسری بودجه را جابه‌جا می‌کنند؛ پس استخدام در بخش دولتی که دو سه دهه پیش می‌توانست تا حدودی نیاز به شغل را تأمین کند هم ممکن نیست، زیرا امروز دولت بودجه کافی ندارد و در گذشته هم چنان استخدام کرده که اکنون با نیروی کار مازاد مواجه است. پس ما در یک وضعیت بغرنج قرار داریم و هر سال هم بسر تعداد بیکاران افزوده می‌شود. در این شرایط افرادی که می‌خواهند به‌اصطلاح یک زندگی آبرومندانه داشته و به خودشان متکی باشند، چاره‌ای ندارند، جز اینکه مشاغل ناامن و دشوار بخش غیررسمی را بپذیرند و با زحمت از کف خیابان‌ها معیشت خود را تأمین کنند. در هر حال من هم معتقدم بیشتر کسانی که در بخش غیررسمی مشغول کار شده‌اند، به انتخاب خودشان نبوده و به‌دلیل نامطلوب بودن شرایط در بخش رسمی، به اجبار به بخش پنهان کوچ کردند.

● **با این همه چند سالی است که از لزوم برخورد با دستفروشان و ساماندهی این گروه صحبت می‌کنند. به‌نظر شما برخورد با دستفروشان چه نتایجی در پی خواهد داشت؟**

برای برخورد با هر عمل یا تخلفی، قبل از هر چیز باید ریشه آن را پیدا کرد. افزوده شدن بر تعداد دستفروشان در تهران، ناشی از سودجویی آنها نیست، بلکه ناشی از ناتوانی بخش رسمی اقتصاد در ایجاد شغل کافی، با درآمدی مناسب و شایسته است. مسائلی چون ناکارآمدی، نبود حکمرانی خوب و تحریم را می‌توانیم عامل وضعیتی که در آن قرار داریم، برشماریم. در هیچ کدام از تصمیم‌گیری‌هایی که منجر به تحریم شد یا اجازه حکمرانی خوب و کارآمد را نداد، رد پای دستفروشان را نمی‌بینیم. از قضا اگر بنا باشد بگوییم دستفروشان را چه کسی به‌وجود آورده، باید نگاه‌مان به سمت حاکمیت باشد. مردم فرودست نقشی در مذاکرات با کشورهای دیگر ندارند، آنها سیاست‌های کلان را تدوین و تصویب نمی‌کنند، آنها حتی شاید ندانند چرا باید

اقدامات مجرمانه مانند قاچاق مواد مخدر و... نیست به‌طور معمول موردبرخورد قرار گرفته و خواهند گرفت. در هر حال به‌اعتقاد من باتوجه به اینکه اشتغالزایی در اقتصاد کشور دشوار شده، بهتر است امروز تأکید بیشتری بر این بگذارند که همه فعالیت‌های اقتصادی تا جای ممکن به‌صورت شفاف انجام شوند و حساب و کتاب و کتاب مشخصی داشته باشند و همه کسانی هم که مشمول پرداخت مالیات هستند، مالیات خود را بپردازند. هرچند بخش مهمی از فعالیت‌های غیررسمی مانند مشاغل خانگی مشمول مالیات نخواهند شد.

در گام بعدی هم باید تلاش شود از فرار مالیاتی کاسته شود. نظام مالیاتی عادلانه هم می‌تواند به دولت کمک شایانی در تأمین منابعش بکند و هم عدالت را محقق کند. پس مقابله با فرار مالیاتی گام موثری در کاهش سهم بخش غیررسمی در اقتصاد خواهد بود؛ به این ترتیب باید یک بخش را سرکوب کرد که آن هم باندهای خلافکار هستند و در مقابل باید کسانی که به‌دلیل نیافتن شغل در بخش‌هایی چون دستفروشی یا مشاغل خانگی مشغول شده‌اند را به سمت بخش رسمی سوق داد و همزمان با کسانی که فرار مالیاتی می‌کنند، برخورد متناسب انجام شود.

● **به‌طور مشخص حجم اقتصاد غیررسمی نسبت به تولید ناخالص داخلی چقدر است؟ تعداد شاغلان در این بخش را می‌دانید؟**

در این زمینه تا امروز هیچ رقم مشخصی عنوان نشده و نمی‌توانیم ارقام رسمی در این باره ارائه کنیم، اما مطالعات فراوانی در تحلیل چرایی و گسترش این بخش در اقتصاد ایران وجود دارد. به‌طور مثال حدود ۱۰ سال پیش اتفاق بازرگانی یک گزارش مفصل در این باره منتشر کرد. همچنین مطالعات دانشگاهی زیادی در این باره وجود دارد. با این حال براساس اطلاعات نه‌چندان متقن، برآورد می‌شود سهم اقتصاد غیررسمی معادل ۳۳ درصد تولید ناخالص داخلی باشد.

● **چه عواملی به گسترش این بخش دامن می‌زند؟**

هرچه در یک اقتصاد شفافیت کمتری وجود داشته باشد و هرچه حاکمیت قانون تضعیف شود، فضای غیررسمی در اقتصاد بیشتر می‌شود. ضمن اینکه اگر نظام حاکم بر اقتصاد ضعیف باشد، توسعه‌نیافتگی تشدید می‌شود و از آنجایی که یک کشور توسعه‌نیافته امکان ایجاد شغل پایدار و شایسته را ندارد، حجم فعالیت‌های غیررسمی در آن گسترش می‌یابد.

ایران کشوری است با اقتصادی پر از رانت و منافع فساد و سوءاستفاده که این نیز به افزایش گستره بخش غیررسمی اقتصاد منجر خواهد شد. همچنین در شرایطی که سال گذشته نرخ تورم کشور ۵۰ درصد بوده، مالیات نسبتاً بالایی از نیروی کار و کسب‌وکارها اخذ می‌شود. وقتی می‌گوییم تورم ۵۰ درصد است، یعنی دولت به‌طور غیرمستقیم اما محسوس مالیات ۵۰ درصدی از همه اخذ کرده است. حال اگر بخواهند ۲۰ درصد مالیات هم بگیرند، دیگر نه انگیزه و نه مزیتی برای فعالیت رسمی باقی می‌ماند و آن فرد یا کسب‌وکار چاره‌ای ندارد جز اینکه از میان رفتن به سمت فعالیت‌های غیررسمی یا ورشکستگی یک انتخاب انجام دهد؛ بنابراین شرایط نظام مالیاتی و وضعیت حاکمیت بر جامعه، در این موضوع نقشی بسیار تعیین کننده دارند.

در کنار اینها باید هزینه‌هایی مانند حقوق نیروی کار، بیمه و تأمین اجتماعی را هم در نظر بگیریم. هنگامی که مشاغل رسمی نتوانند نیازهای فرد را تأمین کنند، فرد یا مجبور است چندشغله شود که شغل دوم او فعالیت غیررسمی خواهد بود یا به‌جای فعالیت‌های مولد در

یک کارشناس اقتصاد در تشریح دلایل گسترش بخش غیررسمی اقتصاد می‌گوید: «هرچه در یک اقتصاد شفافیت کمتری وجود داشته باشد و هرچه حاکمیت قانون تضعیف شود، فضای غیررسمی در آن اقتصاد بیشتر می‌شود. ضمن اینکه اگر دولتی ضعیف باشد، منظورم کل نظام حاکم است، توسعه‌نیافتگی تشدید می‌شود و از آنجایی که یک کشور توسعه‌نیافته امکان ایجاد شغل پایدار و شایسته را ندارد، حجم فعالیت‌های غیررسمی در آن گسترش می‌یابد.»

محمدتقی فیاضی، منتقد اقتصاد خاطر نشان می‌کند: «هنگامی که مشاغل رسمی نتوانند نیازهای فرد را تأمین کنند، فرد یا مجبور است چندشغله شود که شغل دوم او فعالیت غیررسمی خواهد بود یا به‌جای فعالیت‌های مولد در بخش رسمی، سراغ فعالیت‌هایی در بخش غیررسمی برود؛ پس تضعیف دستمزد و معیشت نیروی کار هم عامل موثر دیگری در گسترش بخش غیررسمی اقتصاد است.» آنچه در ادامه می‌خوانید مشروح گفت‌وگوی **سازمان** با این کارشناس اقتصاد است.

● **عنوان اقتصاد غیررسمی به کدام بخش‌ها اطلاق می‌شود؟**

اقتصاد پنهان یک بخش همبسته و مشابه نیست و دربرگیرنده فعالیت‌های گوناگونی است که از نظر ماهیت با هم تفاوت دارند. در یک تعریف اجمالی، کلیه فعالیت‌هایی که قوانین موجود در حوزه کار، مالیات و ثبت کسب‌وکارها را رعایت نمی‌کنند و از آن سر باز می‌زنند، اقتصاد غیررسمی یا پنهان را تشکیل می‌دهند. بخشی از این فعالیت‌ها در چارچوب اقدامات مجرمانه و حتی جنایی قرار می‌گیرد؛ به‌طور مثال قاچاق مواد مخدر یا انسان. از بعدی دیگر آن کودک‌گل‌فروش در خیابان یا کارگر بیکار شده دستفروش هم در بخش غیررسمی اقتصاد فعال است. در تعریفی جزئی‌تر به آن دسته از فعالیت‌هایی که ماهیتاً مجرمانه هستند، اقتصاد سیاه می‌گویند و در مقابل به فعالیت‌های دیگر، اقتصاد پنهان که مجموع اینها اقتصاد غیررسمی را شکل می‌دهند.

● **چه چیزی موجب می‌شود فعالیت دو گروه متفاوت در یک تراز از اقتصاد غیررسمی قرار گیرد. به‌عنوان نمونه یک مواد فروش بین‌المللی و یک بیکار آبرومند که برای تأمین معیشتش دستفروشی می‌کند، در یک دسته جای بگیرند؟**

همان‌طور که گفتیم ثبت نکردن کسب‌وکار و تن ندادن به قانون کار و قوانین مالیاتی دلیل این دسته‌بندی است. به‌هر حال بخش متنوعی از جامعه در این بخش قرار می‌گیرند که برخی از آنها ممکن است ثروتمند هم باشند، مانند رؤسای باندهای قاچاق و جنایت و به‌طور طبیعی بخشی از آنها افرادی هستند که از سر ناچاری به این اقدام می‌پردازند. همچنین فعالیت‌های این بخش ثبت نمی‌شود سبب می‌شود تولید آنها در محاسبات مربوط به تولید ناخالص داخلی هم به حساب نیاید و به همین دلیل در آمارهای کلان هم ممکن است اشتباهاتی رخ دهد.

● **کسانی که در این بخش فعالیت می‌کنند، عامل برخی مشکلات هستند یا اینکه آنها خود می‌توانند محصول ناتوانی اقتصاد از ایجاد اشتغال باشند؟**

از آنجایی که طیف متنوعی از فعالیت‌ها در این بخش جای می‌گیرند، نمی‌توانیم همه افراد فعال در آن را به یک شکل موردقاوت قرار دهیم. هر کدام از این بخش‌ها به‌دلالی به وجود آمدند. یک نفر ممکن است نخواهد مالیات بپردازد، به همین دلیل و با انگیزه کسب سود بیشتر یا تأمین هزینه‌های بنگاهش که دچار رکود شده، در بخش غیررسمی فعال شود. در طرف مقابل یک قاچاقچی بزرگ هم محصول شرایطی است که در آن به این مسیر رفته است. با این همه فعالیت‌های جنایی سازمان‌یافته، بدون توجه به انگیزه آنها، غیرقانونی هستند و مشمول مجازات و برخورد دستگاه‌های انتظامی و امنیتی.

بخشی از کارگاه‌های خانگی نیز جزو فعالیت‌های غیررسمی دسته‌بندی می‌شوند. این بخش هم ممکن است چنان کوچک باشد که در محاسبات مربوط به تولید ناخالص داخلی محاسبه نشود. فعالیت یک دستفروش به‌طور عادی نمی‌تواند چنان بزرگ باشد که در محاسبه تولید کشور نقشی داشته باشد؛ بنابراین با اینکه همه افراد تا اندازه‌ای محصول شرایطی هستند که در آن زندگی کرده‌اند، جنس یکسانی ندارند.

● **فکر می‌کنید برخورد با افراد شاغل در این مشاغل، منظور کسانی که در بخش اقتصاد سیاه نیستند، نتایج خوبی به بار خواهد آورد؟**

من فکر می‌کنم در هر حال باید دولت و حاکمیت تلاش کنند که همه فعالیت‌های غیررسمی به رسمی تبدیل شوند. منظور من طبیعتاً

به مناسبت سالروز بازگشت آزادگان به میهن اسلامی انجام شد؛

دیدار مدیرعامل با آزادگان و جانبازان سرافراز شرکت فولاد خوزستان

اسارت خود سخن گفت. مهدی الهائیان عطیه از مدافعان حرم حضرت زینب(س) فولاد خوزستان گفت: توجه مدیرعامل شرکت نسبت به خانواده شهدا، جانبازان و ایثارگران برای ما بسیار با اهمیت می‌باشد. وی با تشکر از همسر خود بابت مراقبت از مادر شهید و رسیدگی به فرزندان شهید افزود: با وجود تاهل خود، سرپرستی فرزندان برادر شهید خود را بر عهده گرفته‌ام. گفتنی است، در این دیدارها که روز چهارشنبه ۲۵ مردادماه ۱۴۰۲ انجام شد، یک جلد کلام الله مجید و زیارت مشهد مقدس به همراه خانواده به ایثارگران یادشده هدیه شد.

وی افزود: در سالیان گذشته، سعی شده که نگاه ویژه‌ای به خانواده شهدا، ایثارگران و جانبازان شود. وجود پادمان شهدا در ورودی شماره یک شرکت، نشان‌دهنده دینی است که شهدا بر گردن همه ما دارند. حجت‌الاسلام موسی بهالالدینی، سرپرست امور ایثارگران گفت: این جلسه به مناسبت سالروز بازگشت آزادگان به میهن اسلامی انجام شد. علما در مقام شهدا حیرانند، زیرا که شهدا مقام «عند ربه‌هم یرزقون» هستند. در این دیدار عبدالصالح جوهریان از آزادگان سرافراز فولاد خوزستان از چگونگی خدمت در دوران جنگ تحمیلی و نحوه

امین ابراهیمی مدیرعامل شرکت فولاد خوزستان و هیات همراه به مناسبت سالروز بازگشت آزادگان به میهن اسلامی با عبدالصالح جوهریان آزاده سرافراز جنگ تحمیلی و از کارکنان واحد امور مالی و مهدی الهائیان عطیه مدافع حرم حضرت زینب(س) و از کارکنان یگان حفاظت ذوالفقار دیدار نمودند.

امین ابراهیمی مدیرعامل فولاد خوزستان گفت: اگر امنیتی در کشور حاکم است، مروهون خون شهدا و از خودگذشتگی جانبازان و آزادگان و ایثارگران می‌باشد. ما وظیفه خود می‌دانیم که خادم خانواده معظم شهدا، جانبازان و ایثارگران باشیم.

رانت‌خوار

مولد اقتصادی

نمی‌شود

نیما امیرشکاری، مدیر گروه باتکداری الکترونیکی پژوهشکده پولی و باتکی

اقتصاد دیجیتال عبارت جدیدی است که عمرش به کمتر از ۲ دهه می‌رسد و امروز شاهد رشد روزافزون آن حتی در کشورهای در حال توسعه هستیم. با اقتصاد دیجیتال سیستم‌ها و زیرساخت‌های آنلاین جایگزین ساختارهای آجری می‌شوند. تکنولوژی اطلاعات و ارتباطات اسکلت اصلی یک اقتصاد دیجیتال است و اتصال پرسرعت اینترنتی مهم‌ترین بخش آن است. به اعتقاد بسیاری از کارشناسان حوزه اقتصاد دیجیتال، این فرآیند می‌تواند رویکردی مقابل اقتصاد پنهان باشد، البته نیازمند ساختارهای مشخص با حفظ امنیت بالایی است؛ ساختارهایی که از شفافیت کافی برخوردار باشد.

با منظور از اقتصاد دیجیتال تنها به معنی ورود تکنولوژی به تراکنش‌های بازرگانی یا تجاری نیست. در چنین اقتصادی، تحول گسترده دیجیتالی حوزه‌های بسیاری را دربرگرفته است و نقش چندجانبه‌ای را ایفا می‌کند. برای مثال، وضعیت بازار کار، حاکمیت، صنایع تولیدی و خدماتی مثل آموزش، درمان و ... تغییر می‌کند. اگر بخواهیم اقتصاد را برپایه فناوری اطلاعات در کشور توسعه دهیم، نیازمند یک‌سری الزامات اولیه از جمله پهنای باند، سرعت اینترنت، زیرساخت‌های مربوط به اینترنت اشیا و فناوری‌های بسیار پیشرفته هستیم. حال کشورهایی که می‌خواهند به‌نوعی تمامیت یک فناوری در خدمت حاکمیت باشد، بسان یک شمشیر دولبه عمل می‌کنند. یعنی اینکه هرکدام از این فناوری‌ها هم می‌تواند مفید واقع شود و مقاصد حاکمیت را پیش ببرد و از طرف دیگر هم، ممکن است برخی خط قرمزهای حاکمیت را هم تحت‌تاثیر قرار دهد و آنها را نسبت به ورود تکنولوژی به بدنه حکومت نگران و هراسان کند. به‌همین دلیل، در این کشورها سرعت رشد کاربردهای فناوری اطلاعات کند است.

بسیاری از سازمان‌ها از آنجایی که اقتصاد دیجیتال را مانند سایر عوامل مثل زمین، ساختمان و... نمی‌بینند، قادر به درک و برنامه‌ریزی در این حوزه به‌عنوان یک سرمایه نیستند. نقش اقتصاد دیجیتال در دنیا در حال افزایش است و چرخ دنده‌هایی که اقتصاد دیجیتال و در پی آن اقتصاد یک جامعه را می‌چرخانند، عمدتاً از دید پنهان هستند و به‌همین دلیل است که کمبود در این حوزه، آسیب‌های جبران‌ناپذیری با خود به‌همراه خواهد داشت. اسنپ، دیجی‌کالا، ازکی و... نمونه‌هایی از اقتصاد دیجیتالی هستند که بدون داده‌ها و فناوری دیجیتال، این نوآوری‌ها ممکن نبود.

تاکتون شاهد شعارسازی‌های زیادی در کشور بوده‌ایم؛ گواه دقیق این گزاره تاریخ است. بسیاری از مسئولان درباره توسعه اقتصاد دیجیتال از افعال معکوس استفاده و بیشتر شعارسازی می‌کنند، اما دقیقاً خلاف آن عمل می‌کنند. بی‌شک دیجیتالی شدن اقتصاد کشور هم، از همان جنس شعارهایی است که در این برهه تاریخ کشور تکرار می‌شود. اما واقعیت امر آن است که بیشتر از این هدف دور می‌شویم تا اینکه نزدیک شویم. در واقع، هم از واژه اقتصاد به‌معنای واقعی فاصله گرفته‌ایم و هم از فرآیندهای دیجیتالی فاصله زیادی داریم. بنابراین، چگونه می‌توان از اقتصاد دیجیتال حرفی به‌میان آورد

میزان تولید ناخالص ملی در سال‌های اخیر، خبر از اقتصادی بیمار می‌دهد؛ همچنین، سرعت اینترنت و فیلترینگ‌های اخیر هم نشان از وضعیت اسفبار فرآیندهای دیجیتالی در کشور می‌دهند؛ بنابراین توسعه اقتصاد دیجیتالی چیزی جز شعار نیست.

تا زمانی که چنین دیدگاهی در نگرش مسئولان وجود داشته باشد، صحبت از اقتصاد دیجیتال راه به جایی نمی‌برد. با این اظهارات به‌نظر می‌رسد برخی درکی از اقتصاد در دنیای مجازی و اقتصاد دیجیتالی ندارند، چراکه این اقتصاد مبتنی بر مقیاس است و هیچ‌گاه یک کشور با جمعیت چند ده میلیونی به‌تنهایی نمی‌توان اقتصاد دیجیتالی را در بطن کسب‌وکارهای توسعه دهد. یعنی بدون استفاده از امکانات جهانی و بدون ارتباط با کشورهای پیشرو در این زمینه، صحبت از اقتصاد دیجیتال بی‌معنی است. پلتفرم‌های اجتماعی که بستر و اساس کسب‌وکارهای مجازی هستند، در مقیاس چند صد میلیونی توجیه اقتصادی پیدا می‌کنند. اقتصاد دیجیتال در واقع به‌قدری اکوسیستم وسیعی دارد که یک کشور بدون ارتباطات و همسویی با جهان نمی‌تواند به توسعه آن بپردازد. به‌همین دلیل است که هیچ‌یک از پلتفرم‌های داخلی از منظر سودآوری حائزاهمیت نیستند و آن میزان سودی که باید در چرخه اقتصادی آنها در جریان باشد، دیده نمی‌شود.

اگر پلتفرم‌هایی نظیر تلگرام، واتس‌آپ و اینستاگرام فیلتر نمی‌شدند، پلتفرم‌های داخلی این میزان کاربر را هم نداشتند. توان فنی تولید آزمایشگاهی یک پلتفرم با زیرساخت قوی را که بتواند پوشش‌دهی بالایی داشته باشد، داریم، اما توان فنی تولید انبوه را نداریم؛ این ۲ مولفه فرق زیادی با یکدیگر دارند. در دانشگاه‌های کشور افراد نخبه داریم و می‌توانند فناوری‌های روز را پیاده‌سازی کنند، اما وقتی صحبت از تولید انبوه و توان صنعتی می‌شود، نخستین مولفه مهم، مدیریت و بعد اقتصاد پویا است که در هر دو ضعف جدی در کشور مشاهده می‌شود.

در حال حاضر پلتفرم‌هایی وجود دارند که از رانت و یارانه بی‌حساب دولتی سود می‌برند، اما هیچ‌گاه به‌عنوان یک مولد اقتصادی شناخته نمی‌شوند.

در کل، با این وضعیت اینترنت و تولیدات سخت‌افزاری و موانع صنعتی و مدیریتی و بازار نمی‌توان روی پلتفرم‌های امروزی حسابی باز کرد و تنها چند سالی در این اکوسیستم بقا خواهند داشت، چراکه نه کیفیت و نه زیرساخت پلتفرم‌های جهانی را دارند و اصلاً با آنها قابل‌رقابت نیستند.

اقتصاد پنهان جایی برای رشد اقتصاد نمی‌گذارد

دانش‌بنیان، بازنده همیشگی بازی مافیا

عکس: بهمنی

به‌هم‌ریختگی در نظام آماری، ضرر به تولیدکننده به‌ویژه دانش‌بنیان‌ها از نشانه‌های اصلی رسوخ اقتصاد پنهان در بدنه اصلی اقتصاد یک کشور است. بنابراین، می‌توان گفت تولید قلب اقتصاد بوده و اقتصاد پنهان ضدتولید و به‌نوعی ضداقتصاد است. اقتصاد پنهان فساد اداری را ایجاد می‌کند و توسعه می‌دهد و در کنار آن، اعتماد به نظام اداری به‌شدت کاهش می‌یابد و از این طریق، سرمایه اجتماعی را از بین می‌برد. بی‌شک به‌دنبال این اختلالات، مشکلات فرهنگی، اجتماعی ایجاد می‌شود. در نهایت، این اقتصاد طرفدارانی را ایجاد می‌کند

به‌هم‌ریختگی در نظام آماری، ضرر به تولیدکننده به‌ویژه دانش‌بنیان‌ها از نشانه‌های اصلی رسوخ اقتصاد پنهان در بدنه اصلی اقتصاد یک کشور است.

با شرکت‌های خارجی به‌واسطه رایزن‌های اقتصادی انجام نمی‌شود. گفتنی است، فردی به‌عنوان رایزن اقتصادی بین ایران و کشورهای دیگر وظیفه دارد که چنین ارتباطی را برقرار کند، در حالی که در بیشتر موارد وقتی با دیگر ارتباط‌دهنده‌ها همکاری کردیم، شاهد برخی کارشکنی‌هایی بودیم. به‌عبارت دیگر، بیشتر این افراد محصول یا کالای یک شرکت دانش‌بنیان را به قیمتی ارزان خریداری می‌کنند، اما به نرخ چندبرابری به شرکت خارجی می‌فروشند. در نهایت، به‌جایی رسیده‌ایم که دلالت با بطن شرکت‌های دانش‌بنیان هم رسوخ کرده و دست روی اقتصاد دانش‌بنیان گذاشته است.

آینده مهم کالاهای دانش‌بنیان

وی افزود: در فرآیند دلالتی، اغلب دانش‌بنیان‌ها از آینده محصولات خود بی‌خبر می‌مانند. از آنجایی که برخی محصولات در امر تجهیزات پزشکی دارای ضمانت پس از فروش هستند و باید از روند بکارگیری آن محصول گزارش دریافت شود؛ چنین رویایی به صاحبان کسب و کار و دانش‌بنیان‌ها اجازه نمی‌دهد در جریان کاربرد محصول خویش قرار بگیرند. برای مثال، کیت‌هایی که در شرکت ما تولید می‌شوند، نمونه بارز چنین محصولی هستند. ما به‌عنوان تولیدکننده باید بدانیم که کدام آزمایشگاه در کجای جهان از آن استفاده می‌کند تا در راستای آگاهی از روند کار محصول تولیدشده، بتوانیم گزارش کار دریافت کنیم. دلالتی و مافیای در این عرصه دست ما را از جامعه هدف در کشورهای خارجی کوتاه می‌کند.

از سوی دیگر، کانال‌های صادراتی برای صاحبان شرکت‌های دانش‌بنیان تنگ است و در صورتی که بخواهیم واسطه را حذف کنیم، شرایط دشوارتری را باید تجربه کنیم. حتی در برخی موارد رایزن‌های اقتصادی هم در عمل کاری از پیش نمی‌برند. گفتنی است، هر زمانی که به‌صورت شخصی با شرکت‌های خارجی ارتباط گرفتیم تا حدی موفق تر عمل کردیم.

برای تولید یک محصول را داشته باشند، نمی‌توانند با رانت‌بازی مقابله کنند، چراکه در بازار نمی‌توان با کالاهایی که از کانال رانت و ارز ترجیحی وارد شده، در بحث نرخ رقابت کرد. در کل، بهره‌وری و ارزش‌افزودهای که دانش‌بنیان‌ها دارند، حریف چندنرخ‌ی بودن ارز نمی‌شود.

دولت طرفدار واردات است

وی گفت: یک تولیدکننده ۸۰ درصد اقلام موردنیاز خود را از خارج تهیه می‌کند و برای آن ارز ترجیحی هم می‌گیرد، اما دانش‌بنیانی که بیشتر اقلام موردنیازش را خودش تهیه و شاید ۳۰ درصد را وارد کند، سود کمتری نسبت به آن تولیدکننده می‌کند؛ بنابراین چندنرخ‌ی بودن ارز و تخصیص ارز ترجیحی، موجب تشویق شرکت‌ها به وابسته بودن می‌شود. در واقع، دولت با این اقدام بیشتر موافق واردات است تا تولید.

به‌گفته وی، با ادامه تأثیرات اقتصاد پنهان در بدنه کلی اقتصاد در نهایت این دانش‌بنیان‌ها هستند که بیش از هر فعال اقتصادی ضرر می‌کنند و رو به نابودی و تلاشی شدن می‌روند.

سخن پایانی

نقشه‌راه دانش‌بنیان شدن اقتصاد ملی و صنایع بزرگ کشور، از مسیر بازطراحی توسعه صنعتی و ورود فناوری به صنعت خواهد گذشت؛ مسیری که باوجود پیچیدگی فراوان و تجربیات متنوع اکوسیستم اقتصاد دانش‌بنیان، با قانون جهش تولید دانش‌بنیان و مالیات بر مواد خام و نیمه‌خام و هزینه‌کرد منابع حاصل از آن برای اکوسیستم اقتصاد دانش‌بنیان، وارد یک جریان جدید و موثر شده است که در کمتر قانون حمایتی دیده‌ایم.

به‌هم‌ریختگی در نظام آماری، ضرر به تولیدکننده به‌ویژه دانش‌بنیان‌ها از نشانه‌های اصلی رسوخ اقتصاد پنهان در بدنه اصلی اقتصاد یک کشور است.

بنابراین، می‌توان گفت تولید قلب اقتصاد بوده و اقتصاد پنهان ضدتولید و به‌نوعی ضداقتصاد است. اقتصاد پنهان فساد اداری را ایجاد می‌کند و توسعه می‌دهد و در کنار آن، اعتماد به نظام اداری به‌شدت کاهش می‌یابد و از این طریق، سرمایه اجتماعی را از بین می‌برد. بی‌شک به‌دنبال این اختلالات، مشکلات فرهنگی، اجتماعی ایجاد می‌شود. در نهایت، این اقتصاد طرفدارانی را ایجاد می‌کند

دست‌مان را در واردات بگیرد

از کدام کانال، تاییدیه گرفته‌اند. اگر جلوی آنها گرفته شود و شرایط ورود کالاها سخت‌تر شود، به دانش‌بنیان‌ها کمک زیادی شده است. این فعال در عرصه دانش‌بنیان‌ها، دانش‌بنیان‌ها را بازنده همیشگی بازی مافیا دانست و گفت: انتظار تخصیص ارز از سوی دولت نداریم، اما خواهان حمایت‌های دولتی در زمینه منع ورود برخی کالاها به کشور در شرایطی که مشابه باکیفیت آن وجود دارد، هستیم. در این رقابت، شرکت‌های دانش‌بنیان همیشه بازنده بازی با مافیا هستند که علت این امر به سلیقه و انتخاب مصرف‌کننده هم برمی‌گردد، چراکه معمولاً بازار مصرف تمایل شدیدی به خرید محصولات خارجی دارد. به‌عبارت دیگر، مردم در بیشتر موارد خواهان خرید کالا‌های خارجی هستند تا تولیدات داخلی.

نقطه کور بازار

مومن بااشاره به دریافت اطلاعات دانش‌بنیان‌ها از سوی نهادهای چون معاونت علمی و فناوری ریاست‌جمهوری گفت: در کل، کوتاه کردن دست مافیا تبدیل به نقطه کور بازار کسب‌وکار شده، در حالی که تاکنون از سوی هیچ نهاد رسمی و دولتی توجه ویژه‌ای به آن برای حل این معضل نشده است. به‌اعتقاد من، بزرگ‌ترین کمکی که نهادهای چون معاونت علمی و فناوری ریاست‌جمهوری می‌تواند به دانش‌بنیان‌ها کند، دریافت اطلاعات شرکت‌هایی است که زمینه فعالیت مشترکی دارند. به‌عبارت دیگر، می‌توانند در قالب جلسات گروهی به‌صورت مستقیم شنونده معضلات در امر توسعه دانش‌بنیان‌ها باشند.

رایزنان اقتصادی فعال تر باشد

وی بااشاره به همکاری با رایزن‌های اقتصادی در امر صادرات گفت: شرکت‌های معتبری در کشورهای بزرگ دنیا وجود دارند که می‌توانند از محصولات شرکت‌های دانش‌بنیان ایران استفاده و آنها را خریداری کنند، اما هنوز کانال صادراتی استاندارد میان این شرکت‌ها با همتایان‌شان در داخل برقرار نشده است. اگر هم تاکنون ارتباطی شکل گرفته، همکاری خارج از کانال‌های رسمی بوده است. در واقع، تعاملات شرکت‌های دانش‌بنیان در امر صادرات

نوسان ارز، معضل اصلی اقتصاد نیست

کند، نرخ تمام‌شده پایین‌تری خواهد داشت و در این شرایط، صنایع مونتاژکار که یارانه می‌گیرند، بیشتر تشویق به واردات می‌شوند تا تولید. عسکری‌راد شرایط فعلی اقتصادی کشور را عامل اصلی برون‌رفت بسیاری از دانش‌بنیان‌ها از چرخه اقتصادی دانست و گفت: متأسفانه اقتصاد پنهان باعث شده است که اغلب تولیدات داخلی که از اکوسیستم دانش‌بنیان بیرون می‌آیند و خارج از چرخه اقتصاد قرار می‌گیرند؛ به این دلیل که نرخ تمام‌شده محصول دانش‌بنیان‌هایی که یک محصول را تولید می‌کنند با محصول آن واردکننده‌ای که سوبسید و ارز ترجیحی می‌گیرد، یکی نخواهد بود و این باعث می‌شود محصول دانش‌بنیان از دایره اقتصاد خارج شود.

رقابت بر سر رانت است، نه تولید

این فعال دانش‌بنیان گفت: اگر واردکنندگان و تولیدکنندگان تنها با یک نرخ به انجام مبادلات بپردازند، عرصه رقابت عادلانه‌تر خواهد بود و در این شرایط راه برای رسوخ اقتصاد پنهان هم بسته می‌شود. اما شرایط فعلی اقتصاد موجب افزایش رانت شده و شرکت‌ها به‌جای اینکه توان خود را صرف افزایش کیفیت کنند، صرف دست یافتن به رانت می‌کنند، یعنی می‌خواهند وارد چرخه اقتصاد پنهان شوند. وی افزود: دانش‌بنیان‌ها هر قدر هم که توان فنی و دانش کافی

عدم‌شفافیت فعالیت‌های اقتصادی در اغلب موارد نشان‌دهنده رسوخ اقتصاد پنهان در یک جامعه است. خریدوفروش یا ورود کالاهای غیرقانونی از نمودهای اصلی اقتصاد پنهان است. در واقع، وقتی صحبت از اقتصاد پنهان می‌شود، یعنی تعاملات اقتصادی در بستری غیرقانونی انجام می‌گیرد، تعاملاتی که منجر به ضرر به بدنه اصلی اقتصاد می‌شود.

در حقیقت، به هر میزانی که شفافیت اقتصادی وجود نداشته باشد، اقتصاد پنهان شدت بیشتری می‌گیرد. نظام مالیاتی به‌هم‌ریخته، کاهش تبادلات سالم اقتصادی،

حسن مومن، مدیرعامل یک شرکت دانش‌بنیان در گفت‌وگو با صمت بااشاره به تأثیرات اقتصاد پنهان در بازار گفت: از زمانی که قانون جهش دانش‌بنیان به‌تصویب مجلس رسید، انتظار می‌رفت معضلاتی که در زمینه کسب‌وکار و بازار وجود داشته است و تا به امروز هم شرکت‌های دانش‌بنیان با آن دست‌وپنجه نرم می‌کنند، رفع شود. یکی از این معضلات اقتصاد پنهان، واردات غیرقانونی مواد اولیه است که تاکنون گریبان شرکت‌های دانش‌بنیان را گرفته و در این زمینه نیازمند همکاری‌هایی از سوی نهادهای داخلی و دولتی هستیم تا در فضایی فراخ‌تر و آزادانه‌تر، کالا و محصول تولید کنیم. همچنین، این همکاری می‌تواند مسیر دسترسی دانش‌بنیان‌ها را به فضای آکادمیک و دانشگاه‌ها یا حتی کنگره‌های بین‌المللی هموارتر کند؛ در چند سال اخیر، حمایت درخوری در این زمینه‌ها از شرکت‌های دانش‌بنیان نشده است.

سختگیرانه بر‌خورد کنید

وی افزود: اما کمک بزرگ‌تر زمانی انجام می‌شود که روند واردات کالاهای خارجی کمی سختگیرانه‌تر باشد و حتی در مواردی جلوی ورود آن را بگیرند؛ البته به‌شرطی که نیاز جامعه با خطر مواجه نشود. اینکه یک شرکت دانش‌بنیان با هزینه‌های بالای خرید مواد اولیه و تولید، محصولی را تولید کند و در همین راستا، کالاهای خارجی با قیمتی کمتر وارد کشور شوند، اما با قیمتی بسیار بالاتر به‌فروش برسد، نه به سود شرکت‌های دانش‌بنیان است و نه به سود مصرف‌کننده. لازم به توضیح است که رقبای داخلی هیچ آسیبی به بدنه تولیدات داخلی نمی‌زنند؛ اتفاقاً شرکت‌های دانش‌بنیان موافق رقابت با رقبای داخلی هستند.

معلوم نیست چه کسی مجوز می‌دهد

مومن چالش بزرگ دانش‌بنیان‌ها را در عرصه رقابت تولید تاییدیه برخی واردکنندگان از مراکزی دانست که ماهیت مشخصی ندارند. وی در تشریح این فرآیند گفت: مجوزهایی که به‌سرعت و به‌راحتی به واردکنندگان کالاها داده می‌شود، یکی از نمودهای اصلی اقتصاد پنهان است و معمولاً معلوم نیست که این واردکنندگان

امیرحسین عسکری‌راد، فعال دانش‌بنیان در زمینه تولید تجهیزات پزشکی در گفت‌وگو با صمت بااشاره به نقش اقتصاد پنهان در عدم‌رشد دانش‌بنیان‌ها گفت: یکی از اصلی‌ترین عواملی که منجر به رشد اقتصاد پنهان در کشور می‌شود، تصمیمات دولت در نرخ‌گذاری نرخ ارز است. نرخ ارز از تورم داخلی و جهانی تأثیر می‌پذیرد و به‌طورطبیعی متناسب با این مولفه‌ها تعیین می‌شود. در واقع، نرخ ارز را بازار تعیین می‌کند. حال دولتی که نرخ بازار را قبول نکند، خودش نرخ‌ی را برای ارز تعیین می‌کند که این امر موجب چندنرخ‌ی شدن ارز در کشوری می‌شود و آسیب‌های جدی برای اقتصاد به‌دنبال دارد.

به نام دانش‌بنیان، به کام مونتاژ

وی افزود: تکنرخ‌ی شدن ارز برای تولید، سودبخش‌تر از تخصیص ارز دولتی است، چراکه اصل رقابت در این شرایط چهره عادلانه‌تری به خود می‌گیرد. متأسفانه سال‌هاست درگیر ارز چندنرخ‌ی در کشور هستیم و نرخ ترجیحی و سوبسیدی موجب منتفع شدن برخی واردکنندگان، نه دانش‌بنیان‌ها می‌شود که همی امر منجر به رشد اقتصاد پنهان در کل نظام اقتصادی کشور شده است. در واقع، هر قدر هم تولیدکنندگان از دانش فنی برای تولید خود بهره بگیرند، برای تامین مواد اولیه باید ارز داشته باشند که به‌طبع نرخ ارز آزاد، نرخ آن را تعیین می‌کند و این در نرخ تمام‌شده تولید بسیار اثرگذار است. روی دیگر سکه این است که آن دسته از تولیدکنندگانی که مونتاژکار هستند، از تخصیص ارز دولتی منتفع می‌شوند، چراکه نه هزینه و نه زمان کافی برای تولید یک محصول را بسان دانش‌بنیان‌ها صرف نکرده‌اند. هر قدر که یک تولیدکننده برای ساخت قطعات و تامین مواد اولیه به خارج وابسته باشد و ارز ترجیحی دریافت

اثر توسعه

صنعتی بر بهبود رفاه عمومی

ابوالفضل روغنی
گلاباگانی-رئیس‌سندیکای تولیدکنندگان کاغذایران

صنعت و توسعه آن، یک نیاز اجتماعی و اقتصادی است. بررسی اهمیت صنعت در توسعه پایدار، اشتغال، کنترل تورم و تعادل‌بخشی به تراز ارزی نشان می‌دهد توسعه صنعتی برای دستیابی به اقتدار اقتصادی، در هر کشوری ضروری است. دولت و سازمان‌های مربوطه باید از طریق استراتژی‌های مناسب و حمایت از صنعت، زمینه‌های توسعه پایدار را فراهم و شرایط مساعدی برای رشد و پیشرفت صنعت ایجاد کنند؛ از این رو ضروری است دولت و مسئولان تصمیم‌گیرنده در اسرع وقت نسبت به تدوین سند جدید استراتژی توسعه صنعتی با مشارکت فکری نخبگان بخش خصوصی اقدام کنند تا به‌عنوان نقشه راه موردتوجه دستگاه‌های اجرایی مرتبط قرار گیرد. بررسی اهمیت صنعت و معدن و تاثیر آن بر توسعه اقتصادی و اجتماعی می‌تواند جزو اولویت‌های فعالان اقتصادی باشد، اما من در این یادداشت تلاش دارم علاوه بر آن، برخی از چالش‌ها و دشواری‌های موجود در فعالیت‌های صنعتی و جایگاه کارآفرینان در حل و فصل این مسائل را نیز موردتوجه قرار دهم. فعالیت‌های صنعتی همواره با چالش‌ها و دشواری‌های خاصی همراه است، اما باوجود این چالش‌ها، صنعتگران کشورمان علاقه وافری به کارآفرینی دارند. شاخص‌های نامطلوب فضای کسب‌وکار نشان می‌دهد فعالیت در صنعت با چالش‌های فراوانی مواجه است، اما صنعتگران به‌دلیل عشق و علاقه به کارآفرینی، تمام تلاش خود را به کارهای صنعتی اختصاص می‌دهند و از واحدهای صنعتی در برابر ناملایمات و مخاطرات، محافظت می‌کنند. اهتمام صنعتگران به رشد کشور و حفظ روند تولید و اشتغال، آنها را ترغیب می‌کند تا در راستای توسعه صنعتی، با ارائه راهکارهای نوآورانه، بهبود و پیشرفت را دنبال کنند. می‌دانیم که اقتدار اقتصادی کشورها به توان تولید کالاهای قابل صادرات یا کالاهای دارای جایگاه موثر در زنجیره تجارت جهانی بازمی‌گردد و دولت برای تقویت این بخش، نیازی به تصدی‌گری ندارد و صرفاً با حذف موانع دست‌وپاگیر از مسیر کارآفرینان بخش خصوصی، می‌توان به اهداف عالی رشد اقتصادی دست یافت.

■ حمایت از تولید رقابت‌پذیر

با توجه به اینکه برخی از صنایع کشور، دوره کودکی و نوجوانی خود را طی می‌کنند، نمی‌توان از آنها انتظار داشت که بلافاصله از نظر نرخ و کیفیت، با صنایع بزرگ و قدیمی خارجی رقابت کنند، به همین دلیل می‌توان از ابزارهای تعرفه‌ای در حد معقول و برای زمان مشخص کمک گرفت تا صنایع جوان داخلی تقویت شوند و سپس وارد رقابت کاملاً برابر شوند. توجه به این نکته ضروری است که برخی کشورها برای حمایت از تولیدکنندگان خود، تسهیلات و ترجیحات خاصی را در اختیارشان قرار می‌دهند؛ به‌طور مثال می‌توان با تعرفه‌های ترجیحی برای واردات، فضای متعادل‌تری را برای رقابت کالاهای داخلی فراهم کرد. برای نمونه در سال‌های اخیر ظرفیت‌های خوبی برای تولید کاغذ در داخل کشور فراهم شده که با حمایت‌های هوشمند و منطقی، می‌توان به شکوفایی هرچه بهتر این ظرفیت‌ها دست کرد. صنعت یکی از زیرساخت‌های اصلی اشتغال است که با ایجاد زمینه‌های کارآفرینی و فرصت‌های شغلی برای افراد، به رشد اقتصادی و کاهش بیکاری کمک می‌کند. صنعت از طریق ایجاد شغل‌های متعدد و متنوع، یکی از مهم‌ترین منابع اشتغال در جوامع مختلف است. ایجاد شغل‌های صنعتی، باعث بهبود شرایط اقتصادی و اجتماعی افراد و کاهش بیکاری در جوامع می‌شود. این امر به‌نوبه خود، تاثیر بسزایی در بهبود شرایط زندگی جامعه دارد.

در نهایت اینکه مجمع جهانی اقتصاد بخش صنعت را محرک اصلی رشد، موفقیت و نوآوری کشورها معرفی می‌کند. این بخش علاوه بر ایجاد ارزش‌افزوده بیش از سایر بخش‌های اقتصاد منجر به ایجاد اشتغال خواهد شد. ارزش‌افزوده، اشتغالزایی، تحریک نوآوری و پاسخگویی به نیازهای مصرف‌کنندگان عوامل کلیدی رشد اقتصادی بلندمدت و پایدار هستند. جریان قوی نوآوری در زمینه مصاد اولیه، فناوری اطلاعات و فرآیندهای تولید و ساخت، آفرینش فرصت‌های جدید برای طراحی و ساخت محصولات و خدمات جدید ازجمله مواردی است که به‌واسطه بخش صنعت منجر به رشد اقتصادی کشور خواهد شد.

اقتصاد ایران در میان کشورهای درحال توسعه جزو معدود کشورهایی است که در سال‌های دهه ۶۰ میلادی، صنعتی شدن را در دستور کار قرار داد. از آن زمان تاکنون اقدامات زیادی از قبیل تأسیس نهادهای مختلف پشتیبان و صرف منابع قابل‌توجه مالی برای ایجاد واحدهای صنعتی بزرگ صورت گرفته است. در سال‌های اخیر نیز تمام اجزای صنعتی شدن مانند قطعات یک پازل طولی ادوار مختلف و بنا به تشخیص تصمیم‌گیرندگان به طور مجزا در کشور ایجاد شده‌اند، اما این اجزا تحت یک فرآیند تکاملی در کنار هم قرار نگرفته‌اند. موضوع هنگامی پیچیده‌تر می‌شود که کشوری در یک مسیر توسعه پیش رفته باشد و لزوماً مسیر انتخاب‌شده با واقعیات و ملزومات پیچیده آن کشور در تطابق نباشد. با توجه به موارد یادشده دوباره به بخش نخست این نوشتار بازمی‌گردم و اینکه صنعت و توسعه آن، یک نیاز اجتماعی و اقتصادی است و توسعه صنعتی برای دستیابی به اقتدار اقتصادی، در هر کشوری ضرورتی انکارناپذیر است.

سیر آئوش موسوی

editor@smtnews.ir

پولی‌کده‌ر

اقتصاد پنهان

می‌چرخد، از

مسیر و مبادی

قانونی‌ردویدل

نمی‌شود؛ به‌نظر

می‌رسد چرخش

مالی‌در اقتصاد

زیرزمینی

ایران حدود

۲۰ میلیارد دلار

است

پولشویی بخشی

از حوزه اقتصاد

زیرزمینی است

که طی آن، پول

با هدف پنهان

کردن مبدأ و

مقصد چندین

دست می‌چرخد

تا این‌گونه

امکان رصد آن

به حداقل برسد

بانک و بیمه

کارشناسان در بررسی دلایل شکل‌گیری اقتصاد زیرزمینی مطرح کردند

اقتصاد پنهان، محصول جامعه تورم‌زده

عکس: همدان

اقتصاد پنهان یا همان اقتصاد زیرزمینی محصول، یک اقتصاد زیان‌دیده است که بر شاخص‌های مهم اقتصادی از جمله تولید و مصرف اثر می‌گذارد. بررسی‌ها نشان می‌دهد تحریم، فرار از پرداخت مالیات، حجم و کیفیت قوانین و مقررات، عملکرد اقتصاد رسمی، بالا بودن تعرفه‌های وارداتی و قوانین سخت در واردات، زمینه‌های سوق یافتن افراد به سمت اقتصاد پنهان را فراهم می‌کنند؛ از این رو برای مقابله با گسترش وجوه مختلف اقتصاد پنهان، ضمن استفاده از ابزارهای سیاست‌گذاری (در جهت رفع زمینه‌های اقتصادی پدیده اقتصاد پنهان) الزامات نهادی و قانونی لازم برای مبارزه با گسترش اقتصاد پنهان نیز باید موردتوجه قرار گیرد. کارشناسان اقتصاد بر این باورند که سرمایه در گردش اقتصاد پنهان در ایران حدود ۲۰ میلیارد دلار است که این عدد افراد زیادی را به این سمت سوق داده است؛ این شیوه از فعالیت در اقتصاد با سیاست‌های کلان کشورها مقابله می‌کند و آنها را دور می‌زند و ضدتولید و عامل ایجاد فساد است؛ از این رو کشورها با این نوع از اقتصاد مبارزه می‌کنند اما به صفر رساندن فعالیت در بخش اقتصاد زیرزمینی، زمان‌بر است و رها کردن آن باعث خواهد شد افراد بیشتری به این سمت سوق داده شوند.

آسیب اقتصاد زیرزمینی به تولید

به‌گفته بغزبان جریان مدور اقتصادی در کالای قاچاق تکرار می‌شود و می‌تواند در تولید داخلی اثر بگذارد و در واقع اقتصاد زیرزمینی نوعی اقتصاد ضدتولید است که زمینه‌های اشتغال در کشورهای خارجی را ایجاد و تقویت می‌کند.

هزینه حذف اقتصاد زیرزمینی بالاست

استادیار پردیس بین‌المللی کیش با اشاره به فسادهای مالی ایجادشده در اقتصاد زیرزمینی، گفت: به صفر رساندن اقتصاد زیرزمینی هزینه بالایی دارد و رها کردن آن هم باعث می‌شود تعداد افرادی بیشتری به این شیوه از تعامل تجاری روی بیاورند. در همه کشورها بخشی از اقتصاد به‌صورت زیرزمینی اداره می‌شود و در ایران تحریم، این موضوع را تحت تاثیر قرار داده و به‌نظر می‌رسد قوانین واردات، تعرفه‌های بالا

سهم ۲۰ میلیارد دلاری اقتصاد زیرزمینی

دولت برای تامین کسری بودجه از بانک مرکزی استقراض می‌کند و کسری بودجه عامل ایجاد تورم می‌شود؛ به عبارت دیگر دولت‌ها از جیب مردم هزینه‌ها را پرداخت می‌کنند. این استاد دانشگاه با بیان اینکه اقتصاد پنهان می‌تواند تورم را تشدید کند، گفت: راه‌های مختلفی برای جبران کسری بودجه پیش روی دولت‌هاست. مالیات‌ستانی یک سیاست انقباضی مالی و ضدتورمی است؛ یعنی ضمن اینکه تا حدودی برای دولت تامين مالی می‌کند، تورم ایجاد نمی‌کند. استقراض از بانک مرکزی با افزایش پایه پولی مانند چاپ پول تورمزا است. دولت با این هدف که بگوید از بانک مرکزی استقراض نکرده یا پایه پولی را تغییر نداده، به سراغ بانک‌های تجاری می‌رود، اما اصل همان است و فقط ظاهر آن تغییر کرده و دولت همچنان بدهکار سیستم و نظام پولی و مالی است.

■ تاثیر کسری بودجه

وی با بیان اینکه درآمدهای محقق‌نشده تورم را تشدید می‌کند، افزود: کسری بودجه بعد از تحقق نیافتن درآمدهای دولت بیشتر می‌شود. در بحث بودجه منابع و مصارف پیش روی دولت است (درآمد و هزینه نیست، چراکه این دو نسبت به منابع و مصارف ابعاد کوچک‌تری دارند)؛ منابع شامل درآمدها همراه با استقراض‌هاست و مصارف علاوه بر هزینه‌های جاری هزینه‌های عمرانی را نیز در برمی‌گیرد. وقتی در قسمت منابع، درآمدها کاهش پیدا کند باید آن قسمت که خلأ دارد پر شود که نباید شیوه پر کردن خلأها تورمزا باشد.

■ سیاست‌های اشتباه تورم‌زا

این استاد دانشگاه با تاکید بر اینکه در جامعه تورم‌زده نباید سیاست تورم‌زا انتخاب شود، گفت: سیاست تورم‌زا در جامعه تورم‌زده به‌مثابه یک گوله برف است که از قله کوه به پایین در حال حرکت است و هرچه پایین‌تر می‌آید، حجم آن بیشتر می‌شود و تا وقتی به دامنه کوه می‌رسد هر چه در مسیرش باشد را له می‌کند. در ۲ سال اخیر تورم ۵۰ درصدی را تجربه کردیم. در چنین شرایطی سیاست تورم‌زا نیز انتخاب و اصرار بر مخفی کردن آن نیز کردیم.

راهداری با بیان اینکه کنترل برخی متغیرها امکان‌پذیر نیست، اضافه کرد: افرادی که در بانک مرکزی و سازمان برنامه و بودجه مسئولیتی دارند، درس‌هایی را که ما خواندیم را خوانده‌اند، اما زمانی‌که یک جامعه در شرایط مبارزه و تحریم است و چالش‌ها و مشکلات آن را پذیرفته می‌داند که باید با همین شرایط جلو برود. وقتی مسئولان در ابتدای سال اعلام می‌کنند که می‌خواهند تورم را به ۳۰ درصد برسانند، گویی که می‌خواهند تورم را ۳ درصدی کنند نرخ طبیعی تورم ۲ تا ۳ درصد است وقتی از این حجم بالاتر برود مسئولان اقتصادی باید به‌دنبال سیاست‌های انقباضی برای مهار تورم بروند.

وی با اشاره به بالا رفتن نرخ کالاهای اساسی در بازار، گفت: هزینه‌ها با درآمدها سازگار نیست و در نتیجه شاهد فقر و آسیب‌های اجتماعی

سخن پایانی

نظام اقتصادی و اداری کشور است.

باید برای جلوگیری موثر از گسترش اقتصاد پنهان، اقداماتی از جمله ارتقای قوانین مبارزه با پولشویی، توسعه دولت الکترونیک و الزام تمامی دستگاه‌های اجرایی به ارائه خدمات آنلاین، حذف کامل تمامی سیاست‌های اقتصادی متضمن توزیع رانت و امتیازات ویژه، تشدید مجازات قاچاق و شناسایی دقیق فراریان مالیاتی در دستور کار دولت قرار بگیرد، چراکه اقتصاد پنهان و زیرزمینی در نهایت تولید را در کشور خلع خواهد کرد و کشوری

و ثبت نشدن کالاها باهدف فرار از پرداخت مالیات، زمینه‌های واردات کالا از مسیر غیرقانونی را تشدید کرده است.

وی با تاکید بر اینکه بروکراسی‌های طولانی فعالیت‌های غیررسمی را تقویت می‌کند، افزود: اگر تعامل از طریق مبادی غیررسمی مناسب بود، در کتاب‌های اقتصادی به‌عنوان

یک شیوه تجارت درج می‌شد. این شیوه از فعالیت در اقتصاد به‌نوعی با سیاست‌های کلان کشورها مقابله می‌کند و آنها را دور می‌زند و عامل ایجاد فساد است؛ از این‌رو دولت‌ها با آن مبارزه می‌کنند.

بیشتر هستیم. کسانی که بر ضرورت

مبارزه تاکید دارند باید این نکته را

در نظر داشته باشند که حدود ۸۰

درصد مردم در شرایط فقر نسبی و

۳۵ درصد جمعیت در فقر مطلق

هستند و هر روز این آمار تغییر

می‌کند، چراکه درآمد مردم متناسب

با تورم رشد نمی‌کند و هر روز توان

■ تفاوت استقراض از بانک خارجی و داخلی

این استاد دانشگاه با اشاره به تفاوت‌های استقراض از بانک‌های جهانی و استقراض از بانک مرکزی، گفت: بعد از دریافت تسهیلات از بانک‌های خارجی در نهایت وام با سود تسویه خواهد شد، اما بعد از استقراض دولت از بانک مرکزی تورمی ایجاد می‌شود که به‌راحتی برگشت‌پذیر نیست و ما پیوسته هزینه آن را پرداخت می‌کنیم و

متأسفانه به این موضوع کمتر توجه می‌شود؛ به‌عنوان مثال زمانی‌که

جنگ به پایان رسید دولت به مردم اعلام کرد برای تامین هزینه تعمیر

پالایشگاه آبادان به پول نیاز دارد؛ از این رو سهمیه روغن و برنج را

چند ماه نصف کرد تا این‌گونه کسری بودجه را جبران کند و مردم نیز

این تقاضا را پذیرفتند.

وی ادامه داد: اگر دولت از روش‌های تورم‌زا برای درآمدزایی و جبران

کسری بودجه استفاده کند، دیگر قیمت‌ها به عقب برنخواهند گشت و

هزینه‌های دولت مدام از جیب مردم پرداخت می‌شود. تورم وقتی بالا

برود، پایین آمدن آن یا دشوار یا غیرممکن است. تئوری چسبندگی

در دستمزدها و قیمت‌ها مصداق دارد و اگر قرار است افت کند،

چرخ‌دنده‌های آن به کندی حرکت می‌آید. اگر سیاست‌هایی اعمال

شود که در راستای بهبود وضعیت اقتصاد باشد، این بهبودها زمان‌بر

است و من نیز چشم‌اندازی برای بهبود نمی‌بینم.

■ انتقاد به نحوه آزادسازی پول‌های بلوکه‌شده

راهداری با انتقاد از نحوه آزادسازی پول‌های بلوکه‌شده ایران در سایر کشورها، بیان کرد: زمانی‌که دلار در حساب دارایی‌های ارزی بانک مرکزی بخوابد، اقدامات ویژه‌ای می‌توان با آن انجام داد و امکان

مهار ارزش ارز فراهم می‌شود؛ اما وقتی به‌جای دلار، کالا وارد شود

دیگر نمی‌توان انتظار چنین تأثیراتی را داشت. در دوره ریاست همتی

بر بانک مرکزی در اتاق بازرگانی ایران این موضوع طرح شد که حالا

که امکان وارد کردن ارز را نداریم، سیاست مبادله پایاپای را در پیش

بگیریم. من در آن زمان یادداشتی نوشتم و تاکید کردم این اقدام ما را

با بحران مواجه خواهد کرد.

وی بنا تاکید بر اینکه دولت باید پیامدهای هر سیاستی را پیش از

اجرا در نظر بگیرد، گفت: مسئولان پیامدهای سیاست‌ها را بعد از اجرا

شدن بررسی می‌کنند که این موضوع نمی‌تواند راه به جایی برود.

که امکان رشد تولید در آن فراهم محکوم به نابودی خواهد بود. ناگفته نماند که حین فرهنگ‌سازی و بسترسازی در جهت ریشه‌کنی اقتصاد پنهان نباید مقابله با علل و مبادی اقتصاد پنهان فراموش شود، بلکه برای مقابله با گسترش وجوه مختلف اقتصاد پنهان، ضمن استفاده از ابزارهای سیاست‌گذاری در جهت رفع زمینه‌های اقتصادی پدیده اقتصاد پنهان، الزامات نهادی و قانونی لازم برای مبارزه با گسترش اقتصاد پنهان نیز موردتوجه قرار گیرد.

کاربرد روش های فناوریانه در صنعت کشاورزی بررسی شد

آغاز فصل نوین کشاورزی در بوشهر

عکس: علیرضا

عملیات انتقال نشای گوجه‌فرنگی از گلخانه‌ها به مزارع در مناطق تنگ ارم و بوشکان دشتستان شروع شده است.

وی افزود: براساس برنامه‌ریزی انجام شده پیش‌بینی می‌شود سال زراعی ۱۴۰۲-۱۴۰۳ حدود ۹ هزار و ۸۰۰ هکتار از زمین‌های کشاورزی استان به زیر کشت محصول گوجه‌فرنگی خارج از فصل برود. این مقام مسئول ادامه داد: از این میزان سطح زیر کشت هزار و ۵۰۰ هکتار به کشت پاییزه، ۸ هزار و صد هکتار به کشت زمستانه و ۲۰۰ هکتار به کشت بهاره اختصاص می‌یابد. با این میزان سطح زیر کشت پیش‌بینی می‌شود امسال ۵۴۰ هزار تن محصول گوجه فرنگی خارج از فصل در این استان تولید شود.

توکلی بیان کرد: از مجموع محصول گوجه‌فرنگی تولید شده در استان بوشهر ۲۰۰ هزار تن صادر، ۱۴۰ هزار تن خوراک صنایع تبدیلی و فرآوری و بقیه به صورت تازه خوری با هدف تعدیل و تنظیم بازارهای داخلی روانه بازار می‌شود.

■ **میوه‌های استوایی در گلخانه به ثمر نشستند**
کارشناسان کشاورزان معتقدند، کشت میوه‌های استوایی از جمله موز و پاپایا در گلخانه‌های استان بوشهر سبک نوینی از کشاورزی است که آینده‌ای روشن‌تر را در عرصه کشاورزی این استان نوید می‌دهد. طی سال‌های اخیر کشت گلخانه‌ای در این استان رواج یافته و طرح‌های گلخانه‌ای یکی پس از دیگری در حال احداث هستند که می‌توانند در استفاده بهتر از منابع آبی و تولید محصولات سالم‌تر و باکیفیت‌تر نقش مهمی را داشته باشند. کاشت میوه‌های استوایی از جمله موز و همچنین تولید خربزه درختی یا پاپایا در گلخانه‌های استان بوشهر فصل نوینی از کشاورزی را در این استان آغاز کرده است که نویدبخش آینده‌ای روشن و درخشان برای تولید محصولات کشاورزی مورد نیاز کشور است.

به گزارش مهر، یکی از کشاورزان شهرستان دشتستان به صورت آزمایشی یک هکتار از گلخانه خود را به کشت موز اختصاص داده است که حالا برای نخستین بار به ثمر نشسته است. حیدری با اشاره

استان بوشهر دارای ظرفیت‌های خوبی در عرصه کشاورزی است و به‌عنوان یکی از قطب‌های مهم خرمای کشور حدود ۱۵ درصد از کل خرمای کشور را تولید می‌کند. تولید ۶۰۰ هزار تن گوجه‌فرنگی خارج از فصل یکی دیگر از ظرفیت‌های مهم کشاورزی در این استان است که باعث می‌شود تا بخشی از نیازهای کشور در فصل سرد سال تامین شود. این استان باوجود مشکلاتی که در تامین آب کشاورزی دارد، در تولید گندم خودکفا است و بسیاری دیگر از محصولات کشاورزی مانند صیفی‌جات، سبزیجات، محصولات جالیزی و... را تولید و بخشی را به بازارهای داخل کشور روانه می‌کند و بخشی از این محصولات نیز صادر می‌شود. به گفته کارشناسان، روش‌های نوین آبیاری نقش مهمی در افزایش راندمان تولید و صرفه‌جویی در مصرف آب دارد و این امر می‌تواند به توسعه کشاورزی در استان‌هایی نظیر بوشهر بینجامد. همچنین، کشت گلخانه‌ای انتخاب دیگر کشاورزان برای ورود به فصل نوین کشاورزی در این استان است که در ادامه به ذکر چند نمونه موفق پرداخته‌ایم.

مدیر آب و خاک سازمان جهاد کشاورزی استان بوشهر چندی پیش با اعلام این خبر که ۲۹ هزار هکتار از زمین‌های کشاورزی استان بوشهر به سیستم نوین آبیاری مجهز شده‌اند، نوید آینده روشن صنعت کشاورزی در این استان را داد.

مسعود خوارزمی‌نیا در گفت‌وگو با ایرنا گفت: براساس برنامه‌ریزی انجام شده هزار و ۲۰۰ هکتار از زمین‌های کشاورزی استان بوشهر به صورت چاه مزرعه‌ای (استفاده از آب‌های زیرزمینی) به سیستم‌های نوین آبیاری مجهز شدند.

وی بیان کرد: برای اجرای این برنامه ۳۴ میلیارد تومان اعتبار

پیش‌بینی و مصوب شده اما تاکنون هیچ تخصیصی در این بخش انجام نشده است.

وی یادآورشد: در شیوه‌های نوین آبیاری از جمله شیوه آبیاری تحت روش فشار از تلفات آب در مسیر انتقال و در داخل مزرعه جلوگیری شده و آب به اندازه‌ای که لازم است به مزرعه و محصول می‌رسد.بنابراین یکی از مزایای آبیاری تحت فشار افزایش راندمان از حدود ۲۸ درصد در آبیاری سنتی به حدود ۷۰ درصد در آبیاری بارانی و حدود ۹۰ درصد در آبیاری موضعی است.

مدیر آب و خاک سازمان جهاد کشاورزی استان بوشهر افزایش کیفی و کمی محصول، نیاز نداشتن به نیروی کارگری زیاد، امکان آبیاری در زمین‌های شیب‌دار و دارای پستی و بلندی، کاهش و حتی رویش نیافتن علف‌های هرز را از جمله مزایای روش‌های آبیاری نوین عنوان کرد.

■ **کشت گوجه با سامانه‌های نوین آبیاری**

معاون بهبود تولیدات گیاهی سازمان جهاد کشاورزی استان بوشهر با بیان اینکه سال گذشته ۶۰۰ هزار تن محصول گوجه‌فرنگی خارج از فصل از سطح ۱۱ هزار و ۴۰۰ هکتار از مزارع استان برداشت شد. اعلام کرد: همه مزارع گوجه‌فرنگی استان بوشهر به صورت کشت نشایی است و ۱۰۰ درصد مزارع مجهز به سامانه‌های نوین آبیاری تحت فشار هستند. به گزارش فارس، کبری توکلی در ادامه افزود:

سخن پایانی

کیفیت محصولات را به حداکثر برسانند. کشاورزی دقیق با ارائه تکنیک‌های هوشمند و حرفه‌ای برای کاشت و رشد محصولات کشاورزی، کشاورزان را قادر می‌سازد تا کارایی را افزایش داده و هزینه‌ها را مدیریت کنند. بی‌شک آبیاری نوین و تولید محصولات در بخش کشاورزی با استفاده از روش‌های

توسعه روابط اقتصادی آذربایجان شرقی با جنوب‌شرق آسیا

توسعه مناسبات سیاسی ایران با کشورهای منطقه محسوب می‌شد.

وی به ظرفیت‌های استان در حوزه‌های علمی، فناوری، پزشکی و دارویی نیز اشاره کرد و گفت: تبریز از لحاظ بازرگانی نیز سابقه طولانی دارد، به گونه‌ای که نخستین اتاق بازرگانی کشور ۱۱۷ سال قبل در تبریز تأسیس شده است. خرم با تأکید بر افزایش روابط اقتصادی و تجاری استان با اندونزی، گفت: باید زمینه توسعه همکاری‌های آذربایجان شرقی با استان‌های اندونزی فراهم شود.

وی افزود: آذربایجان شرقی دروازه ارتباط ایران با اروپا نیز محسوب می‌شود و همین امر می‌تواند در تسهیل ترانزیت کالاهای صادراتی اندونزی نقش ایفا کند.

سفیر جدید جمهوری اسلامی ایران در اندونزی نیز در این دیدار گفت:

افزایش سقف تسهیلات صنایع پیشرفته

همت برسد و گفت: درحال حاضر سرمایه صندوق نزدیک به هزارمیلیارد تومان است. مدیرعامل صندوق حمایت از تحقیقات و توسعه صنایع پیشرفته با بیان اینکه ارزش‌افزوده بخش صنعت و معدن حدود ۲هزار همت است، گفت: در سال حدود ۲۰۰ همت نیاز مالی صنایع های‌تک کشور است. اما سرمایه صندوق تا چند سال پیش فقط ۱۲۵ میلیارد تومان بود، الان نزدیک به یک همت است و برنامه‌ریزی کردیم تا پایان سال به ۵ همت برسد. اما صندوق صنایع پیشرفته برای تامین نیاز صنایع باید حداقل ۲۰ همت سرمایه داشته باشد که برنامه‌ریزی شده تا ۲ سال آینده به این رقم برسیم.

۲۴ مرداد ۱۴۰۲ برگزار شد، اظهار کرد: اولین نمایشگاه تخصصی صنعت

مالی در قزوین افتتاح شد، به دلیل دشواری‌هایی که در برگزاری این نمایشگاه وجود دارد تاکنون در هیچ استان دیگری برگزار نشده است.

به گزارش ایرنا، وی افزود: اولین نمایشگاه تخصصی صنعت مالی در قزوین با حضور بانک‌ها، بیمه‌ها و کارگزاری بورس برگزار شده است.

منابع به دانشجویان نخبه یزدی

بور سیه می‌دهند

رئیس بنیاد نخبگان استان یزد گفت: دانشجویان نخبه استان یزد که تازه به دانشگاه راه پیدا کردند در صنعت با حقوق و بیمه بورسیه می‌شوند.

حیدر مفتاحی‌زاده، رئیس بنیاد نخبگان استان یزد در گفت‌وگو با خبرنگار فارس در استان یزد، با اشاره به طرح بورسیه دانشجویان جدیدالورود به صنعت، گفت: موفقیت طرح

بورسیه صنعت دانشجویان جدیدالورود به دلیل همگرایی قابل تقدیر مسئولان در این موضوع بوده است و امیدواریم بتوانیم با این طرح نخبه‌های مهاجر را به کشور برگردانیم. وی با بیان اینکه این طرح از استان یزد آغاز شد و هم اکنون دبیرخانه آن در یزد قرار دارد، افزود: ۹۵ دانشجو در مهر ۱۴۰۱ بورسیه صنعت شدند، ۸ نفر نیز در ترم بهمن اضافه شدند که از بین آنها ۵ نفر انصراف دادند. البته تعدادی را به دلیل مشکلات معدل از طرح خارج کردیم چرا که شاخصه‌ها و ضوابطی برای حضور در طرح بورسیه صنعت الزامی است.

مفتاحی‌زاده با بیان اینکه دانشجویانی که از طرح بورسیه خارج می‌شوند، می‌توانند در رشته خود به طور عادی در همان دانشگاه ادامه تحصیل دهند، گفت: امسال ۱۳۸۰ نفر دانشجو با کد بورسیه صنعت، با عنوان واحدهای اقتصادی وارد دفترچه کنکور شد که از این تعداد ۴۲۰ دانشجو سهم استان یزد در دانشگاه‌های یزد، اردکان و میبد است.

رئیس بنیاد نخبگان یزد در ادامه با اشاره به اینکه امکان حضور دانشجو از ترم‌های بالاتر در صنعت وجود دارد، عنوان کرد: دانشجو از ترم‌های ۵ و ۶ می‌تواند وارد صنعت شود و صنعت در سطح‌های کارشناسی ارشد و دکتری می‌تواند از دانشجویان نخبه استفاده کند. وی خاطرنشان کرد: در تلاش هستیم که سامانه ثبت درخواست‌های صنعت برای جذب دانشجوی نخبه را دوزبانه تعریف کنیم تا زمینه‌ای برای حضور دانشجویان ایرانی خارج از کشور در این طرح فراهم شود بتوانیم برخی از آنها را به کشور بازگردانیم. مفتاحی‌زاده با اشاره به اینکه حق‌الزحمه دانشجویان بورسیه درصعت پرداخت می‌شود و بیمه را از دوش کارفرما برداشتیم، اظهارکرد: در سال ۱۴۰۰ کل بودجه بنیاد نخبگان یزد ۶۵ میلیون تومان بوده در حالی که هم اکنون یک میلیارد تومان حق الزحمه دانشجویان نخبه بورسیه صنعت از طرف بنیاد نخبگان یزد در حال پرداخت است.

امضای تفاهمنامه همکاری صحا و دانشگاه صنایع و معادن

مدیرعامل صندوق حمایت از صنایع پیشرفته با بیان اینکه بنگاه‌ها نیازمند آموزش و انتقال تجربیات هستند، از امضای تفاهمنامه همکاری صحا و دانشگاه صنایع و معادن خبر داد. تفاهننامه همکاری میان صندوق حمایت از صنایع پیشرفته و دانشگاه صنایع و معادن ایران با حضور محسن نادری‌منش، مدیرعامل صندوق حمایت از صنایع پیشرفته (صحا) و سیدعلیرضا شجاعی، سرپرست دانشگاه صنایع و معادن ایران به امضا رسید. نادری‌منش در جریان امضای این تفاهمنامه، با ابراز امیدواری نسبت به اینکه این تفاهمنامه بتواند بخشی از نیازها و دغدغه‌های صنایع پیشرفته را برطرف کند، گفت: به‌واسطه تحریم و عدم‌حضور جدی تولیدکنندگان در عرصه‌های بین‌المللی، نیاز به انتقال تجربیات به بنگاه‌ها حس می‌شود و همچنین خلأ آموزش‌های خاص در حوزه فناوری و دانشی به مدیران، از بحث‌های جدی هست که باید درصدد رفع آن باشیم. به گزارش روابط عمومی صحا، وی با اشاره به اینکه مرکز هم‌رسانی فناوری امری جدی است که باید ایجاد شود و به مراکز استان‌ها گسترش یابد، افزود: این امر می‌تواند قالب خوبی در راستای همکاری دانشگاه صنایع و معادن و صحا باشد.

در بخش دیگری از این مراسم، شجاعی، نیز ضمن ابراز خرسندی از امضای تفاهمنامه همکاری دوجانبه گفت: صنایع پیشرفته یکی از دغدغه‌های ماست و در حوزه زسعت بومی و رویدادها آمادگی همکاری در زمینه صنایع پیشرفته را داریم. سرپرست دانشگاه صنایع و معادن ایران اضافه کرد: بدنبال این هستیم که دانشگاه صنایع و معادن در موافقتنامه‌های تجاری، به‌عنوان مرجع صدور خدمت آموزشی و مشاوره‌ای در حوزه‌های مدیریتی معرفی شود.

بهره‌برداری از ۲۵۳ طرح در اصفهان

مدیرکل صنعت، معدن و تجارت استان اصفهان گفت: ۲۵۳ طرح نیمه‌تمام صنعتی با سرمایه‌گذاری ۱۱ هزار میلیارد تومان در دولت سیزدهم در این استان به بهره‌برداری رسید. امیرحسین کمیلی در گفت‌وگو با ایرنا اظهار کرد: با تکمیل و بهره‌برداری از طرح‌های یاد شده، برای ۴هزار نفر در بخش صنعت استان اشتغال جدید ایجاد شده است. همچنین در این مدت ۴۲۷ طرح توسعه واحدهای صنعتی موجود با سرمایه‌گذاری ۴۴ هزار میلیارد تومان و امکان اشتغال برای ۲ هزار نفر، تکمیل شد و به بهره‌برداری رسید. کمیلی گفت: همچنین ۳۵ فقره پروانه بهره‌برداری با سرمایه‌گذاری ۲۶۰ میلیارد تومان و بکارگیری ۵۱۶ نفر نیروهای فنی و متخصص در شرکت‌های دانش‌بنیان استان اصفهان انجام شده است.

چرخه تولید برگردد و منجر به کسب و کار شود.

مدیرعامل شرکت نمایشگاه‌های بین‌المللی استان قزوین در پایان گفت: این نمایشگاه از ۲۴ تا ۲۷ مرداد از ساعت ۱۶ الی ۲۲ برپا است، علاقه‌مندان به این حوزه می‌توانند در تاریخ و ساعت ذکر شده از نمایشگاه بازدید کنند.

مدیرعامل شرکت نمایشگاه‌های بین‌المللی استان قزوین تأکید کرد:

در این نمایشگاه چند سمینار با حضور اساتید برجسته صاحب نظر در موضوع تأمین مالی و بورس نیز برگزار خواهد شد.

وی عنوان کرد: این نمایشگاه با هدف هدایت مالی برگزار شده است تا ثروتی که در حوزه صنعت و کشاورزی در استان تولید می‌شود دوباره به

<div>منشور اخلاق حرفه‌ای روزنامه‌نگاری در روزنامه سمنت <i>smtnews.ir/about.html</i></div>	
<div><div></div>صاحب امتیاز: موسسه فرهنگی و مطبوعاتی «سمنت»</div>	
مدیرمسئول: عاطفه خسروی	
<div><div><div>سازمان آگهی‌ها: ۸۸۷۲۲۷۲۲-۰۹۹۹۱۹۵۷۶۱</div><div>ایمیل آگهی‌ها: ads.smtnews@gmail.com</div><div>تلفن: ۸۲۱۹۰ - شماره(داخلی: ۱۰۴) پیامک: ۳۰۰۰۸۲۱۹۰</div><div>امور مشترکین: ۸۸۷۲۲۷۲۵ - روابط عمومی: ۸۸۱۰۵۳۰۹</div><div>توزیع و سازمان شهرستان‌ها: ۸۸۷۲۲۷۲۵</div></div></div>	
<div><div><div>تهران، خیابان قائم مقام فرهانی - کوچه آزادگان شماره ۲۶ - کد پستی ۱۵۸۶۷۳۳۸۱۱</div><div>روابط عمومی: pr@smtnews.ir</div><div>امور استان‌ها: smtnews.ir @smtnews.ir</div><div>چاپخانه: صمیم</div></div></div>	
<div><div><div>info@smtnews.ir</div><div>www.smtnews.ir</div><div>telegram.me/smtnews</div><div>instagram.com/smtnewspaper</div><div>tozi.smtnews@gmail.com</div></div></div>	
<div>عضو انجمن مدیران روزنامه‌های غیردولتی</div>	
<div>عضو انجمن مدیران رسانه</div>	
<div>عضو تعاونی مطبوعات</div>	
<div>روزنامه سمنت با رتبه ۱</div>	
<div>در میان روزنامه‌های تخصصی مقام ۱</div>	
<div>در میان روزنامه‌های اقتصادی مقام ۲</div>	

اقتصاد پنهان دربرگیرنده انواع بسیاری از فعالیت‌ها است که در محاسبات ملی وارد نمی‌شوند یا از حیطه نظارت دولت می‌گریزند. این مسئله به دلیل تأثیری که بر امنیت اقتصادی کشور می‌گذارد، موجب ایجاد عدم تعادل در اقتصاد می‌شود و بی‌توجهی به این عدم تعادل، امنیت اقتصادی را به چالش می‌کشد. به گزارش **سمنت** به گفته کارشناسان عوامل مختلفی بر ایجاد اقتصاد پنهان دخیل هستند که در ادامه به برخی از آنها اشاره می‌شود.

- محیط کسب‌و کار نامساعد**

محیط کسب‌وکار نامساعد و شرایطی مانند تعدد و پیچیدگی قوانین و مقررات و میزان محدودیتی که این قوانین بر مناسبات اقتصادی تحمیل می‌کنند و همچنین عدم‌تناسب قوانین و مقررات با مقتضیات و الزامات تولید و فعالیت‌های اقتصادی، موجب افزایش هزینه‌های مبادلاتی در فعالیت‌های اقتصادی می‌شود. در این شرایط فعالان اقتصادی برای اجتناب از تحمل هزینه‌های ناشی از فشار مقررات، تمایل به پنهان نگاه داشتن فعالیت‌های اقتصادی خود از دید مجریان و ناظران قانون داشته و به سوی فعالیت‌های زیرزمینی گرایش پیدا می‌کنند. به عنوان مثال، در شرایطی که رویه اخذ مجوزهای لازم برای سرمایه‌گذاری مستلزم مواجهه با مقررات و قوانین متعدد و پیچیده و مراحل پرهزینه و طولانی باشد، کارآفرینان و سرمایه‌گذاران ممکن است ترجیح دهند فعالیت‌های خود را ثبت نکنند. عواملی نظیر دشواری راه‌اندازی یک کسب‌وکار جدید، پیچیده و طولانی بودن مراحل ثبت مالکیت، طولانی بودن مدت زمان مورد نیاز برای اخذ مجوزهای لازم، پرهزینه بودن اخذ مجوزها، الزام افراد و بنگاه‌ها به اخذ مجوزهای متعدد از مراجع مختلف، الزام بنگاه‌ها به رعایت استانداردهای اجباری در تولید کالا و خدمت، مقررات مربوط به بهداشت و ایمنی محیط کار، محدودیت‌های مربوط به ساعت کار، بازنشستگی اجباری پیش از موعد، ممنوعیت تصدی بیش از یک شغل برای مستخدمان دولت و نظایر آن هر یک مصادیقی از فشار مقررات می‌باشد. هر کدام از عوامل ذکر شده می‌تواند برای فعالان اقتصادی انگیزه‌ای برای خروج از بخش رسمی و گرایش به فعالیت‌های زیرزمینی باشد.

- مداخله در قیمت‌ها و دستمزدها**

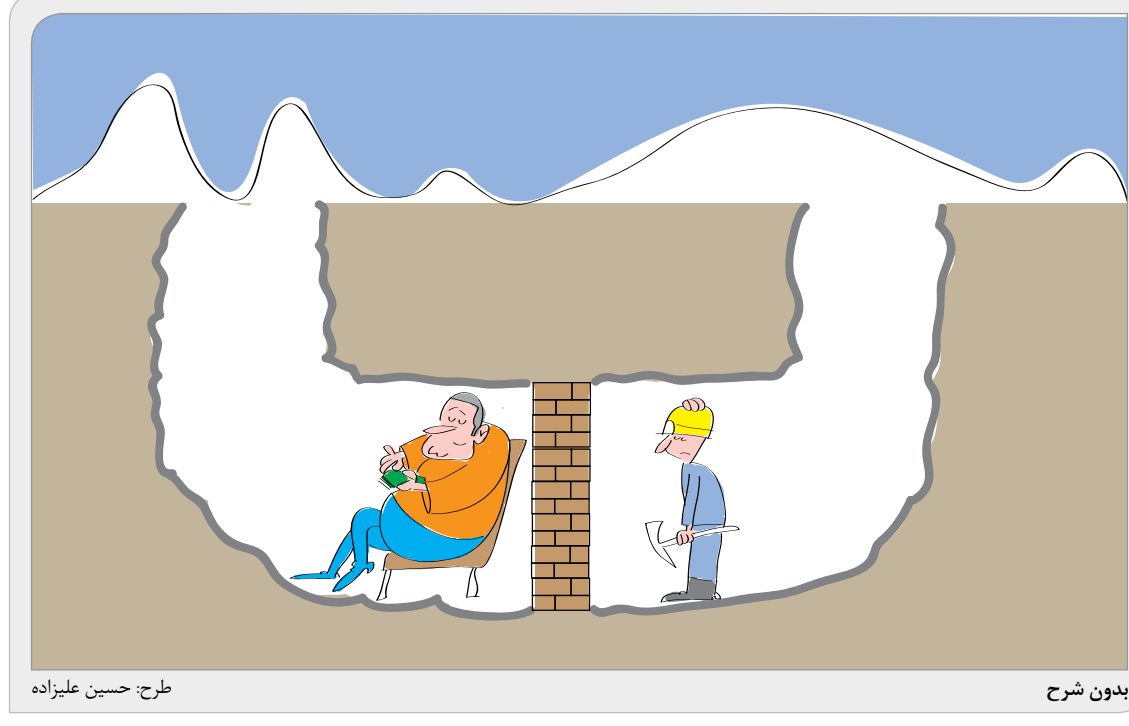
سیاست کنترل قیمت‌ها و دستمزدها نیز ممکن است باعث گسترش اقتصاد پنهان گردد. مداخله دولت در قیمت‌گذاری کالا و خدمت و مداخله در تعیین دستمزد، موجب به وجود آمدن بازار زیرزمینی می‌شود. باتوجه به اینکه سیاست‌هایی از این نوع عمدتا بر بنگاه‌های رسمی اعمال می‌شود، عاملی در راستای ترغیب بنگاه‌ها و افراد به فعالیت‌های غیررسمی و زیرزمینی به شمار می‌روند.

- فقر، بیکاری و رکود اقتصادی**

فقر و بیکاری گسترده یکی از مهم‌ترین زمینه‌های گسترش فعالیت‌های اقتصادی غیررسمی و غیرقانونی هستند. این عوامل موجب گرایش جمعیت در جست‌وجوی کار به سمت کسب‌وکار غیررسمی از قبیل دستفروشی، دلالی، مسافرکشی، باربری، کارگری بدون قرارداد، مشاغل نیمه‌وقت و موقت و نظایر آن و حتی برخی فعالیت‌های غیرقانونی از جمله سرخری، مالخوری، توزیع کالاهای غیرقانونی و… می‌شود. مطالعات میدانی هم تأیید می‌کند در مناطقی از کشور که فقر دامنه گسترده‌تر دارد، گرایش به بخش غیررسمی و حتی بخش غیرقانونی بیشتر است.

- مهاجرت و حاشیه‌نشینی**

مهاجرت‌های گسترده ناشی از توسعه‌نیافتگی روستاها و شهرهای کوچک و متعاقب آن، پدیده حاشیه‌نشینی یکی دیگر از عوامل موثر بر گسترش اقتصاد پنهان است. پدیده مهاجرت در ایران علاوه بر مهاجران داخلی، شامل مهاجران کشورهای همسایه نیز می‌شود. اغلب این‌گونه مهاجران جذب بدنه اصلی اقتصادی شهرها نشده و به سمت

طرح: حسین علیزاده

«از فضای مجازی

ریشه‌های یک بحر ان قدیمی

عبدالحسین ساسان: «پنهان غارتگری» را باید علت تمام مشکلات اقتصادی امروز دانست که همه افراد جامعه را درگیر خود کرده است. نهاد در فارسی ترجمه واژه institution است که گاهی برای سازمان‌ها نیز استفاده می‌شود. اما باید میان آن دو تفکیک قائل شد و نهاد

را در سه واژه «پندار»، «گفتار» و «کردار» خلاصه کرد. اکنون با این تعریف «غارتگری» را می‌توان یک نهاد قدیمی دانست که در اقتصاد هر جامعه‌ای بی‌نهایت نقش فعال و جدی داشته است.

- غارتگری عیاران**

غارتگری «عیاران» را می‌توان یکی از این اشکال تمدن یافته دانست. مانند کاری که برادران لیث می‌کردند. آنها با غارت کاروان‌ها و دادن پول این غارتگری، به فقرا و مستمندان، سعی داشتند تا فقر را ریشه‌کن کنند و عدالت را برقرار سازند. این اتفاق نه تنها هرگز رخ نداد؛ بلکه با ناامن شدن جاده‌های سیستان، کاروان‌ها نیز دیگر از آنجا عبور نکردند و اقتصاد آن منطقه فلج شد.

- غارتگری ضرابخانه‌ای**

شیوه دیگری از غارتگری، «ضرابخانه‌ای» بود. در فرآیند تکامل جامعه به علت سنگینی سکه، مردم آن را تحویل دولت‌ها می‌دادند و در مقابل کاغذی را که معادل آن میزان سکه طلا در آن درج شده بود، دریافت می‌کردند.

در این زمان دولت‌ها از فرصت استفاده کردند و با اضافه کردن سایر آلیاژها مانند مس و برنز به جای طلا به سکه‌های‌شان این شیوه از غارتگری را آغاز کردند که باعث سقوط بسیاری از حکومت‌ها در ایران از جمله ساسانیان شد. آنقدر به سکه‌های‌شان به جای طلا آلیاژهای گوناگون اضافه کردند که از ارزش و اعتبار سکه‌های‌شان کاسته شد و مردم به سراغ سکه‌های ضرب شده در سایر کشورها رفتند.

- غارتگری مصادره‌ای**

سپاهیان مغول در هنگام حمله به شهرها، اموال مردم آن شهر را غارت و مصادره می‌کردند. پس «مصادره» نیز نوعی غارتگری است. پسران گنجگیر قانونی به نام «یاسا» نوشتند که چگونه؟ از چه کسانی؟ و چرا غارت کنیم؟ «یاسا» پدیده خیلی عجیبی بود! طبق این قانون مجازات فردی که مغولی را کشته است، اعدام بود؛ اما اگر یک مغول یک چینی را می‌کشت، خون‌بهای آن یک الاغ بود. پس از سلطان محمد خدابنده، پسر ۱۳ ساله او به‌نام «ابوسعیدبهدارخان» به سلطنت رسید و در اولین اقدام فضل‌الله‌ممدانی، دانشمند بزرگ، مورخ، مدبر و سیاستمدار را به ظن اینکه پدرش را مسموم کرده، کشت.

ابوسعید، امیری داشت به نام «امیرچوپان»! که به استناد «یاسا» داستانی را جعل می‌کرد. طبق آن داستان اموال یکی از کنیزان پدرش به‌نام «نازخاتون» که دختر ثروتمند یکی از اسیران پدرش بود، مصادره شده و به امیرچوپان رسیده است.

از این رو «امیرچوپان» با همکاری «قاضی‌القضات همدانی» شروع به مصادره املاک خوب ایران به‌نام نازخاتون می‌کند.

هر جا مرزهای آباد بود می‌گفت این «ملک نازخاتون» است و به نفع خودش مصادره می‌کرد. کار به جایی رسید که زمین‌های کرمانشاه، همدان، خرقان و قزوین که هر مترش ۳هزار دینار بود وقتی انگ نازخاتون می‌خورد، می‌شد ۳ دینار. این نازخاتون در دوره‌ای دیگر نامش به «طاغوتی» تغییر کرد. هرچند خواستند به‌نام طاغوتی مصادره کردند.

- غارتگری چاپخانه‌ای**

خطرناک‌ترین نوع غارتگری، غارتگری «ترم» یا «چاپخانه‌ای» است که در مقابل ضرابخانه‌ای قرار می‌گیرد. در این نوع غارتگری، نه آلیاژ سکه‌ها تغییر می‌کند؛ نه مالی مصادره می‌شود؛ همه چیز سر جای خود است. اما مدام پول چاپ می‌شود و ارزش پولی که دست مردم است، کاهش می‌یابد.

دلیل مشکلات اقتصادی کشور ما همین نوع از غارتگری است. دولت هشتم و نهم ۸ برابر پول چاپ کردند و دولت یازدهم و دوازدهم که قرار بود پول چاپ نکند ۳ برابر پول چاپ کرد.

فرض کنید در یک سلف‌سرویس برای ۳۰ هزار نفر غذا آماده کنند و یک برگه هم به افراد بدهند که طبق آن غذا دریافت کنند. اما یک نفر می‌آید و آن برگه‌ها را تکثیر می‌کند و به اطرافیان می‌دهد؛ چه اتفاقی رخ می‌دهد؟ غذا داخل بشقاب آن سلف سرویس کمتر، کوچک و کوچک‌تر می‌شود. در کشور ما هم این اتفاق افتاده است؛ به جای کنترل هزینه‌ها، مدام اسکناس چاپ کرده‌اند و باعث کاهش ارزش پول کشور شده‌اند.

منبع: مجمع فعالان اقتصادی

چرا بازار قاچاق جذاب است

مجید فاضل‌حیری فعال بازرگانی

درحال‌حاضر بازار سیاه کالاهای مهمی مانند دارو، لوازم‌آرایشی، لوازم‌خانگی و سایر اقلام مصرفی، به‌صورت عیان وجود دارد و بارها دیده شده افراد، در دام متخلفان نیز گرفتار شده‌اند. پیوسته سودجویان از نبود نظارت بر بازار قاچاق و نیاز مردم سوءاستفاده کرده و داروهای تاریخ مصرف‌گذشته و اجناس تقلبی را به‌فروش رسانده‌اند. به این ترتیب باوجود ریسک بالای خریدوفروش کالای قاچاق، همچنان شاهد تقاضا و عرضه گسترده این نوع اقلام در بازار هستیم.

درباره آمار قاچاق کشور، اظهارنظرات متعدد وجود دارد که همه آنها از پیش‌بینی و دیدگاه‌های شخصی افراد سرچشمه می‌گیرند. نکته قابل‌توجه آنجا است که به‌زعم هیچ‌یک از کارشناسان، میزان قاچاق در ایران کم نیست.

ایران جزو معدود کشورهایی است که در بخش واردات، ممنوعیت‌های غیرتعرفه‌ای دارد. سایر کشورها با وضع چارچوب‌های تعرفه‌ای، واردات کالاها را مدیریت کرده و اگر هدف دولت‌ها کاهش واردات باشد، تعرفه‌ها را افزایش می‌دهند. در حالی که ایران از سال‌های گذشته در راستای حمایت از تولید ملی و همچنین صرفه‌جویی در مصرف منابع ارزی، واردات بخش زیادی از کالاها را ممنوع کرده است. پاسخگو نبودن تولیدات داخلی سبب شده تا تقاضای واقعی بازار از طریق روش‌های غیرقانونی تأمین شود. به‌عنوان مثال، واردات لوازم‌آرایشی و بهداشتی در ایران ممنوع است، اما درحال‌حاضر، کالاهای قاچاق خارجی، بازار را پر کرده‌اند؛ حتی در منازل تمامی مدیران دولتی نیز به‌ختم چند قلم لوازم‌آرایشی خارجی قاچاق یافت می‌شود. این مسئله نشان از وجود تقاضا برای لوازم‌آرایشی خارجی باکیفیت دارد، اما به‌دلیل ممنوعیت واردات این کالاها، متقاضیان نیاز خود را از بازار قاچاق خریداری می‌کنند. نه‌تنها در بخش لوازم آرایش، بلکه برای بسیاری از گروه‌های کالایی، در بازار ایران تقاضای جدی وجود دارد، اما دولت، واردات این اقلام را ممنوع کرده و به ایجاد بازار سیاه و اقتصاد پنهان آن بی‌توجه است.

همان‌طور که در ابتدا عنوان شد، دلیل اصلی دولت برای ایجاد ممنوعیت‌های وارداتی، محدود بودن منابع ارزی است، چراکه در سال‌های گذشته دیده شده هر زمان منابع ارزی در وضعیت مناسبی قرار داشته، ممنوعیت‌های وارداتی کمتر بوده‌اند و دولت محدودیت‌های کمتری برای تخصیص ارز واردات داشته است، اما بازار قاچاق، فشار زیادی را بر بازارهای غیررسمی ارز وارد می‌کند و این مسئله زیان‌های بیشتری را برای اقتصاد به‌همراه دارد. همواره آمارهای مختلفی به‌عنوان میزان قاچاق در کشور اعلام شده و ستاند مبارزه با قاچاق کالا و ارز در سال ۱۳۹۸، این عدد را ۱۵ میلیارد دلار اعلام کرده است. برخی کارشناسان، میزان واردات کالای قاچاق به کشور را تا ۲۵ میلیارد دلار نیز محاسبه می‌کنند. دلار برای خرید کالای قاچاق، از بازارهای غیررسمی ارز تهیه شده که خود بر نرخ ارز بازار آزاد اثرگذار است. با افزایش تقاضا، نرخ ارز نوسان پیدا می‌کند و در نهایت تنش‌های اقتصادی ایجاد می‌شود، بنابراین یکی از مهم‌ترین پیامدهای منفی افزایش قاچاق، رشد نرخ ارز در بازارهای غیررسمی است.

از سوی دیگر، باید به کاهش درآمدهای مالیاتی دولت به‌عنوان یکی از زیان‌های قاچاق اشاره کرد. اگر نرخ تعرفه‌های مالیات بر واردات را حدود ۳۰ درصد حساب کنیم، واردات کالاهای قاچاقی می‌تواند،۴۰میلیارد دلار درآمد برای دولت به‌همراه داشته باشد، از این‌رو سیاست ایجاد ممنوعیت برای واردات کالاها نه‌تنها به‌نفع بازار ارز کشور نبود، بلکه مانع از ایجاد درآمدهای جدی برای دولت شد. اگر تخلفاتی مانند فروش کالاهای تقلبی، تاریخ مصرف‌گذشته و سایر موارد این‌چنینی را به معایب قاچاق اضافه کنیم، خواهیم دید اقتصاد پنهان حاصل‌شده از قاچاق، از جهت‌های متفاوتی به مردم آسیب رسانده است. باید مدیران دولتی راهکارهایی مناسب برای اجرای سیاست‌های تجاری در نظر گیرند؛ سازکارها باید به‌گونه‌ای باشند که ضمن پاسخ به نیاز بازار، استانداردهای وارداتی را رعایت کرده و برای کشور بیشترین منفعت را داشته باشند. در غیر این صورت، بازار سیاه قاچاق همچنان به بدنه اقتصاد کلان کشور ضربه خواهد زد.

یکی دیگر از بخش‌های اقتصاد پنهان، قاچاق معکوس است. دلیل اصلی این اتفاق را می‌توان ارائه سوبسید و یارانه به تولید و در نهایت پایین بودن نرخ کالاها معرفی کرد. با ارزان بودن نرخ سوخت و برخی کالاهای تولید داخل، فروش آنها به سایر کشورها با مبالغی بالا سود اقتصادی به‌همراه دارد و در نهایت، پدیده قاچاق معکوس شکل می‌گیرد. درحال‌حاضر قاچاق معکوس کالاهایی مانند دارو، سوخت و محصولات کشاورزی، بیشتر از سایرین بوده و صادرات از مبادی رسمی در این کالا قوت گرفته است. راهکار مناسب ساماندهی به این مسئله را می‌توان حذف سوبسید مستقیم تولید و ارائه یارانه به مصرف‌کننده عنوان کرد. دولت به‌جای پرداخت نقدی یارانه، باید مسائلی مانند آموزش و درمان را برای مردم رایگان کند و از این طریق، به مدیریت اقتصاد کشور بپردازد.رویکرد دولت‌بردار، سیاست‌های آتی اقتصادی را شکل می‌دهد و از این‌رو اگر نگاه دولت به تجارت اصلاح شود، اقتصاد پنهان و بازار سیاه قاچاق، کوچک خواهد شد.

اقتصاد زیرزمینی یا میزان قاچاق به‌صورت دقیق قابل‌اندازه‌گیری نیست. با این‌همه در صورتی که قانون به‌شکل دقیق اجرا شود و اقلام کولبری، تلنجی، تخلفات خوداظهاری واردکنندگان و … نیز در آمارها لحاظ شود، می‌توان گفت بیش از ۳۰ درصد از تجارت (واردات و صادرات) ایران، قاچاق است. به‌گزارش مهر، براساس اظهارنظر مسئولان ستاند مبارزه با قاچاق کالا و ارز، حجم قاچاق معکوس یا خروجی نیز در سال ۱۳۹۸، حدود ۵۵ میلیارد دلار بوده است. آخرین آمار ستاد مبارز با قاچاق کالا و ارز برای همین سال است. به این ترتیب برای احتساب تقریبی آمار قاچاق می‌توان گفت: سال گذشته ۴۸ میلیارد و ۴۴۰ میلیون دلار کالا به‌صورت رسمی از کشور خارج شده، اگر سهم خروج غیرقانونی کالا را حدود ۱۰ درصد درنظر بگیریم، درمی‌یابیم که سالانه ۲۰ الی ۳۰ درصد از تجارت ایران به‌صورت غیررسمی و از طریق قاچاق انجام می‌گیرد.

چندی پیش، دولت در راستای ساماندهی فعالیت‌های کولبری و تلنجی، لایحه‌ای را آماده ارسال به مجلس شورای اسلامی کرد. براساس این لایحه، دولت در نظر دارد تا تجارت در مرزهای خاکی و دریایی ایران را به‌نفع معیشت مرزنشینان، کولبران و ملوانان بهبود بخشد. طبق این لایحه، به کولبران، ملوانان و مرزنشینان اجازه داده می‌شود، بدون پرداخت عوارض گمرکی و مالیات، معادل ۱۰ درصد از حجم واردات سال قبل، با آن سوی مرز تجارت کنند. هنوز اخبار رسمی درباره سرنوشت این لایحه اعلام نشده، اما نظرات متفاوتی نسبت به این موضوع وجود دارد. باید دید، در ادامه دولت با اصلاح سیاست‌های تجاری خود، قاچاق را از ریشه درمان خواهد کرد یا با انجام کارهای مقطعی و بی‌تاثیر، به رویه فعلی ادامه خواهد داد.